

Forsvarets stabsskole

Våren 2009

Masteroppgave

**Personalens status i Privata militära företag
– en folkrättslig gråzon**

Stefan Sandborg

Förord

Arbetet med denna uppsats har varit en mycket intressant erfarenhet för mig som icke-jurist. Att få möjligheten att fördjupa sig inom folkrätten och att nyttja den folkrättsliga metoden har varit otroligt utvecklande och jag är övertygad om att jag, som soldat, kommer att ha stor nytta av detta i framtiden.

Inlämnandet av denna master uppsats betyder också att mina två år som Svensk utbytesstudent i Norge snart är till ända. Att ha varit utbytesstudent här i Norge har varit fantastiskt, både när det gäller utbildning och det sociala, och jag vill på detta sätt framföra ett stort tack till alla som har bidragit till denna upplevelse.

Jag vill även framföra ett särskilt tack till min handledare førsteamanuensis vid norsk senter for menneskerettigheter och førsteamanuensis II vid Forsvarets stabsskole, Gro Nystuen for mycket god handledning samt ett stort tack till førsteamanuensis Sigrud Redse Johansen och rådgiver Camilla G. Guldahl vid Forsvarets stabsskole for er hjälpsamhet och ert stora engagemang.

Oslo, den 25 maj 2009

Stefan Sandborg

Summary

In modern times, the presence of Private military companies (PMC) in armed conflicts has increased. The practical use of these PMCs, in armed conflicts, has created problems with regard to determining their legal status under International Humanitarian Law (IHL).

This paper examines the legal status of the personnel in PMCs in armed conflicts and reveals that the only way that the personnel in PMCs may have legal status as *combatants* is if they are incorporated into the armed forces of a state. State practice, on the other hand, shows that this is not actually implemented in modern armed conflicts. Instead, the research shows that it is state practice to consider personnel in PMCs to have legal status as *civilians*, something which includes both the legal status as *persons who accompany the armed forces* and *ordinary civilians*.¹

With regard to the legal status as *persons who accompany the armed forces*, the research reveals that the US Department of Defence is of the opinion that *persons who accompany the armed forces*, who have a primary status as *civilians*, may participate in hostilities without losing the right of their secondary status as *prisoners of war* (POW). This is an interpretation that may be understood as being contrary to the view in IHL, which says that *civilians* lose their privileges when and during the time they participate in hostilities. .

Based on the state practice which indicates that the personnel in PMCs have the legal status as *civilians*, this paper argues that the personnel in PMCs, who provide services in armed conflicts which require *direct participation in the hostilities*, may be classified as *unprivileged belligerents*.

The research also shows that personnel in PMCs in certain circumstances may be classified as *mercenaries*, but examples indicate that this is less likely to happen in reality.

As the participation of PMCs in modern armed conflict is increasing, this research urges the need for international and national initiatives and policies to regulate the use of PMCs and to determine the legal status of their personnel. The study also emphasizes the need for extended education of the armed forces in IHL, in particular regarding the legal status of the personnel in PMCs.

¹ *Ordinary civilians* are *civilians* that do not have any special secondary status as opposed to persons with the legal status as *persons accompany the armed forces*. See Gillard, E.-C. (2006). Business goes to war: private military/security companies and international humanitarian law. *ICRC Review*, 88 (863). Geneva: ICRC, s. 539.

FÖRORD	3
SUMMARY	4
1. INLEDNING	6
1.1 PRIVATISERINGEN AV VÄPNADE KONFLIKTER	6
1.2 STATUSPROBLEMATIKEN	8
1.3 SYFTE	11
1.4 AVGRÄNSNING.....	12
1.5 METOD OCH KÄLLOR	15
1.6 DISPOSITION	17
2. BEGREPP	17
2.1 PRIVATA MILITÄRA FÖRETAG (PMF)	17
2.2 INTERNATIONELLA OCH ICKE-INTERNATIONELLA VÄPNADE KONFLIKTER	18
3. DIREKT DELTAGELSE I FIENTLIGHETER	20
3.1 FIENTLIGHETER (HOSTILITIES)	21
3.2 NEXUS	21
3.3 ORSAKSSAMMANHANG.....	23
3.4 FIENTLIGT SYFTE	24
4. KOMBATTANTER	25
4.1 KAN PERSONALEN I PMF KLASSAS SOM KOMBATTANTER?.....	27
4.1.1 <i>Members of the armed forces</i>	27
4.1.2 <i>Members of other militias and members of other volunteer corps</i>	38
4.2 HAR PERSONALEN I PMF STATUS SOM KOMBATTANTER I VÄPNADE KONFLIKTER?	45
5. CIVILA	48
5.1 KAN PERSONALEN I PMF KLASSAS SOM PERSONS WHO ACCOMPANY THE ARMED FORCES?	49
5.1.1 <i>Inte medlemmar av de väpnade styrkorna</i>	51
5.1.2 <i>Auktoriserade och utrustade med identitetskort</i>	51
5.1.3 <i>Direkt deltagelse i fiendligheter</i>	53
5.2 HAR PERSONALEN I PMF STATUS SOM PERSONS WHO ACCOMPANY THE ARMED FORCES I VÄPNADE KONFLIKTER?	55
5.3 KAN PERSONALEN I PMF KLASSAS SOM VANLIGA CIVILA?	57
5.3.1 <i>Inte medlemmar av de väpnade styrkorna</i>	57
5.3.2 <i>Direkt deltagelse i fiendligheter</i>	57
5.4 HAR PERSONALEN I PMF STATUS SOM VANLIGA CIVILA I VÄPNADE KONFLIKTER?.....	58
6. UPPDRAGETS ART VERSUS LEGAL STATUS	59
6.1 DIREKT DELTAGELSE I FIENTLIGHETER	59
6.2 KAN UPPDRAGETS ART LEDA TILL ATT PERSONALEN I PMF BLIR KLASSADE SOM OPRIVILEGIERADE STRIDANDE?	61
6.2.1 <i>Statisk säkerhet</i>	61
6.2.2 <i>Logistiktransporter</i>	66
7. MERCENARIES	69
7.1 KAN PERSONALEN I PMF KLASSAS SOM MERCENARIES?	70
7.2 HAR PERSONALEN I PMF STATUS SOM MERCENARIES I VÄPNADE KONFLIKTER?	77
8. SLUTSATSER	80
8.1 VILKEN STATUS, ENLIGT FOLKRÄTTEN, HAR PERSONALEN I PMF SOM OPERERAR I VÄPNADE KONFLIKTER?.....	80
8.2 DEN FOLKRÄTTSLIGA STATUSEN I PRAKTIKEN	84
8.3 VAD KAN/BÖR GÖRAS?	84
9. KÄLL- OCH LITTERATURFÖRTECKNING	86
LAG- OCH TRAKTATSREGISTER.....	90
RÄTTSAVGÖRELSER	90

1. Inledning

1.1 *Privatiseringen av väpnade konflikter*

Privatiseringen inom dagens krigföring och den ökade förekomsten av privata militära företag (PMF), såsom Blackwater, KBR, Triple Canopy med flera i den senaste tidens väpnade konflikter har skapat utfodringar kring hur folkrätten skall appliceras på dessa aktörer.²

Dessa PMF erbjuder en mängd olika typer av tjänster till både stater, privata företag och icke-statliga organisationer,³ tjänster som kan delas in i tre olika kategorier.⁴ Kategori ett utgörs av så kallade rena militära tjänster, något som bland annat omfattar vakt- och säkringstjänster såsom bevakning av baser, eskortering och livvaktstjänst. Kategori två utgörs av stöd till militära operationer eller företagsverksamhet och omfattar olika former för logistik och underhåll. Den tredje och sista kategorin utgörs av konsulttjänster, tjänster som bland annat omfattar utbildning eller träning av olika militära och polisiära styrkor.

I både Irak och Afghanistan har det visat sig att vissa av dessa företag, i lösandet av sina uppdrag, har deltagit i regelrätta strider. I Irak är det framförallt två händelser som har fått internationell uppmärksamhet. För det första så har PMF *Blackwaters* agerande under striden i Najaf den 4 april 2004, en strid där personal från PMF *Blackwater* anklagats för att ha nyttjat *overwhelming force* för att nå ett avgörande, ifrågasatts.⁵ För det andra så har inblandningen av personal från det privata militära företaget *CACI* i tortyren av fångar i Abu Ghraib fängelset år 2004 skapat frågor kring vilka tjänster som personal i PMF kan nyttjas till.⁶

² År 2008 fanns det mer än 30 000 personer anställda av PMF i Irak. Motsvarigheten i Afghanistan var mer än 70 000 anställda. Se CRS Report for Congress. (2008), dvs.: Congressional Research Service. (2008). *Private Security Contractors in Iraq: Background, Legal Status, and Other Issues*. Washington: Congressional Research Service [CRS], s. 3-4. Hädanefter CRS Report for Congress; Flaherty, A. (2009, 22 mars). *In Afghanistan, US military's 'Help Wanted' sign*. Washington: Associated Press (AP).

³ Icke-statliga organisationer utgörs av det som på engelska kallas non-governmental organizations (NGO). Exempel på NGO: er utgörs bland annat av FN.

⁴ Se FFOD. (2007), dvs.: Forsvarsstaben. (2007). *Forsvarets fellesoperative doktrine 2007*. Oslo: Forsvarsstaben, s. 46. Hädanefter FFOD (2007).

⁵ Se Cameron, L. (2006). Private military companies and their status under international humanitarian law and its impact in their regulation. *ICRC Review*, 88 (863). Geneva: ICRC, s. 574. Hädanefter Cameron, L. (2006); CRS Report for Congress, s. 11-12. Denna strid har dessutom kopplingar till den omdiskuterade händelsen i Fallujah, den 31 mars 2004, då fyra *Blackwater* vakter dödades och lemlästades.

⁶ Se Cameron, L. (2006), s. 574; CRS Report for Congress, s. 11-12.

Inblandningen av PMF i händelser som dessa har bidragit till att skapa en internationell debatt kring vilka uppgifter PMF kan tillåtas lösa i väpnade konflikter samt vilken folkrättslig status dess personal har i lösandet av dessa uppgifter.

Problematiken med och vikten av att reglera PMF:s nyttjande i väpnade konflikter belystes nyligen genom att den schweiziska regeringen och *The International Committee of the Red Cross* (ICRC), i samarbete med experter från 17 olika länder, utarbetade ett dokument, det så kallade *Montreuxdokumentet*, den 17 september 2008. Dokumentet är i sig inte legalt bindande, men syftet med det är att främja respekten för folkrätten och de mänskliga rättigheterna (MR) hos både stater och PMF.⁷

För att uppnå detta syfte omfattar *Montreuxdokumentet* både ansvarsförhållanden för Stater, PMF och dess personal samt rekommendationer kring hur efterlevnaden av folkrätten och MR inom PMF skall främjas. Rekommendationerna omfattar bland annat förslag om att PMF skall tränas i folkrätt och MR samt vilka straffrättsliga procedurer som skall gälla för personalen i PMF om de bryter mot gällande lag. När det gäller vilken status personalen i PMF har så tar inte dokumentet ställning utan nämner att statusen bestäms ”...on a case by case basis, in particular according to the nature and circumstances of the functions in which they are involved.”⁸ En sådan beskrivning åskådliggör väl den reella statusproblematiken i väpnade konflikter, men den bidrar inte till att skapa tydlighet kring vilken status personalen i PMF har i väpnade konflikter.

Även Europarådet parlamentariska församling har sett behovet av att reglera PMF nyttjande i väpnade konflikter. Den parlamentariska församlingen har därför i januari 2009 utarbetat en rekommendation, *Recommendation 1858 (2009) Private military and security firms and the erosion of the state monopoly on the use of force*, till Europarådets ministerkommitté. I detta dokument rekommenderar den parlamentariska församling Europarådets ministerkommitté att utarbeta ett bindande legalt instrument, en konvention, för att reglera förhållandet mellan EU:s medlemsstater och olika PMF samt ange vilka minimikrav som skall gälla för de aktiviteter som dessa PMF nyttjas för.⁹

⁷ Se *Montreuxdokumentet*. (2008), dvs.: ICRC and the Government of Switzerland. (2005). *Montreux document on Pertinent International Legal Obligations and Good Practices for States related to operations of Private Military and Security companies during Armed Conflict*. Montreux: ICRC and the Government of Switzerland, avsn. ”preface”, artikel 1-8, s. 5. Hädanefter *Montreuxdokumentet*.

⁸ *Ibid.*, part One, kapitel E, artikel 24.

⁹ Se Europarådet. (2009). *Recommendation 1858 (2009) Private military and security firms and the erosion of the state monopoly on the use of force*. Strasbourg: Parliamentary Assembly, Council of Europe, p. 12. Hädanefter Europarådet, *Recommendation 1858*.

I praktiken kan flera av de uppdrag som PMF löser i väpnade konflikter klassas som traditionella militära uppdrag.¹⁰ Exempelen från konflikterna i Irak och Afghanistan visar att flera av dessa uppdrag kan leda till eller kräver *direkt deltagelse i fientligheter*, något som endast *kombattanter* har laglig rätt till att delta i.¹¹ Trots detta så är det inte helt klart vilken status personalen i PMF har i väpnade konflikter. Detta förhållande skapar en statusproblematik och en folkrättslig gråzon som bidrar till att sudda ut distinktionen mellan *civila* och *kombattanter*.

1.2 Statusproblematiken

Statusproblematiken har sin grund i distinktionsprincipen vilken, enligt artikel 48 till första tilläggsprotokollet anger att:

”In order to ensure respect for and protection of the civilian population and civilian objects, the Parties to the conflict shall at all times distinguish between the civilian population and combatants and between civilian object and military objectives and accordingly shall direct their operations only against military objectives.”

Det vill säga att man skall skilja mellan de som är *kombattanter* och utgör lovliga mål, och de som är *civila* och inte är lovliga mål.¹² Denna skillnad gäller även mellan militära objekt, vilka är lovliga mål, och civila objekt som inte är lovliga mål.¹³

Enligt artikel 43 (2) till första tilläggsprotokollet så har *kombattanter*:

”...the right to participate directly in hostilities.”

Civila å sin sida har däremot inte laglig rätt att *delta direkt i fientligheter*. Enligt artikel 51 (3) till första tilläggsprotokollet skall:

”Civilians ...enjoy the protection..., unless and for such time as they take a direct part in hostilities.”

¹⁰ Till exempel bevakning av militära baser, eskort av militära transporter, livvaktsskydd av militära chefer med flera.

¹¹ Se artikel 43 (2) till Protocol Additional to the Geneva Convention of 12 August 1949, and Relating to the Protection of Victims of International Armed Conflicts (Protocol I), June 8, 1977. Hädanefter TP I.

¹² Se artikel 51 (2) TP I.

¹³ Se artikel 52 (1) TP I.

Detta innebär att *civila* som *deltar direkt i fientligheter* förlorar sin immunitet och blir lovliga mål.

För att kunna statusbestämma de olika aktörerna i en konflikt, ur ett folkrättsligt perspektiv, måste man först klassificera konflikten. Konflikter kan, enligt folkrätten, delas in i huvudgrupperna *internationella väpnade konflikter* (IAC),¹⁴ *ockupation* eller *icke-internationella väpnade konflikter* (NIAC)¹⁵ och beroende på vilken typ av konflikt man befinner sig i så får det konsekvenser för vilken status aktörerna har.¹⁶ Detta kommer att behandlas mera ingående under kapitel 2.2.¹⁷

I IAC/*ockupation*¹⁸ delas statusen in i primär- och sekundärstatus, där primärstatusen utgörs av *kombattanter* eller *civila* och sekundärstatusen av *krigsfångar*.¹⁹ När det gäller sekundärstatus så erhåller *kombattanter*, vid ett eventuellt tillfångatagande, sekundärstatus som *krigsfångar*.²⁰ Avseende sekundärstatus för *civila* så är det bara de *civila* som klassas som *persons who accompany the armed forces* och ”members of crews, ...” enligt tredje Genèvekonventionen, som har sekundärstatus som *krigsfångar*.²¹

I NIAC:s är detta inte lika tydligt. Där finns inte samma statusindelning, som i IAC:s, utan det är endast personer med status som *civila* och deras rättigheter och skyldigheter som behandlas i regelverket.²²

Men aktörernas status och de rättigheter och skyldigheter den medför påverkas inte enbart av vilken typ av konflikt som råder, även andra förhållanden påverkar detta. När det gäller

¹⁴ International Armed Conflict.

¹⁵ Non-international Armed Conflict.

¹⁶ Se artikel 1 TP I; artikel 1 till Protocol Additional to the Geneva Convention of 12 August 1949, and Relating to the Protection of Victims of Non-international Armed Conflicts (Protocol II). June 8, 1977. Hädanefter TP II; Gemensam artikel 2 och 3 till Genèvekonventionerna från 12 augusti 1949, hädanefter GK. Genèvekonventionerna från 12 augusti 1949 omfattas av följande konventioner: Geneva Convention for the Amelioration of the Condition of the Wounded and Sick in Armed Forces in the Field, August 12, 1949 (GK I); Geneva Convention for the Amelioration of the Condition of the Wounded and Sick and Shipwrecked Members of the Armed Forces at Sea, August 12, 1949 (GK II); Geneva Convention Relative to the Treatment of Prisoners of War, August 12, 1949 (GK III); Geneva Convention Relative to the Protection of Civilian Persons in Time of War, August 12, 1949 (GK IV).

¹⁷ Kapitel 2.2 avhandlar *Internationella och icke-internationella väpnade konflikter*.

¹⁸ Denna status indelning gäller även för den typ av väpnad konflikt som kallas *frigöringskrig* (Wars of national liberation). Se artikel 1 TP I.

¹⁹ Se artikel 50 (1) TP I; artikel 4 A till Geneva Convention Relative to the Treatment of Prisoners of War, August 12, 1949, hädanefter GK III.

²⁰ Se Ipsen, K. (2008). *Combatants and Non-combatants*. I: Fleck, D. (Red.). *The Handbook of International Humanitarian Law, Second Edition*. New York: Oxford University Press, s. 95. Hädanefter Ipsen, K. (2008); artikel 44 (1) TP I; artikel 51 (1) och (2) TP I.

²¹ Se artikel 50 (1) TP I; artikel 4 A (4) och (5) GK III.

²² Detta omfattar de NIAC:s som klassas som *inbördeskrig* och som *andra typer av icke-internationella väpnade konflikter*. Se Gemensam artikel 3 till GK; artikel 1 TP II.

personalen i ett PMF så finns det exempel på att stater försöker att ändra och utvidga tolkningen av vilka rättigheter och skyldigheter personer som klassas som *persons who accompany the armed forces* har. United States Department of Defence (US DoD) har till exempel i en instruktion specificerat att *persons who accompany the armed forces*, det vill säga personer med primärstatus som *civila*, kan *delta direkt i fientligheter* utan att förlora sin *krigsfångestatus* vid ett eventuellt tillfångatagande.²³ En sådan tolkning kan uppfattas strida mot folkrättens regler om att det endast är *kombattanter* som har laglig rätt till att *delta direkt i fientligheter*²⁴ samt att personer med status som *civila* förlorar sitt skydd om och under den tid då de *deltar direkt i fientligheter*.²⁵

Vilken status har då personalen i PMF i väpnade konflikter? Är de att klassas som *members of the armed forces*? Det vill säga *kombattanter* som har rätt till att delta i strid, är lovliga mål samt erhåller *krigsfångestatus* om de blir tillfångatagna.²⁶ Eller är de att klassas som *persons who accompany the armed forces*, något som innebär att de är *civila* med en sekundärstatus som *krigsfångar* om de tillfångatas.²⁷ Eller skall de klassas som *vanliga civila*,²⁸ vilket innebär att de är skyddade och inte utgör lovliga mål så länge de inte *deltar direkt i fientligheter*.²⁹ Eller kan uppdragets art påverka deras status så att de blir klassade som *oprivilegerade stridande*?³⁰ Det vill säga *civila* som utan laglig rätt deltar i fientligheter och därigenom förlorar sin immunitet och blir lovliga mål. Eller kan personalen i PMF klassas som *mercenaries*, något som innebär att de inte har rätt till att vara varken *kombattanter* eller *krigsfångar*?³¹

Denna statusproblematik och folkrättsliga gråzon leder fram till följande problemställning för uppsatsen:

Vilken status, enligt folkrätten, har personalen i PMF som opererar i väpnade konflikter?

²³ Detta kommer att diskuteras senare i uppsatsen. Se Kapitel 5.1 och 5.2; US Department of Defence. (2007). *Instruction No. 1100.22, Guidance for Determining Workforce Mix*. Washington: Department of Defence, enclosure 3, E.3.2.5.5.1.

²⁴ Se artikel 43 (2) TP I.

²⁵ Se artikel 51 (3) TP I.

²⁶ Se artikel 4 A (1), (2), (3) och (6) GK III; artikel 43 (1) och (2) TP I.

²⁷ Se artikel 4 A (4) GK III.

²⁸ E.-C. Gillard benämner *civila* som inte någon särskild sekundärstatus eller straffrättslig immunitet för *ordinary civilians*. För att skilja mellan *persons who accompany the armed forces* och *civila* utan krigsfångestatus kommer jag att nyttja detta begrepp översatt till svenska: *vanliga civila*. Se Gillard, E.-C. (2006), *Business goes to war: private military/security companies and international humanitarian law*. *ICRC Review*, 88 (863). Geneva: ICRC, s. 539. Hädanefter Gillard, E.-C. (2006).

²⁹ Se artikel 50 (1) TP I; artikel 51 (1), (2) och (3) TP I.

³⁰ Se Dörmann, K. (2003). The legal situation of "unlawful/unprivileged combatants". *ICRC Review*, 85 (849). Geneva: ICRC, s. 46. Hädanefter Dörmann, K. (2003). ; United Kingdom Ministry of Defence. (2007). *The Manual of The Law of Armed Conflict*. New York: Oxford University Press, s. 279, avsn. 11.14.

³¹ Se artikel 47 TP I.

1.3 Syfte

När det gäller PMF så har Stortinget fastslagit att det Norska Forsvaret inte skall nyttja eller skriva avtal med PMF om att utföra stridande funktioner och att folkrätten skall väga tungt i alla former av kontrakt med PMF.³² Vidare så framgår det i det Norges *Konsept for Offentlig privat partnerskap (OPP) i forsvarssektorn* att:

”Ingen private aktører skal tillates å utføre stridende funksjoner (kombattant virksomhet). Med stridende funksjoner menes funksjoner som etter krigens folkerett kun kan utføres av personer som har rett til å delta direkte i fiendtlighetene uten å pådra seg straffansvar. Som hovedregel er det kun medlemmer av de væpnede styrker, med unntak av sanitetspersonell, feltprester, militære pasienter og krigsfanger, som er lovlig stridende. Hvis det er tvil om en funksjon skal anses som stridende, skal Forsvaret foreta en juridisk vurdering av saken før avtale med den private aktøren inngås...”³³

Realiteten är trots detta att det Norska Forsvaret, då det deltar i internationella operationer möter eller arbetar tillsammans med, både direkt och indirekt, flera olika PMF i lösandet av sina uppgifter, något som kan leda till folkrättsliga utfodringar.

Det är därför behov för ökad kunskap och förståelse, inom försvaret, för vilken status personalen i ett PMF har vid lösandet av sina uppdrag. Detta så att försvaret kan planera och genomföra sina operationer i enlighet med folkrätten och gällande politiska styrningar.

Syftet med denna uppsats är således att belysa statusen, enligt folkrätten, för personalen i PMF som opererar i väpnade konflikter.

³² Se FFOD (2007), s. 46.

³³ Se OPP. (2005), dvs. Kongelige Forsvarsdepartement (2005). *Konsept for offentlig privat partnerskap (OPP) i Forsvarssektorn – justert versjon*. Oslo: Kongelige Forsvarsdepartement, s. 15.

Mina frågeställningar blir därför följande:

I konflikter klassade som IAC/Ockupation:

1. Har personalen tillhörande PMF status som *kombattanter* i väpnade konflikter?
2. Har personalen tillhörande PMF status som *civila* i väpnade konflikter?
 - 2.1. Har personalen status som *persons who accompany the armed forces*?
 - 2.2. Har personalen status som *vanliga civila*?
3. Kan uppdragets art leda till att personalen i PMF blir klassade som *oprivilegerade stridande*?
4. Har personalen tillhörande PMF status som *mercenaries* i väpnade konflikter?

1.4 Avgränsning

I diskussionen kring den folkrättsliga statusen till personalen i PMF avgränsar jag mig till att endast avhandla personal i PMF som är kontrakterade av US DoD eller US State Departement för att lösa vakt- och säkringsuppdrag samt stöduppdrag till militära operationer i de internationella väpnade konflikterna i Irak och Afghanistan. Anledningen till detta är att USA är och var en av de numerärt sätt största nyttjarna av PMF i konflikterna i Irak och Afghanistan. Orsaken till att jag avhandlar personal i PMF som är anställda av både US DoD och US State Department är att den folkrättsliga statusen skiljer sig åt beroende av vilken typ av statsorgan som har anställt personalen.

Kopplat till status så är det intressant att konstatera att USA inte har anslutit sig till första tilläggsprotokollet, trots att de anser att största delen av dess innehåll är att anse som sedvanerätt.³⁴ En anledning till att USA inte har anslutit sig till första tilläggsprotokollet är kopplat till artikel 44 (3) vilken säger att kravet till distinktion för en *kombattant* utgörs av att:

”... , he carries his arms openly:

(a) during each military engagement, and

³⁴ Se International and Operational Law Department. (2008). *Operational Law Handbook*. Charlottesville, Virginia: The Judge Advocate General's Legal Center and School, US Army, kapitel 2, avsn. VII, p. C. Hädanefter International and Operational Law Department. (2008).

- (b) during such time as he is visible to the adversary while he is engaged in a military deployment preceding the launching of an attack in which he is to participate.”

I jämförelse med artikel 4 A (2) till tredje Genèvekonventionen så utesluter denna definition kravet om att *kombattanter* skall ha ”...a fixed distinctive sign recognizable at a distance”.³⁵ Enligt United States (US) *Operational Law Handbook* så speglar därför inte artikel 44 (3) sedvanerätten utan bidrar till att suddas ut distinktionen mellan *civila* och *kombattanter*.³⁶

När det gäller definitionen av *kombattanter* i artikel 43 (2) till första tilläggsprotokollet, vilken anger att ”Members of the armed forces... (other than medical personnel and chaplains ...) are combatants, ...”, så finns det ingenting i US *Operational Law Handbook* som antyder att USA inte ser denna definition som sedvanerätt.³⁷ Detta kan därmed tolkas som att det faktum att USA inte har anslutit sig till första tilläggsprotokollet inte utgör någon begränsning för min studie av den legala statusen för personal i PMF som är anställda av USA.

Gällande tidsperspektivet för de väpnade konflikterna i Irak och Afghanistan avgränsar jag mig, där inget annat specifikt anges, till att avhandla exempel från den tidsperiod då konflikterna var att klassas som IAC/ockupation. När det gäller Irak avgränsar jag mig därför till tidsperioden mellan den 20 mars 2003 till den 28 juni 2004³⁸ och när det gäller Afghanistan avgränsar jag mig till tidsperioden mellan den 7 oktober 2001 till den 22 december 2001.³⁹

³⁵ Se artikel 4 A (2) (b) GK III.

³⁶ Se artikel 44 (3) TP I; International and Operational Law Department. (2008), kapitel 2, avsn. VIII, p. A, 1 (c). Debatten kring detta är omfattande och kommer därför inte kunna inrymmas i denna uppsats.

³⁷ Se International and Operational Law Department. (2008), kapitel 2, avsn. VIII, p. A, 1 (c).

³⁸ Invasionen av Irak (Operation Iraqi Freedom) startade den 20/3-2003. Se Cordesman, A. H. (2003). *The Iraq War: strategy, tactics and military lessons*. Westport: Praeger Publishers, s. 61. Enligt ICRC upphörde ockupationen i och med överlämnningen av makten från *the Coalition Provisional Authority* (CPA) till den Irakiska interimregeringen den 28/6-2004. I samband med detta så angav FN i säkerhetsrådsresolution 1546 även att ockupationen hade upphört. Se ICRC. (2004, 5 augusti). *Iraq post 28 June 2004: protecting persons deprived of freedom remains a priority*. Geneva: ICRC. Det är dock omstritt om det var då den faktiska ockupationen upphörde, vissa hävdar att det fortfarande var en *de facto* ockupation. Jag kommer dock inte att beröra denna diskussion mera här.

³⁹ Invasionen av Afghanistan (Operation Enduring Freedom) startade den 7/10-2001. Se Nilsen, A. (2006). *Afghanistan: En reise med norske soldater*. Oslo: Kagge Forlag AS, s. 21. När exakt den väpnade konflikten gick från IAC/Ockupation till NIAC är oklart. I mitt arbete tar jag utgångspunkt i det datum då Afghanistans interimregering, som en följd av det så kallade Bonnavalet, tog över makten den 22/12-2001. Om detta är det datum då IAC/Ockupation gick till NIAC är dock omstritt och vissa hävdar att det *de facto* var en IAC/Ockupation längre och att valet och insättandet av en folkvald president den 7/12-2004 och regeringsvalet den 18/9-2005 är det som markerar övergången från IAC/Ockupation till NIAC. Se United Nations. (2001). *Agreement on provisional arrangements in Afghanistan pending the re-establishment of permanent government institutions*. New York: Security Council. Jag kommer dock inte att beröra denna diskussion mera här.

Även om exemplen och uppsatsen fokuserar på IAC/ockupation så kommer de principer jag diskuterar och de slutsatser jag drar gällande statusen för personalen i PMF i praktiken även vara användbara och relevanta för personal i PMF som är kontrakterade av stater som är part till en konflikt som är att klassa som NIAC.⁴⁰

När det gäller geografisk avgränsning, för applikationen av folkrätten på handlingar utförda av personalen i PMF, så kommer jag att avgränsa mig till att avhandla handlingar som utförts inom gränserna till Irak och Afghanistan.⁴¹

Avseende legal status så kommer jag att ta utgångspunkt i en traditionell uppfattning, vilken anger att det finns två olika typer av primärstatus, *kombattanter* och *civila*. Av vilka endast *kombattanter* har sekundärstatus som *krigsfångar*. Jag är medveten om att det existerar en debatt kring legal status och om en eventuell tredje statuskategori som bland annat kallas *unlawful combatants*, *unprivileged belligerents* eller *oprivilegierade stridande*.⁴² Jag kommer att nyttja begreppet *oprivilegierade stridande* i denna uppsats, men jag kommer inte att avhandla debatten kring terminologin för denna kategori.

När det gäller den legala statusen så kommer jag att avgränsa mig till att avhandla de skyldigheter och rättigheter den medför för personalen i PMF, kopplat både mot primär- och sekundärstatus. Kopplat till detta kommer jag endast att avhandla applikationen av folkrätten på personalen i PMF som individer och på PMF som grupp, något som innebär att jag inte kommer att avhandla det privata företags eller hyrande stats skyldigheter och rättigheter.

⁴⁰ Även om det inte existerar en legal definition av *kombattanter* i NIAC:s så existerar distinktionsprincipen. I NIAC:s görs det i praktiken en distinktion mellan de som har laglig rätt till att delta i fientligheter och *civila*. Sedvanerättsligt är det endast stridande tillhörande en statlig part till den icke-internationella konflikten som har laglig rätt till att delta i fientligheter i NIAC:s. Se Hellestveit, C. (2008). *Föreläsning i Non-international Armed Conflicts (NIACs) and Combatant Status*. Föreläsningsunderlag till föreläsning i International Humanitarian Law (JUR 5730) på Oslo Universitet, hösten 2008. Tillgänglig på <http://www.uio.no/studier/emner/jus/jus/JUR5730/h08/undervisningsmateriale/NIAC%20foredrag%20IHL%20kurs%20til%20web.ppt>. Senast besökt 12 maj 2009. Eftersom distinktionsprincipen, i praktiken, existerar i NIAC:s leder detta till att de principer jag diskuterar och de slutsatser jag drar gällande statusen för personalen i PMF i praktiken även kan vara användbara och relevanta för personal i PMF som är verksamma i NIAC:s.

⁴¹ Det vill säga det geografiska område som benämns som *Area of war*. Se Greenwood, C. (2008). *Scope of application of Humanitarian Law*. I: Fleck, D. (Red). *The Handbook of International Humanitarian Law, Second Edition*. New York: Oxford University Press, s. 59-62.

⁴² *Unlawful combatants*, *unprivileged belligerents* eller *oprivilegierade stridande* är civila som utan laglig rätt deltar i fientligheter och som därigenom förlorar sin immunitet och utgör lovliga mål. Se Dörmann, K. (2003). s. 46; United Kingdom Ministry of Defence. (2007). *The Manual of The Law of Armed Conflict*. New York: Oxford University Press, s. 279, avsn. 11.14.

1.5 Metod och källor

Jag kommer att använda mig av folkrättslig metod enligt statuterna för International Court of Justice, 1945 (ICJ), art 38, vilket innebär att primärkällorna skall omfattas av traktat, konventioner och sedvanerätt.

Som primärkällor kommer jag därför att nyttja Genèvekonventionerna från 12 augusti 1949 (GK) samt Första tilläggsprotokollet från 8 juni 1977 (TP I). I dessa källor kommer följande artiklar vara centrala. Artikel 43 (1) till första tilläggsprotokollet samt artikel 4 A (1), (2) och (3) till tredje Genèvekonventionen när det gäller personal med status som *kombattanter*. Artikel 50 (1) och 51 (3) till första tilläggsprotokollet samt artikel 4 A (4) till tredje Genèvekonventionen när det gäller personal med status som *civila*. Artikel 43 (2) och 51 (3) till första tilläggsprotokollet när det gäller *direkt deltagelse i fientligheter* samt om ett PMF:s uppdrag kan påverka personalens status. Artikel 47 till första tilläggsprotokollet när det gäller *mercenaries*.

Min tolkning av lagen kommer i huvudsak att vara *de lege lata*, det vill säga som lagen är, om tolkningen av lagen blir *de lege ferenda*, det vill säga som lagen bör vara, kommer jag att ange detta speciellt.

Sedvanerätten är en central källa i folkrätten. När det gäller vad som är att klassa som sedvanerätt så pågår det en internationell debatt kring detta. Kopplat till min valda problemställning så tar detta sig främst uttryck i att uppslutningen till första tilläggsprotokollet inte är universell⁴³ och att det pågår det en debatt om vad i första tilläggsprotokollet som är att klassa som sedvanerätt.

Sedvanerätt beskrivs i statuterna till International Court of Justice (ICJ) som ”a general practice accepted as law”,⁴⁴ något som innebär att sedvanerätten tar sin utgångspunkt i staters praxis i kombination med en övertygelse om att denna praxis krävs enligt internationell lag, även kallat *opinio juris*.⁴⁵

När det gäller sedvanerätt generellt så har jag, kopplat till personalen i PMF, funnit lite empiriskt material på vad som utgör statspraxis. Det material som finns visar dessutom liten

⁴³ TP I har 168 stycken *state parties* att jämföra med GK som har 194 stycken. Se ICRC. (2009). *International Humanitarian Law – Treaties & Documents*. Geneva: ICRC.

⁴⁴ Se artikel 38 (1) (b) till Statutes of the International Court of Justice, June 26, 1945.

⁴⁵ Se International Court of Justice. *Reports of Judgements, advisory opinions and orders, case concerning the continental shelf, Libyan Arab Jamahiriya/Malta*. Judgement of 3 June 1985, § 27.

samstämmighet i hur olika stater nyttjar eller vilken ställning de tar avseende den legala statusen till personalen i PMF i väpnade konflikter. Eftersom jag inte har funnit en generell och allmänt spridd statspraxis och *opinio juris*, kopplat till statusen hos personalen i PMF, kommer jag i huvudsak att genomföra en studie av gällande traktater. Där det finns något som specifikt som kan kopplas till sedvanerätten kommer jag att presentera detta särskilt.

I mina studier kring frågan om personalen i ett PMF kan klassas som *mercenaries* kommer jag förutom första tilläggsprotokollet även att nyttja *Convention of the Organization of African Unity (OAU) for the Elimination of Mercenarism in Africa* från 1977, hädanefter AU- (Afrikanska unionen) konventionen om Mercenaries samt *International Convention against the Recruitment, Use, Financing and Training of Mercenaries* från 1989, hädanefter FN-konventionen om Mercenaries.⁴⁶

Vidare så kommer jag även att nyttja rättsavgörelser från nationella och internationella domstolar som rättskällor då de avhandlar förtydliganden kring status generellt och statusen till personalen i PMF i synnerhet. Det kan i detta sammanhang nämnas att jag inte funnit några rättsavgörelser som omfattar den legala statusen till personalen i PMF specifikt.

Jag har dessutom nyttjat mig av det av Schweiz regering och ICRC utarbetade *Montreuxdokumentet* samt referaten från det av *The University Centre for International Humanitarian Law (UICHL)* genomförda expertmötet i Genève, år 2005, med temat: *Private Military Contractors: Status and State Responsibility for their Actions*.

I tillägg till detta kommer jag även att nyttja böcker och artiklar av legala experter som omfattar nyttjandet av PMF i väpnade konflikter.

I tolkningen av dessa källor kommer jag att ta utgångspunkt i artikel 31 till Vienna Convention on the Law of Treaties, 1969 (Wienkonventionen).

Utöver detta kommer jag att nyttja taktiska manualer, reglementen, instruktioner och doktriner, från NATO samt det amerikanska och norska försvaret, samt böcker och artiklar som speglar den allmänna debatten kring nyttjandet av PMF i väpnade konflikter.

⁴⁶ Jag är klar över att AU- och FN-konventionerna om Mercenaries endast är legalt bindande för de stater som anslutit sig till konventionerna. Dessa konventioner utgör dock ett viktigt inslag i den internationella debatten kring *mercenaries* och bidrar därmed till att belysa frågeställningen: *Kan personalen i PMF klassas som mercenaries?*

Avslutningsvis vill jag nämna att jag i stort sätt inte har funnit någon rättslig litteratur, på svenska eller på norska, som specifikt berör problemställningen.⁴⁷

1.6 Disposition

Uppsatsen är organiserad enligt följande:

Inledningsvis kommer jag att redogöra för några centrala begrepp, för att därefter diskutera vad *direkt deltagelse i fientligheter* är och vad det innebär för personalen i PMF.

Därefter kommer jag att diskutera den legala statusen till personalen i PMF i väpnade konflikter utgående från de fyra huvudfrågor jag presenterat ovan. Jag kommer därför först att diskutera om personalen i PMF har status som *kombattanter*, för att därefter diskutera om de har status som *civila*. Diskussion kring *civila* kommer att omfatta både *persons who accompany the armed forces* och *vanliga civila*. Därefter kommer jag att diskutera om uppdragets art kan leda till att personalen i PMF blir klassade som *oprivilegierade stridande*, för att slutligen diskutera om personalen i PMF har status som *mercenaries*.

Uppsatsen kommer att avslutas med att jag redovisar mina slutsatser kring vilken legal status personalen i PMF har i väpnade konflikter.

2. Begrepp

2.1 Privata militära företag (PMF)

Enligt Peter Warren Singer så är PMF att definiera som:

”...business organizations that trade in professional services intricately linked to warfare. They are corporate bodies that specialize in provision of military skills, including combat operations, strategic planning, intelligence, risk assessment, operational support, training, and technical skills. ...That is, PMFs are private

⁴⁷ Arne Willy Dahl berör problemställningen i Dahl, A. W. (2008). *Håndbok i militær folkerett*. Oslo: Cappelen Akademisk Forlag, s. 79-81.

business entities that deliver to consumers a wide spectrum of military and security services,...”⁴⁸

Det vill säga Privata militära företag (PMF) är kommersiella företag med anställd personal som genom kontrakt tillhandahåller olika militära eller säkerhetstjänster.⁴⁹ Tjänster som tidigare nämnt kan delas in i tre kategorier.⁵⁰

1. Rena militära tjänster
2. Stöd till militära operationer eller företagsverksamhet
3. Konsulttjänster

Kopplat till detta pågår det en internationell debatt om vad denna typ av kommersiella företag skall kallas. Vissa hävdar bland annat att det bör skiljas mellan Private Military Companies (PMC) och Private Security Companies (PSC) och vissa kallar dem till och med Private Military and Security Companies (PMSC).⁵¹ I denna studie tar jag dock utgångspunkt i den definition som är given av det norska försvaret, i *Forsvarets fellesoperative doktrin* från 2007, och benämner alla företag som tillhandahåller dessa typer av tjänster för Privata militära företag (PMF).⁵²

2.2 Internationella och icke-internationella väpnade konflikter

Kopplat till status är det som tidigare nämnt viktigt att identifiera vilken typ av konflikt som man är involverad i, detta har sin grund i att olika typer av väpnade konflikter omfattas av olika legala regelverk.

Inom folkrätten så är det den faktiska situationen som avgör hur en konflikt skall klassificeras. Detta innebär att det inte behövs en *krigsförklaring* mellan olika parter för att det skall existera en väpnad konflikt.⁵³

⁴⁸ Se Singer, P. W. (2003). *Corporate Warriors, the rise of the Privatized Military Industry*. New York: Cornell University Press, s. 8. Hädanefter Singer, P. W. (2003).

⁴⁹ Se CRS Report for Congress, s. 3-11; Singer, P. W. (2003), s. 45-46; Montreuxdokumentet, kapitel "preface", artikel 9 (a) och (b).

⁵⁰ Se FFOD (2007), s. 46.

⁵¹ Se Cameron, L. (2006), s. 573; CRS Report for Congress, s. 3; Montreuxdokumentet, s. 3.

⁵² Se FFOD (2007), s. 46.

⁵³ Se Gemensam artikel 2 till GK.

Enligt folkrätten så delas väpnade konflikter in i flera olika kategorier. Dessa kategorier utgörs av: *internationella väpnade konflikter* (IAC),⁵⁴ *ockupation*⁵⁵ och *icke-internationella väpnade konflikter* (NIAC). *NIAC:s* delas i sin tur in i *frigöringskrig*,⁵⁶ *inbördeskrig*⁵⁷ och *andra typer av icke-internationella väpnade konflikter*.⁵⁸

När det gäller *IAC:s* så existerar denna typ av konflikter först när de väpnade styrkorna tillhörande en stat nyttjar vapenmakt mot en annan stat. I tillägg till detta så krävs det att det existerar en väpnad konflikt mellan minst två eller flera stater för att konflikten skall kunna klassas som en *IAC*.⁵⁹

En *ockupation*, å sin sida, existerar när de väpnade styrkorna tillhörande en stat ockuperar ett territorium utanför statens eget territorium.⁶⁰

För att det skall existera en *NIAC* så krävs det en situation inom staten som kan klassas som en väpnad konflikt.

När det gäller *frigöringskrig* (väpnade konflikter mot kolonialt herravälde, rasistregimer etc.), så omfattas denna typ av konflikter av regelverket för *IAC:s* även om dessa konflikter i utgångspunkten är att definiera som *NIAC:s*.⁶¹

Inbördeskrig, å sin sida, omfattas av krig mellan staten och organiserade väpnade grupper som har kontroll över vissa delar av statens territorium.⁶²

En *NIAC* kan även utgöras av *andra typer av icke-internationella väpnade konflikter*.⁶³ Dessa *andra typer av icke-internationella väpnade konflikter* utgörs av väpnade konflikter inom staten som inte når upp till tröskeln för att kunna klassas som *frigöringskrig* eller *inbördeskrig*, men som överstiger situationer som kan klassas som interna störningar eller spänningar.⁶⁴

⁵⁴ Se Gemensam artikel 2 till GK.

⁵⁵ Ibid.

⁵⁶ Se artikel 1 (3) och (4) TP I.

⁵⁷ Se artikel 1 TP II.

⁵⁸ Se Gemensam artikel 3 till GK.

⁵⁹ Se Gemensam artikel 2 till GK.

⁶⁰ Ibid.

⁶¹ Se artikel 1 (3) och (4) TP I.

⁶² Se artikel 1 (1) och (2) TP II.

⁶³ Se Gemensam artikel 3 till GK.

⁶⁴ Se artikel 1 (2) TP II.

Enligt regelverken så är det endast i *IAC:s*, *ockupation* samt *frigöringskrig* som personer erhåller legal status som *kombattanter*, *persons who accompany the armed forces* samt *mercenaries*.⁶⁵ Regelverken som behandlar de övriga konflikttyperna behandlar inte dessa statuskategorier specifikt.⁶⁶

I denna studie tar jag därför som tidigare nämnt, under *kapitel 1.4*,⁶⁷ utgångspunkt i de väpnade konflikterna i Irak och Afghanistan då de var klassade som *IAC/ockupation*.

3. Direkt deltagelse i fientligheter

En av de avgörande faktorerna, kopplat till legal status, utgörs av vem som har laglig rätt till att *delta i fientligheter*. Vad som är att klassa som *direkt deltagelse i fientligheter* är dock omstritt och det pågår en omfattande internationell debatt kring detta.

Artikel 43 (2) till första tilläggsprotokollet säger att:

”Members of the armed forces...are combatants, that is to say, they have the right to participate directly in hostilities.”

Detta innebär att det endast är de som har status som *kombattanter* som har laglig rätt till att *delta direkt i fientligheter*.

När det gäller personer som har status som *civila* så anger artikel 51 (3) till första tilläggsprotokollet att *civila* åtnjuter:

”...the protection..., unless and for such time as they take a direct part in hostilities.”⁶⁸

En definition som innebär att *civila* förlorar sin immunitet och blir lovliga mål, om och under den tid som de *deltar direkt i fientligheter*.

Vad är då att klassa som *direkt deltagelse i fientligheter*? ICRC presenterar fyra grundläggande element som tillsammans konstituerar *direkt deltagelse i fientligheter*.⁶⁹ Enligt ICRC så skall det

⁶⁵ Dessa konflikttyper omfattas av Genevekonventionerna från 1949 samt första tilläggsprotokollet från 1977. Se Gemensam artikel 2 till GK; artikel 1 TP I.

⁶⁶ Konflikttypen *inbördeskrig* omfattas av andra tilläggsprotokollet från 1977 och *andra typer av icke-internationella väpnade konflikter* omfattas av Gemensam artikel 3 till GK. Se artikel 1 TP II; Gemensam artikel 3 till GK.

⁶⁷ Kapitel 1.4 avhandlar *Avgränsningar*.

⁶⁸ Se artikel 51 (3) TP I.

för det första existera *fientligheter* (hostilities). För det andra skall det finnas en *nexus*⁷⁰ mellan den eller de fientliga handlingarna och den väpnade konflikten. För det tredje så skall det existera ett *orsakssammanhang* mellan den fientliga handlingen och den skada som uppstått och för det fjärde så skall det finnas ett *fientligt syfte* bakom själva handlingen. För att belysa vad som är att klassa som *direkt deltagelse i fientligheter* och vad detta kan innebära för personalen i ett PMF kommer jag att diskutera dessa fyra kriterier.

3.1 *Fientligheter (Hostilities)*

Vad kan då klassas som fientligheter? Enligt kommentarerna till första tilläggsprotokollet så definieras fientligheter som:

“...acts which by their nature and purpose are intended to cause actual harm to the personnel and equipment of the armed forces.”⁷¹

Denna definition fokuserar på att fientligheterna är riktade mot fiendens väpnade styrkor. Enligt Hans-Peter Gasser så omfattas fientligheter av aktiviteter som påverkar en motståndares militära operationer eller som direkt vållar död, skada eller förstörelse på personer eller objekt. För att dessa aktiviteter skall kunna klassas som *direkt deltagelse i fientligheter* krävs det att de har en direkt koppling, en så kallad *nexus*, till den väpnade konflikten.⁷²

3.2 *Nexus*

Som nämnt ovan så är det avgörande att det existerar en *nexus* mellan utförda våldshandlingar och den väpnade konflikten för att handlingen skall kunna klassas som *direkt deltagande i fientligheter*. För personalen i ett PMF kan detta innebära att kopplingen, *nexus*, till den väpnade

⁶⁹ Se ICRC and the TMC Asser Institute. (2005). *Third Expert Meeting on the Notion of Direct Participation in Hostilities*. Geneva: ICRC, s. 17. ICRC och the TCM Asser Institute har i tidsperioden 2003-2005 arrangerat en serie expertmöten för att diskutera vad som utgör *direkt deltagelse i fientligheter* under International Humanitarian Law. Detta är referatet från det tredje och sista mötet år 2005.

⁷⁰ Enligt The Oxford English Dictionary. (2002), dvs.: Pearsall, J. (Ed.). (2002). *The Concise Oxford English Dictionary* (Tenth Edition, Revised). New York: Oxford University Press, hädanefter The Oxford English Dictionary, betyder *nexus*: a connection; a connected group or series. Se The Oxford English Dictionary, s. 960. Detta gör att jag i mitt fortsatta arbete kommer att tolka betydelsen av ordet *nexus* som *förbindelse, koppling till*.

⁷¹ Se Sandoz, Y., Zimmermann, B. Eberlin, P., Gasser, H.P. & Wenger, C. F. (1987). *Commentary on the Additional Protocols of 8 June 1977 to the Geneva Conventions of 12 August 1949*. Geneva: ICRC, avsn. 1942. Hädanefter Sandoz, Zimmermann, Eberlin, Gasser & Wenger. (1987).

⁷² Se Gasser, H.-P. (2008). Protection of the civilian population. I: Fleck, D. (Red). *The Handbook of International Humanitarian Law Second Edition*. New York: Oxford University Press, s. 261 - 262. Hädanefter Gasser, H.-P. (2008).

konflikten bestäms av den tjänst som de tillhandahåller och om den tjänsten är kopplad till ett militärt mål eller ett civilt objekt.⁷³

Ett militärt mål utgörs enligt artikel 52 (2) till första tilläggsprotokollet av:

”...objects which by their nature, location, purpose or use make an effective contribution to military action and whose total or partial destruction, capture or neutralization, ..., offers a definite military advantage.”⁷⁴

Enligt kommentarerna till första tilläggsprotokollet så begränsar sig denna definition till:

“...objects but it is clear that members of the armed forces are military objectives, ...”⁷⁵

Detta indikerar att militära mål inte bara kan utgöras av objekt utan även av personer. Enligt Stefan Oeter så utgörs militära mål bland annat av väpnade styrkor, byggnader och objekt för understöd av operationer.⁷⁶

Från både Irak och Afghanistan finns det flera exempel på att personal från PMF har nyttjas för att skydda militära baser, baser som väl faller in under ovan nämnda definition och därmed är att klassas som militära mål. Vad detta kan innebära för den legala statusen till personalen i ett PMF kommer jag återkomma till senare i uppsatsen.

Ytterligare en aspekt som det måste tas hänsyn till när det gäller kopplingen mellan våldshandlingen och den väpnade konflikten är mot vem som handlingen utförs. Detta kan delas in i två kategorier.

Den första kategorin tar utgångspunkt i om våldshandlingen utförs mot fientliga styrkor eller mot *civila som deltar direkt i fientligheter*, något som kan tolkas utgöra våldshandlingar mot någon eller några som är involverade i den väpnade konflikten. Detta förhållande indikerar att det existerar en koppling mellan våldshandlingen och den väpnade konflikten.

⁷³ Se Schmitt, M. N. (2004). Humanitarian Law and Direct Participation in hostilities by Private Contractors or Civilian employees. *Chicago Journal of International Law*, 5 (2), s. 536-537. Hädanefter Schmitt, M. N. (2004).

⁷⁴ Se artikel 52 (2) TP I.

⁷⁵ Se Sandoz, Zimmermann, Eberlin, Gasser & Wenger. (1987), avsn. 2017.

⁷⁶ Se Oeter, S. (2008). Methods and means of combat. I: Fleck, D. (Red). *The Handbook of International Humanitarian Law, Second Edition*. New York: Oxford University Press, s. 181.

Den andra kategorin tar utgångspunkt i att våldshandlingen utförs mot *civila* som till exempel utför en kriminell handling som inte går att koppla till den väpnade konflikten, det vill säga en våldshandling mot någon eller några som inte är involverade i den väpnade konflikten. En sådan situation antyder att det inte existerar någon koppling mellan våldshandlingen och den väpnade konflikten och således kan våldshandlingen inte klassas som *direkt deltagelse i fientligheter*.

3.3 Orsakssammanhang

När det gäller PMF så anges det ofta att dessa företag endast tillhandahåller defensiva tjänster och att de därför inte *deltar direkt i fientligheter*.⁷⁷ Enligt artikel 49 (1) till första tilläggsprotokollet definieras *Attacks* som:

”...acts of violence against the adversary, whether in offence or in defence.”⁷⁸

Detta innebär att det, enligt folkrätten, inte existerar någon skillnad mellan offensiva eller defensiva handlingar och således kan inte utförandet av defensiva tjänster, för personalen i ett PMF, exkluderas från att kunna klassas som *direkt deltagande i fientligheter*.

Vad kan då klassas som direkt deltagelse? Enligt kommentarerna till första tilläggsprotokollet så skall det göras:

”...a clear distinction between direct participation in hostilities and participation in the war effort.”⁷⁹

Det vill säga att det är en skillnad mellan *direkt deltagelse i fientligheter*, vilket leder till att *civila* förlorar sitt skydd, och indirekt deltagelse, där *civila* behåller sitt skydd.⁸⁰ För personalen i ett PMF kan detta innebära att de, om de har status som *civila*, har rätt till, utan att förlora sitt skydd, att utföra handlingar som faller in under definitionen *the war effort*, det vill säga handlingar som indirekt bidrar till fientligheter.

Det som kan avgöra om en handling är att klassas som direkt eller indirekt deltagande tar utgångspunkt i det som kommentarerna till första tilläggsprotokollet anger att *direkt deltagelse i fientligheter* inbegriper, nämligen:

⁷⁷ Se Gillard, E.-C. (2006), s. 540.

⁷⁸ Se artikel 49 (1) TP I.

⁷⁹ Se Sandoz, Zimmermann, Eberlin, Gasser & Wenger. (1987), avsn. 1945.

⁸⁰ Se Jørgensen, O. S. (2008). *Når er enkeltpersoner lovlige mål i væpnede konflikter?* Oslo: Forsvarets stabsskole, s. 23.

“...a direct causal relationship between the activity engaged in and the harm done to the enemy at the time and the place where the activity takes place.”⁸¹

För att en handling skall kunna klassas som direkt deltagelse måste det finnas ett direkt orsakssamband mellan den utförda handlingen och den skada som förorsakats fienden, på den tidpunkt och den plats där aktiviteten genomfördes. Kopplat till dagens vapen- och kommunikationsteknik, som karaktäriseras av lång räckvidd, så kan detta skapa problem kring vilka handlingar som är att klassa som direkt eller indirekt deltagande i fientligheter. För personalen i ett PMF som till exempel bemannar en operationscentral kan detta, kopplat till orsakssammanhanget mellan utförd aktivitet, skada på fienden och den tid och plats där handlingen tog plats, skapa problem kopplat till om handlingarna är att klassa som direkt eller indirekt deltagelse i fientligheter.⁸²

3.4 Fientligt syfte

När det gäller kravet om att det skall finnas ett fientligt syfte bakom den fientliga handlingen så omfattas detta, enligt Olav Skard Jørgensen i sin Master uppsats, av både en subjektiv och en objektiv värdering av syftet, något som enligt Jørgensen är menat att utgöra en parallell till straffrättens värdering av uppsåt.⁸³ För personalen i ett PMF kan det fientliga syftet bakom en handling kopplas till det uppdrag som de är anställda för att lösa och det faktum om uppdraget kräver *direkt deltagelse i fientligheter* eller inte.

När det gäller vad som kan klassas som *direkt deltagelse i fientligheter* så finns det flera olika uppfattningar. Detta i kombination med att personalen i ett PMF tillhandahåller en mängd olika och varierande tjänster för sina uppdragsgivare, gör att det är svårt att hitta en definition av *direkt deltagelse i fientligheter* som är applicerbar på alla de olika situationer som personalen i PMF är engagerade i. Denna realitet gör att varje enskild situation måste granskas för att klarlägga om den kan klassas som *direkt deltagelse i fientligheter* eller inte. Detta är något som jag kommer att återkomma till senare i uppsatsen.

⁸¹ Se Sandoz, Zimmermann, Eberlin, Gasser & Wenger. (1987), avsn. 1679.

⁸² Se CRS Report for Congress, s. 3.

⁸³ Se Jørgensen, O. S. (2008). *När er enkeltpersoner lovlig må i vaepnede konflikter?* Oslo: Forsvarets stabsskole, s. 18.

4. Kombattanter

I väpnade konflikter nyttjas personalen i PMF för att lösa en mängd olika typer av uppgifter. Vissa av dessa uppgifter kan innebära att personalen måste *delta direkt i fientligheter*,⁸⁴ något som i sin tur kan ha en direkt påverkan på deras status.

Om en stat vill hyra in personal från ett PMF för att lösa uppgifter som kan kräva handlingar som är att klassa som *direkt deltagelse i fientligheter* måste denna personal, för att lagligt kunna lösa denna uppgift, ha primärstatus som *kombattanter*. Frågan blir då om personalen i ett PMF, i enlighet med kraven i folkrätten, kan erhålla status som *kombattanter* och därmed ha rätt till att *delta direkt i fientligheter*, något som även innebär att de blir lovliga mål, när som helst och oavsett av vad de gör.⁸⁵

I IAC:s finns det, enligt artikel 50 (1) till första tilläggsprotokollet, fem stycken olika *personkategorier* som kan klassas som *kombattanter*. Dessa *personkategorier* är:

1. "Members of the armed forces to a Party to the conflict as well as members of militias or volunteer corps forming part of such forces."⁸⁶
2. "Members of other militias and members of other volunteer corps, including those of organized resistance movements, belonging to a Party to the conflict..."⁸⁷
3. "Members of regular armed forces who profess allegiance to a government or an authority not recognized by the Detaining Power."⁸⁸
4. "Inhabitants of a non-occupied territory, who on the approach of the enemy spontaneously take up arms to resist the invading forces..."⁸⁹
5. "Members of the armed forces of a Party to the conflict...",⁹⁰ dessa "...armed forces ...consists of all organized armed forces, groups and units which are under a command responsible to that Party for the conduct of its subordinates,

⁸⁴ Se Hemmer, J. E. (2008). Humanitärrettsliga aspekter ved kommersielle aktører i militære operasjoner. *Pro Partia*, 2008 (4), s. 41. Hädanefter Hemmer, J. E. (2008).

⁸⁵ Se artikel 43 (2) och 52 (2) TP I; Geneva Expert Meeting. (2005), dvs.: The University Centre for International Humanitarian Law. (2005). *Expert Meeting on Private Military Contractors: Status and State Responsibility for their Actions (29-30 August 2005)*. Geneva: The University Centre for International Humanitarian Law, s. 12. Hädanefter Geneva Expert Meeting.

⁸⁶ Se artikel 4 A (1) GK III.

⁸⁷ Se artikel 4 A (2) GK III.

⁸⁸ Se artikel 4 A (3) GK III.

⁸⁹ Se artikel 4 A (6) GK III.

⁹⁰ Se artikel 43 (2) TP I.

even if that Party is represented by a government or an authority not recognized by an adverse Party. Such armed forces shall be subject to an internal disciplinary system, which, inter alia, shall enforce compliance with the rules of international law...”⁹¹

I detta kapitel kommer jag att nyttja mig av dessa *personkategorier* för att belysa frågan om personalen i PMF har status som *kombattanter*.

I mitt fortsatta arbete kommer jag dock inte att behandla *personkategori fyra* ”Inhabitants..., who...spontaneously take up arms...”,⁹² även kallat *levée en masse*.⁹³ Anledningen till detta är att denna *personkategori*, vilken omfattar invånare i ett land som spontant deltar i strid för att försvara sitt eget land, inte är applicerbar på personalen i ett PMF.⁹⁴

De fyra återstående *personkategorierna* kan i sin tur delas in i två huvudgrupper. Dessa huvudgrupper utgörs av *Members of the armed forces*,⁹⁵ en grupp som omfattas av *personkategori ett, tre och fem*, samt *Members of other militias and members of other volunteer corps*,⁹⁶ en grupp som omfattas av *personkategori två*, enligt ovan.

För att svara på frågan om personalen i PMF har status som *kombattanter* i väpnade konflikter kommer jag först att diskutera om personalen i PMF kan klassas som *kombattanter*. Denna diskussion kommer att ta utgångspunkt i de två ovan nämnda huvudgrupperna *Members of the armed forces* och *Members of other militias and members of other volunteer corps*. Först kommer jag att diskutera om personalen i PMF kan klassas som *Members of the armed forces*, för att därefter diskutera om de kan klassas som *Members of other militias and members of other volunteer corps*. Med svaren från dessa diskussioner som utgångspunkt kommer jag avslutningsvis att diskutera om personalen i PMF, i praktiken, har status som *kombattanter* i väpnade konflikter.

⁹¹ Se artikel 43 (1) TP I.

⁹² Se artikel 4 A (6) GK III.

⁹³ Se Ipsen, K. (2008), s. 93.

⁹⁴ Personalen i PMF är anställd personal i kommersiella företag, företag som genom kontrakt tillhandahåller olika sorters tjänster för sina uppdragsgivare, ett förhållande som inte är jämförbart med invånare i ett land som spontant deltar i strid för att försvara sitt eget land. Se CRS Report for Congress, s. 3-11; Singer, P. W. (2003), s. 45-46; Montreuxdokumentet, kapitel ”preface”, artikel 9 (a) och (b).

⁹⁵ Se artikel 4 A (1) och (3) GK III; artikel 43 (1) och (2) TP I.

⁹⁶ Se artikel 4 A (2) GK III.

4.1 **Kan personalen i PMF klassas som kombattanter?**

4.1.1 **Members of the armed forces**

Det finns som ovan nämnt *tre personkategorier*, kategori ett, tre och fem, som omfattas av begreppet *Members of the armed forces*.⁹⁷

När det gäller frågan om personalen i PMF kan klassas som *Members of the armed forces* och därmed erhålla *kombattantstatus* så kommer jag att diskutera detta med utgångspunkt i dessa tre *personkategorier*.

Inledningsvis kommer jag därför att diskutera om personalen i PMF kan falla in under *personkategori ett*, vilken omfattas av artikel 4 A (1) till tredje Genèvekonventionen. Under denna kategori kommer jag särskilt att diskutera vad det innebär att *inkorporeras* i de väpnade styrkorna.

Därefter kommer jag att diskutera om personalen i PMF kan falla in under *personkategori tre*, en kategori som omfattas av artikel 4 A (3) till tredje Genèvekonventionen.

Slutligen kommer jag att diskutera om de kan falla in under *personkategori fem*, vilken omfattas av artikel 43 (2) till första tilläggsprotokollet. Under denna avslutande diskussion kommer jag särskilt att avhandla de tre krav som artikel 43 (1) till första tilläggsprotokollet ställer på grupper och enheter för att de skall kunna klassas som en parts väpnade styrkor. Det vill säga krav om att de skall vara *organized, under a command responsible to that Party for the conduct of its subordinates* och att de skall vara *subject to an internal disciplinary system*. Jag kommer att presentera mina slutsatser under respektive diskussionspunkt.

4.1.1.1 **Artikel 4 A (1) GK III**

Personkategori ett är den första av tre *personkategorier* inom huvudgruppen *Members of the armed forces*. Denna *personkategori* utgörs av artikel 4 A, (1) till tredje Genèvekonventionen, vilken omfattas av:

”Members of the armed forces to a Party to the conflict as well as members of militias or volunteer corps forming part of such forces.”

⁹⁷ Se artikel 4 A (1) och (3) GK III; artikel 43 (2) TP I.

Enligt denna definition så finns det tre olika typer av styrkor som kan konstituera de väpnade styrkorna, för det första en parts väpnade styrkor, för det andra dess milis och för det tredje dess frivilligkårer.

När det gäller milis och frivilligkårer, som utgör en del av de väpnade styrkorna, så anger kommentarerna till tredje Genèvekonventionen att kategorierna "...members of militias or volunteer corps..." var föreslagna att tas bort då de ansågs ingå i definitionen av *armed forces*.⁹⁸ Men eftersom vissa länder hade milis och frivilligkårer som, även om de var en del av de väpnade styrkorna, skiljde sig markant från den reguljära styrkan behölls denna indelning. Detta gör att indelningen i dessa tre grupper, i artikel 4 A (1) till tredje Genèvekonventionen, kan tolkas utgöra ett förtydligande av vilka som kan konstituera en parts väpnade styrkor och att skillnaden dem mellan inte är det som är avgörande.⁹⁹

Enligt Emanuela-Chiara Gillard innebär detta att artikel 4 A (1) till tredje Genèvekonventionen fokuserar på enheter som är *formellt inkorporerade* i en stats väpnade styrkor och inte på de styrkor som fristående strider sida vid sida med partens väpnade styrkor.¹⁰⁰ Michael N. Schmitt har en liknande tillnärmning och anger att artikel 4 A (1) till tredje Genèvekonventionen inriktar sig på en *kombattantstatus* som kräver en *formell inkorporering* i statens väpnade styrkor.¹⁰¹

Detta kan tolkas innebära att personalen i PMF, för att kunna falla in under artikel 4 A (1) till tredje Genèvekonventionen och därmed kunna klassas som *kombattanter*, måste vara *formellt inkorporerade* i statens väpnade styrkor.

4.1.1.2 ***Inkorporering***

Inkorporation, i ordets betydelse, innebär att man skall införliva någon eller något till en laglig del av en enhet.¹⁰²

Enligt M. N. Schmitt så kan en *inkorporering* i en parts väpnade styrkor ske på två olika sätt. Antigen så kan personalen inkorporeras individuellt eller så kan hela gruppen inkorporeras.¹⁰³

⁹⁸ Se Pictet, J. S. (Red.). (1960). *Commentary III Geneva Convention relative to the treatment of prisoners of war*. Geneva: ICRC, s. 51-52. Hädanefter Pictet, J. S. (Red.). (1960).

⁹⁹ Ibid., s. 51-52.

¹⁰⁰ Se Gillard, E.-C. (2006), s. 534.

¹⁰¹ Se Schmitt, M. N. (2004). s. 524.

¹⁰² Enligt The Oxford English Dictionary betyder *incorporate*: take in or include as a part of a whole or constitute (a company, city, or other organization) as a legal corporation. Se The Oxford English Dictionary, s. 718. Detta gör att jag i mitt fortsatta arbete kommer att tolka betydelsen av ordet *incorporation* som *införliva, införlivning*.

Hur en *inkorporering* av individer eller grupper i de väpnade styrkorna skall ske anges inte specifikt inom folkrätten, utan detta är något som styrs av nationella lagar. Att det krävs någon form av officiell inkorporation för att bli medlem i eller en del av de väpnade styrkorna, enligt artikel 4 A (1) till tredje Genèvekonventionen, verkar däremot klart.¹⁰⁴

När det gäller *inkorporering* så anger artikel 43 (3) till första tilläggsprotokollet att:

”Whenever a Party to the conflict incorporates a paramilitary or armed law enforcement agency into its armed forces it shall so notify the other Parties to the conflict.”¹⁰⁵

Enligt en expert, vid *the Geneva Expert Meeting on Private Military Contractors* år 2005, så kan denna skrivning tolkas som att det, enligt folkrätten, krävs en formell inkorporation av paramilitära och polisiära styrkor för att de skall kunna klassas som en del av de väpnade styrkorna.¹⁰⁶

Eftersom alla personer som har inkorporerats som medlemmar i de väpnade styrkorna kommer att omfattas och beröras av internationell lag kan denna skrivning, enligt Knut Ipsen, även tolkas som att alla beslut om *inkorporering* skall offentliggöras så att alla parter till konflikten blir medvetna om vilka enheter som ingår i respektive parts väpnade styrkor.¹⁰⁷

På grund av att en *inkorporering* i de väpnade styrkorna regleras av nationella lagar kommer det att finnas stora skillnader kring vilka krav som ställs för att en *inkorporering* skall kunna ske och vilka som kan inkorporeras i de väpnade styrkorna.¹⁰⁸ Detta kan exemplifieras med att vissa länder, kopplat till individuell *inkorporering*, har krav om värvning medan andra kräver värnplikt för att individer skall kunna inkorporeras och klassas som *member of the armed forces*.¹⁰⁹ När det gäller *inkorporering* av hela grupper så krävs det till exempel i Norge ett regeringsbeslut för att inkorporera milis eller andra grupper i de väpnade styrkorna.¹¹⁰

¹⁰³ Se Schmitt, M. N. (2004), s. 526-527.

¹⁰⁴ Se Cameron, L. (2006), s. 583.

¹⁰⁵ Se artikel 43 (3) TP I.

¹⁰⁶ Se Geneva Expert Meeting, s. 12.

¹⁰⁷ Se Ipsen, K. (2008), s. 88.

¹⁰⁸ Se Schmitt, M. N. (2004). s. 524.

¹⁰⁹ Se Gillard, E.-C. (2006), s. 533.

¹¹⁰ Se *Lov om særlige rådgjelder under krig, krigsfare og liknende forhold*, 15:e december, 1950, nr. 7, § 3 och 6.

Avseende vad som krävs för att ett PMF skall kunna inkorporeras i de väpnade styrkorna så är flera experter tveksamma om det kontrakt som skrivs mellan en stat och ett PMF är tillräckligt.¹¹¹ Det kan med bakgrund i artikel 43 (3) till första tilläggsprotokollet verka konstigt om det skulle räcka med ett kontrakt för att ett PMF skall kunna klassas som en del av de väpnade styrkorna när det krävs en formell inkorporering av en *paramilitary or armed law enforcement agency*. Kopplat till detta så hävdar dessa experter att det krävs en formell *inkorporering* av alla grupper som staten vill skall erhålla status som *the armed forces*.¹¹²

Statspraxis kopplat till *inkorporering* av PMF i de väpnade styrkorna ser ut till att vara väldigt begränsad. I mina studier har jag endast funnit två exempel där personal från PMF har inkorporerats i de väpnade styrkorna. Det första exemplet är från Papua New Guinea, där personal från PMF *Sandline* inkorporerades i landets väpnade styrkor för att besegra en lokal rebellrörelse. Det andra exemplet är från Sierra Leone, där personal från PMF *Executive Outcomes* värvades in i landets väpnade styrkor.¹¹³

Förutom själva inkorporeringen åligger det även respektive stat, som ett bevis på att personalen är *members of the armed forces* och har rätt till *krigsfångestatus*, att utrusta de personer som är under deras jurisdiktion med ett särskilt identitetskort.¹¹⁴ Detta innebär att personalen i ett PMF som, individuellt eller som grupp, har inkorporerats i de väpnade styrkorna skall utrustas med ett identitetskort, av denna särskilda typ, som ett bevis på deras medlemskap i de väpnade styrkorna.¹¹⁵

Som vi har sett verkar det vara enighet kring att individer ingående i ett PMF eller att ett PMF som grupp kan inkorporeras i de väpnade styrkorna. Osäkerheten kring detta utgörs dock av att en *inkorporering* inte regleras av internationell lag utan att det är den nationella lagstiftningen som styr. En bidragande orsak till denna osäkerhet kan även utgöras av att det inte finns någon eller väldigt lite statspraxis kring *inkorporering* av personal i PMF som individer eller av ett PMF som grupp i de väpnade styrkorna.

¹¹¹ Se Schmitt, M. N. (2004), s. 525; Geneva Expert Meeting, s. 12.

¹¹² Se Schmitt, M. N. (2004), s. 525; Geneva Expert Meeting, s. 12.

¹¹³ Se Boldt, N. (2004). *Outsourcing War – Private Military Companies and International Humanitarian Law. German yearbook of international law, 2004(47)*. Berlin: Duncker und Humblot, s. 515.

¹¹⁴ Se artikel 17, GK III.

¹¹⁵ Det är viktigt att inte förväxla detta ID-kort med det ID-kort som skall tilldelas *persons who accompany the armed forces* enligt artikel 4 A (4) i GK III.

4.1.1.3 Artikel 4 A (3) GK III

Personkategorin tre är den andra av tre *personkategorier* inom huvudgruppen *Members of the armed forces*. Denna *personkategori* utgörs av artikel 4 A (3) till tredje Genèvekonventionen, vilken omfattas av:

”Members of regular armed forces who profess allegiance to a government or an authority not recognized by the Detaining Power.”

Den historiska bakgrunden till denna *personkategori* är att det under andra världskriget fanns stater som vägrade ge motståndare, som svurit trohet till en styrande makt som de själva inte hade erkänt, rätt till *kombattantstatus*.¹¹⁶

Skillnaden mellan denna *personalkategori* och den som omfattas av artikel 4 A (1) till tredje Genèvekonventionen utgörs enligt kommentarerna till tredje Genèvekonventionen endast av att den styresmakt som personerna svurit trohet till inte erkänns av motståndaren.¹¹⁷ I övrigt så uppfyller dessa *regular armed forces* samma krav som *the armed forces* i artikel 4 A (1) till tredje Genèvekonventionen.¹¹⁸

För ett PMF så innebär detta, i likhet med vad som krävs för att falla in under artikel 4 A (1) till tredje Genèvekonventionen, att de formellt måste *inkorporeras* i de väpnade styrkorna. Det enda som skiljer sig åt i denna *personkategori* är att den stat eller styresmakt som inkorporerar dem inte måste vara accepterade eller erkända av den andra parten. Vad en *inkorporering* innebär omfattas av diskussionen kring *inkorporering* under *kapitel 4.1.1.2*.¹¹⁹

4.1.1.4 Artikel 43 (2) TP I

Personkategori fem är den tredje och sista *personkategorin* inom huvudgruppen *Members of the armed forces*. Denna *personkategori* utgörs av artikel 43(2) till första tilläggsprotokollet, vilken omfattas av:

¹¹⁶ Se Pictet. J. S. (Red.). (1960), s. 61-64.

¹¹⁷ Ibid.

¹¹⁸ Ibid.

¹¹⁹ Kapitel 4.1.1.2 avhandlar *Inkorporering*.

”Members of the armed forces of a Party to a conflict (other than medical personnel and chaplains covered by Article 33 of the Third Convention) are combatants, that is to say, they have the right to participate directly in hostilities.”¹²⁰

Begreppet *the armed forces* som anges i artikel 43 (2) i första tilläggsprotokoll specificeras ytterligare i artikel 43 (1) till första tilläggsprotokollet, vilken säger:

”The armed forces of a Party to a conflict consist of all organized armed forces, groups and units which are under a command responsible to that Party for the conduct of its subordinates, even if that Party is represented by a government or an authority not recognized by an adverse Party. Such armed forces shall be subject to an internal disciplinary system which, inter alia, shall enforce compliance with the rules of international law applicable in armed conflict.”¹²¹

Enligt kommentarerna till första tilläggsprotokollet så är det nya i denna definition, av de väpnade styrkorna, att inte bara den reguljära armén kan delta i strider utan att även *all organized armed forces, groups and units which are under a command responsible to that Party for the conduct of its subordinates* kan göra detta.¹²² Den historiska bakgrunden till detta var att många utvecklingsländer inte hade tillräckliga reguljära styrkor till sitt förfogande utan istället förlitade sig på gerillastyrkor.¹²³

Definitionen av väpnade styrkor i artikel 43 (1) till första tilläggsprotokollet omfattas även av parter som ”...is represented by a government or an authority not recognized by an adverse Party...”.¹²⁴ För ett PMF och dess personal innebär detta, i likhet med den kategori som omfattas av artikel 4 A (3) till tredje Genèvekonventionen, att den stat eller styresmakt som de arbetar för inte måste vara accepterade eller erkända av motståndaren.

Enligt Knut Ipsen så är definitionen av de väpnade styrkorna i artikel 43 (1) till första tilläggsprotokollet bred och omfattar både artikel 4 A (1) till tredje Genèvekonventionen definition av *militias and volunteer corps forming part of the armed forces* samt artikel 4 A (2) till tredje Genèvekonventionen definition av *other militias and other volunteer corps*.¹²⁵ Detta

¹²⁰ Jag kommer inte att avhandla PMF kopplat till personalkategorierna *medical personnel and chaplains*.

¹²¹ Se artikel 43 (1) TP I.

¹²² Se Sandoz, Zimmermann, Eberlin, Gasser & Wenger. (1987), avsn. 1663.

¹²³ Se Geneva Expert Meeting, s. 10.

¹²⁴ Se artikel 43 (1) TP I.

¹²⁵ Se Ipsen, K. (2008), s. 85-87.

innebär att artikel 43 (1) till första tilläggsprotokollet i sin definition av de väpnade styrkorna, med undantag för deltagare i *levée en mass*,¹²⁶ omfattar alla personkategorier i tredje Genèvekonventionen som kan klassas som *kombattanter*.¹²⁷

Även M. N. Schmitt är av denna uppfattning. Han hävdar att artikel 43 till första tilläggsprotokollet omfattar både den *kombattantstatus* vilken artikel 4 A (1) till tredje Genèvekonventionen ger uttryck för samt den *kombattantstatus* som uttrycks i artikel 4 A (2) till tredje Genèvekonventionen, vilken har sin grund i den natur och de handlingar som utförs av en grupp.¹²⁸ När det gäller frågan om personalen i ett PMF kan falla in under artikel 4 A (2) till tredje Genèvekonventionen definition av *other militias and volunteer corps* och därmed erhålla *kombattantstatus* kommer jag att diskutera vidare under *kapitel 4.1.2*.¹²⁹

För att kunna klassas som *the armed forces*, under artikel 43 (1) till första tilläggsprotokollet, måste de väpnade styrkorna, enheterna eller grupperna uppfylla tre villkor. För det första måste de vara *organized*, för det andra så måste de vara *under a command responsible to that Party for the conduct of its subordinates* och för det tredje så måste de vara *subject to an internal disciplinary system*.

För att personalen i ett PMF skall kunna klassas som *members of the armed forces*, det vill säga *kombattanter*, måste det PMF som de är medlemmar av att utgöra en del av de väpnade styrkorna. Detta innebär att ett PMF, som grupp, för att det skall kunna utgöra de väpnade styrkorna under artikel 43 (1) till första tilläggsprotokollet måste uppfylla alla de tre krav som nämnts ovan.

M. N. Schmitt hävdar att detta kan ske på två sätt. Antigen genom att ett PMF, som grupp, *formellt inkorporeras* i de väpnade styrkorna och på det sättet uppfyller de tre kraven eller genom att ett PMF, utan att vara formellt inkorporerade i de väpnade styrkorna, i praktiken uppfyller alla de tre kraven.¹³⁰ När det gäller en *formell inkorporation* av ett PMF i de väpnade styrkorna så omfattas detta av den tidigare genomförda diskussionen kring *inkorporering* under *kapitel 4.1.1.2*.¹³¹

¹²⁶ Se artikel 4 A (6) GK III.

¹²⁷ Se artikel 4 A (1), (2) och (3) GK III.

¹²⁸ Se Schmitt, M. N. (2004), s. 524.

¹²⁹ Kapitel 4.1.2 avhandlar *Members of other militias and members of other volunteer corps*.

¹³⁰ Se Schmitt, M. N. (2004), s. 524, 527.

¹³¹ Kapitel 4.1.1.2 avhandlar *Inkorporering*.

För att ett PMF skall kunna utgöra de väpnade styrkorna måste det som grupp uppfylla alla de tre krav som explicit nämns i artikel 43 (1) till första tilläggsprotokollet. Jag kommer därför nedan att diskutera om ett PMF kan klassas som *organized*, om det kan vara *under a command responsible* och om det omfattas av ett *internal disciplinary system*.

4.1.1.4.1 *Organized*

Enligt kommentarerna till första tilläggsprotokollet så finns det många olika sätt, grader eller nivåer att vara organiserad på. Grunden är dock att enheterna skall vara underordnade en part till konflikten och att dess organisation skall vara av en militär karaktär.¹³² Detta handlar först och främst om att enheten skall operera eller agera kollektivt och inte individuellt. Ett sådant agerande skall dessutom ske under behörig kontroll och enligt gällande nationella och internationella regler.¹³³ Vad det innebär för ett PMF att vara underordnad en part till konflikten kommer jag att diskutera under avsnittet *under a command responsible* nedan.

Vad det specifikt innebär att en organisation skall vara av en militär karaktär anges inte explicit, i folkrätten, men kopplat till ett PMF kan det tolkas som att företaget skall ha en hierarkisk struktur. Vad som krävs för att ett PMF skall kunna uppfylla kravet om att operera enligt gällande regler nämns inte heller det specifikt, men det kan tolkas som att det enskilda PMF måste säkerställa att dess personal har kunskap och förståelse för gällande internationella och nationella lagar och regler.

Kraven om att ett PMF måste vara organiserade och operera enligt gällande regler återspeglas i *Montreuxdokumentets* kriterier för att ett PMF skall kunna auktoriseras och erhålla licens av en stat.¹³⁴ *Montreuxdokumentet* anger bland annat att följande villkor måste uppfyllas för att ett PMF skall kunna auktoriseras:

”To take into account that the PMSC’s personnel are sufficiently trained, both prior to any deployment and on an ongoing basis, to respect relevant national law, international humanitarian law and human rights law;...”¹³⁵

¹³² Se Sandoz, Zimmermann, Eberlin, Gasser & Wenger. (1987), avsn. 1681.

¹³³ Ibid., avsn. 1672.

¹³⁴ *Montreuxdokumentet* tar upp att de stater på vars territorium ett PMF skall operera bör kräva att detta PMF är auktoriserat, det vill säga att det uppfyller vissa specifika krav. Om ett PMF blir auktoriserat kan det enligt *Montreuxdokumentet* erhålla en tidsbegränsad operativ licens för de tjänster de skall tillhandahålla. Se *Montreuxdokumentet*, part Two, kapitel B, avsn. II, artikel 25 och avsn. IV, artikel 31-38.

¹³⁵ Ibid., part Two, kapitel B, avsn. IV, artikel 35.

“To take into account the PMSC`s internal organisation and regulations, ...”¹³⁶

Detta innebär att ett PMF, som grupp, för att det skall kunna bli auktoriserat och erhålla licens, under *Montreuxdokumentet*, måste vara gott organiserade, adekvat tränade i de tjänster som skall tillhandahållas och ha goda kunskaper i både nationell och internationell rätt.¹³⁷

Flera av de PMF som opererar i dagens konflikter kan sägas uppfylla dessa krav, något som grundar sig i att dessa företag har lång erfarenhet av att verka i denna typ av operationer och konflikter, att de har en bolagsorganisering med en tydlig hierarki samt att de har erfarna medlemmar till sitt förfogande.¹³⁸

4.1.1.4.2 Under a command responsible

Enligt kommentarerna till första tilläggsprotokollet så måste de som skall utöva ledningen över en enhet vara kunniga i gällande folkrätt om denna enhet skall kunna uppfylla kravet om att vara *under a command responsible to that Party for the conduct of its subordinates*.¹³⁹

Experter hävdar att för att ett PMF skall kunna uppfylla kravet om att vara *under a command responsible* så krävs det att medlemmarna i ett PMF ställs under jurisdiktion av den stat som hyr dem, det vill säga att de skall omfattas av det landets strafflagar även om de tjänstgör i ett annat land.¹⁴⁰ Eftersom det inte är säkert att varken de anställda eller det Privata militära företaget som sådant kommer från samma nation, som staten som hyr in dem, är det svårt att hävda att de kan vara under statens jurisdiktion och därmed uppfylla kravet om att vara *under a command responsible*.

Bland experter så är det dessutom oenighet om ett kontrakt mellan en stat och ett PMF är tillräckligt för att uppfylla kravet om att vara *under a command responsible*. Vissa experter hävdar att ett kontrakt kan skrivas så att det placerar det PMF under den hyrande statens ledning, något som skulle kunna innebära att kravet om att vara *under a command responsible* uppfylls. Andra experter är däremot mera tveksamma till om ett kontrakt är tillräckligt. Kopplat till detta så hävdar vissa experter att kravet om att vara *under a command responsible* innebär att det PMF måste vara inom den militära kommandokedjan.¹⁴¹ Realiteten för PMF kontrakterade av US DoD

¹³⁶ Se Montreuxdokumentet, part Two, kapitel B, avsn. IV, artikel 37.

¹³⁷ Ibid., part Two, kapitel B, avsn. IV, artikel 35.

¹³⁸ Se CRS Report for Congress, s. 2-11; Singer, P. W. (2003), s. 45-46.

¹³⁹ Se Sandoz, Zimmermann, Eberlin, Gasser & Wenger. (1987), avsn. 1681.

¹⁴⁰ Se Geneva Expert Meeting, s. 9-10.

¹⁴¹ Ibid., s. 10-12.

är att de inte ingår i den militära kommandokedjan utan de leds och styrs av sin egen organisation.¹⁴² Ett ledningsförhållande som bekräftas i en rapport till USA:s kongress, angående privata kontraktörer i Irak. Denna rapport anger att styrningsformen av PMF utgörs av gällande kontrakt, något som med andra ord innebär att de inte införlivas i den militära kommandokedjan. Detta innebär att PMF faller utanför den militära kommandokedjan.¹⁴³ Ett ledningsförhållande som skapar osäkerhet om ett PMF kan uppfylla kravet om att vara *under a command responsible*.

4.1.1.4.3 *Internal disciplinary system*

När det gäller kravet om att enheterna skall vara *subject to an internal disciplinary system* så handlar detta först och främst om att stater skall kunna säkerställa att folkrätten följs.¹⁴⁴ Enligt kommentarerna till första tilläggsprotokollet så omfattas ett internt disciplinärsystem av både militär disciplin- och strafflag.¹⁴⁵ Detta kan tolkas innebära att ett PMF, och dess personal, måste omfattas av både militär disciplin- och strafflagstiftning, med andra ord så räcker det inte med att de omfattas av företagets egna disciplinärsystem för att uppfylla detta krav.

I Irak har man sett exempel på att personalen i PMF inte har omfattats av den militära disciplinär- och strafflagstiftningen. I det uppmärksammade fallet av tortyr av fångar i Abu Ghraib fängelset i Irak år 2004 har det visat sig att personal från det privata militära företaget *CACI* var inblandade. I det rättsliga efterspelet har däremot ingen personal från *CACI* blivit åtalade utan det är endast amerikansk militär personal som har ställts inför rätta.¹⁴⁶

Detta kan ha sin grund i att personalen i PMF, år 2004, endast omfattades av USA:s interna militära disciplinärsystem, den så kallade *Uniform Code of Military Justice (UCMJ)*,¹⁴⁷ i händelse av ett krig baserat på en krigsdeklaration, något som inte var fallet i Irak eller Afghanistan konflikterna.¹⁴⁸

¹⁴² Se FM 3-100.21. (2003), dvs.: US Department of the Army. (2003). *Field Manual 3-100.21 Contractors on the Battlefield*. Washington: Department of the Army, Headquarters, avsn. 1-22 och 4-2. Hädanefter FM 3-100.21 *Contractors on the Battlefield*.

¹⁴³ Se CRC Report for Congress, s. 16.

¹⁴⁴ Se Geneva Expert Meeting, s. 11.

¹⁴⁵ Se Sandoz, Zimmermann, Eberlin, Gasser & Wenger. (1987), avsn. 1675.

¹⁴⁶ Se Cameron, L. (2006), s. 574.

¹⁴⁷ Se United States Code, TITLE 10, subtitle A, part II, chapter 47. Uniform Code of Military Justice (UCMJ) utgör en del av United States Code. United States Code är en sammanställning och kodifiering av USA:s permanenta federala lagar och omfattar 50 titlar.

¹⁴⁸ Den väpnade konflikten i Irak eller Afghanistan föregicks inte av en krigsdeklaration och kan således inte klassas som ett deklarerat krig. Se Cordesman, A. H. (2003). *The Iraq War: strategy, tactics and military lessons*.

Från och med den 1 januari 2007 ändrade USA:s kongress innehållet i UCMJ så att personalen i PMF inte bara kan omfattas av UCMJ under ett deklarerat krig utan även under så kallade *contingency operations*, en typ av operationer som omfattar operationerna i både Irak och Afghanistan.¹⁴⁹

Enligt United States Code omfattas följande personer av UCMJ:

“10) In time of declared war or a contingency operation, persons serving with or accompanying an armed force in the field.”¹⁵⁰

Detta innebär att personalen i PMF, efter den 1 januari 2007, kan inordnas under USA:s interna militära disciplinärsystem. Denna ändring innebär att UCMJ är tillämplig på personalen i PMF som idag arbetar för USA:s väpnade styrkor i Afghanistan och Irak. Ett förhållande som kan innebära att ett PMF, och dess personal, kan inordnas i en stats militära disciplinär- och strafflag och således uppfylla första tilläggsprotokollets krav om att vara *subject to an internal disciplinary system*.¹⁵¹

Eftersom UCMJ utgör en del av United States Code är det intressant att konstatera att United States Code omfattar:

“...persons serving with... an armed force in the field.”¹⁵²

Denna skrivning kan tolkas som att det endast är personal i PMF som arbetar för de väpnade styrkorna eller US DoD som kan omfattas av UCMJ. Detta kan innebära att personal i PMF som till exempel är anställda av US State Department eller andra icke militära tjänstemän från USA, vilka inte är att klassa som de väpnade styrkorna, inte omfattas av UCMJ. Något som innebär att dessa PMF och dess personal står utanför den militära disciplinär- och strafflagstiftningen.

Westport: Praeger Publishers, s. 61; Nilsen, A. (2006). *Afghanistan: En reise med norske soldater*. Oslo: Kagge Forlag AS, s. 21; United States Code, TITLE 10, subtitle A, part II, chapter 47, subchapter I, sec. 802, article 2 (a) (10); FM 3-100.21 *Contractors on the Battlefield*, avsn. 4-45.

¹⁴⁹ Contingency operations innebär, enligt US DoD definition, en militär operation där medlemmar av de väpnade styrkorna är eller kan bli engagerade i militära handlingar, operationer eller fiendtligheter mot en fiende till USA. En typ av operationer som omfattar operationerna i både Irak och Afghanistan. Se US Department of Defence. (2001). *Joint Publication 1-02, Dictionary of Military and Associated Terms (As Amended Through 17 October 2008)*. Washington: Department of Defence, s. 119.

¹⁵⁰ Se United States Code, TITLE 10, subtitle A, part II, chapter 47, subchapter I, sec. 802, article 2 (a) (10).

¹⁵¹ Se artikel 43 (1) TP I.

¹⁵² Se United States Code, TITLE 10, subtitle A, part II, chapter 47, subchapter I, sec. 802, article. 2 (a) (10).

Som visat så kan ett PMF, som grupp genom en formell *inkorporering* i de väpnade styrkorna, uppfylla de tre kraven som enligt artikel 43 (1) till första tilläggsprotokollet krävs för att en enhet skall kunna klassas som *the armed forces*.

Det verkar dock mera tveksamt om alla dessa tre krav kan uppfyllas utan ett PMF formellt inkorporeras. Att ett PMF kan klassas som *organized*, det vill säga ha en militär struktur verkar enligt exemplen klart. Det verkar även det tämligen klart att ett PMF och dess personal som är kontrakterade av och arbetar för de väpnade styrkorna eller US DoD kan falla in under ett *internal disciplinary system*. Som visat så kan däremot inte ett PMF som är kontrakterat av andra statliga myndigheter och enheter, såsom US State Department eller andra icke militära organisationer, omfattas av ett *internal disciplinary system*. Tveksamheter uppstår däremot kring kravet om ett PMF kan vara *under a command responsible*. Detta eftersom det är oklart om ett kontrakt är tillräckligt för att ett PMF skall kunna sägas vara *under a command responsible* och att exempel visar att PMF inte utgör en del av den militära kommandokedjan. Sammantaget skapar detta en osäkerhet om ett PMF, inom ramen för artikel 43 (1) till första tilläggsprotokollet, kan klassas som *the armed forces* på något annat sätt än genom en *formell inkorporering*.

4.1.2 Members of other militias and members of other volunteer corps

Det finns som tidigare nämnt en *personkategori*, kategori två, som omfattas av begreppet *Members of other militias and members of other volunteer corps*.¹⁵³

När det gäller frågan om personalen i PMF kan klassas som *Members of other militias and members of other volunteer corps* och därmed erhålla *kombattantstatus* så kommer jag att diskutera detta med utgångspunkt i denna *personkategori*.

Personkategori två utgörs av artikel 4 A (2) till tredje Genèvekonventionen, vilken omfattas av:

”Members of other militias and members of other volunteer corps, including those of organized resistance movement, belonging to a Party to the conflict and operating in or outside their own territory, even if this territory is occupied, provided that such militias or volunteer corps, including such organized resistance movements, fulfil the following conditions:

¹⁵³ Se artikel 4 A (2) GK III.

- (a) That of being commanded by a person responsible for his subordinates;
- (b) That of having a fixed distinctive sign recognizable at a distance;
- (c) That of carrying arms openly;
- (d) That of conducting their operations in accordance with the laws and customs of war.”¹⁵⁴

För att personalen i ett PMF skall kunna falla in under denna *personkategori* och klassas som *members of other militias* eller *members of other volunteer corps* och därmed erhålla *kombattantstatus* måste de vara medlemmar av ett PMF som kan klassas som *other militias* eller *other volunteer corps*. För att ett PMF, som grupp, skall kunna klassas som *other militias* eller *other volunteer corps* måste det i praktiken uppfylla två krav. För det första måste det kunna klassas som *belonging to a Party* och för det andra så måste det uppfylla de fyra ovannämnda kraven (a) till (d).¹⁵⁵

När det gäller frågan om personalen i ett PMF kan klassas som *Members of other militias and members of other volunteer corps* så kommer jag att diskutera detta utgående från de krav som ställs på ett PMF som grupp. Inledningsvis kommer jag därför att diskutera om ett PMF, som grupp, kan klassas som *belonging to a Party*. Därefter kommer jag att diskutera om ett PMF, som grupp, kan uppfylla de fyra ovannämnda kraven (a) till (d). Jag kommer att presentera mina slutsatser under respektive diskussionspunkt.

Avseende frågan om ett PMF kan falla in under artikel 4 A (2) till tredje Genèvekonventionen så är det intressant att notera att bakgrunden till artikeln utgörs av de nationella grupper som under andra världskriget, trots att de inte var erkända som lagliga *kombattanter* av sina motståndare, stred såväl inom ockuperade områden som utanför sitt eget land. Dessa nationella grupper eller motståndsrörelser kallades *francs-tireurs* eller *partisaner*.¹⁵⁶ Vad detta kan innebära för om ett PMF kan falla in under artikel 4 A (2) till tredje Genèvekonventionen återkommer jag till senare i uppsatsen.

4.1.2.1 *Belonging to a Party*

För att kunna uppfylla det första kravet och kunna klassas som *belonging to a Party* så krävs det inte en formell *inkorporering* eller en faktisk auktorisation av enheten. Det som är avgörande är att det existerar en relation mellan enheten och parten till konflikten. Om enhetens operationer

¹⁵⁴ Se artikel 4 A (2) GK III.

¹⁵⁵ Se Gillard, E.-C. (2006), s. 534.

¹⁵⁶ Se Pictet, J. S. (Red.). (1960), s. 52-61.

tydligt indikerar för vilken sida de strider så kan denna relation omfattas av allt mellan en tyst överenskommelse till en offentlig deklaration, till exempel av en regering i exil.¹⁵⁷ För att en enhet skall kunna klassas som *belonging to a Party* är det dessutom viktigt att enheten är oberoende av partens reguljära styrkor.¹⁵⁸

Sammantaget innebär detta att det avgörande för att kunna klassas som *belonging to a Party* är att det finns en existerande relation mellan enheten och en part till konflikten och att enheten opererar autonomt, så att de inte riskerar att bli en del av de reguljära styrkorna.¹⁵⁹

Relationen mellan ett PMF och de olika parterna i dagens konflikter utgörs i praktiken av ett kontrakt.¹⁶⁰ Det finns i detta sammanhang flera experter som uttrycker tveksamheter om ett formellt kontrakt mellan ett PMF och en part kan klassas som en existerande relation och om ett PMF, bundet av ett kontrakt, verkligen kan anses vara oberoende av de reguljära styrkorna och därmed falla in under denna kategori.¹⁶¹

Vilken länk som krävs mellan en part till konflikten och *other militias and other volenteer corps* för att det skall kunna sägas existera en relation har granskats av *The International Tribunal for the former Yugoslavia* (ICTY). Enligt dem så måste två krav uppfyllas för att det skall existera en relation. För det första så krävs det att staten kan utöva kontroll över milisen eller frivilligkåren och för det andra så måste det existera en relation som baseras på beroende och trohet från gruppen gentemot parten till konflikten.¹⁶² Denna granskning kan tolkas ange de generella villkor som krävs för att det skall existera en relation. Något som, trots att ICTY:s granskning i utgångspunkt inte granskade relationen mellan en part till konflikten och ett PMF, antyder att dessa krav kan vara applicerbara på en sådan situation för att fastställa existensen av en relation.

Enligt E. – C. Gillard så kan ett kontrakt mellan ett PMF och en part till konflikten väl uppfylla det av ICTY angivna kravet avseende kontroll och en relation som baseras på ett beroende.¹⁶³

¹⁵⁷ Se Pictet, J. S. (Red.). (1960), s. 52-61.

¹⁵⁸ Se Gillard, E.-C. (2006), s. 534.

¹⁵⁹ Se Schmitt, M. N. (2004), s. 528-529.

¹⁶⁰ Enligt FM 3-100.21 *Contractors on the Battlefield*, avsn. 1-5 utgörs ett kontrakt av "... a legally enforceable agreement between two or more parties for the exchange of goods or services; it is the vehicle through which the military details the tasks that it wants a contractor to accomplish and what will be provided to the contractor in return for the goods or services."

¹⁶¹ Se Schmitt, M. N. (2004), s. 528-529; Gillard, E.-C. (2006), s. 534.

¹⁶² Se International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia (ICTY). *The Prosecutor v. Dusko Tadic* (IT-94-1). Appeals Chamber Judgement, 15. July 1999, avsn. 93-94.

¹⁶³ Se Gillard, E.-C. (2006), s. 534.

När det gäller kravet om att relationen dessutom skall bygga på trohet så är det däremot mera tveksamt. Trots denna tveksamhet hävdar Gillard att kontraktet mellan ett PMF och en part kan uppfylla dessa krav, något som kan tolkas innebära att ett kontrakt kan utgöra grunden för en existerande relation.¹⁶⁴ Kopplat till detta så har jag däremot inte funnit några rättsavgörelser som tagit ståndpunkt om ett kontrakt mellan ett PMF och en part till konflikten kan klassas som en existerande relation eller ej.

Å andra sidan så kan den historiska bakgrunden till artikel 4 A (2) till tredje Genèvekonventionen utgörandes av *partisanerna*, det vill säga nationella grupper,¹⁶⁵ antyda att den nationella tillhörigheten är viktig för att ett PMF skall kunna klassas som *belonging to a Party*.

Eftersom privata militära företag, som diskuterat i *kapitel 2.1*,¹⁶⁶ är kommersiella företag¹⁶⁷ vilka har sitt säte i olika länder, kan detta innebära att det företag som en stat skriver kontrakt med inte har samma nationalitet som staten själv. Exempel på detta utgörs av de privata militära företagen *Aegis Defence Services Limited* och *ArmorGroup International* vilka båda är baserade i London, Storbritannien och är inhyrda av US DoD i Irak.¹⁶⁸ Dessa företag har dessutom anställda som kan vara av annan nationalitet än den nation som hyr in deras tjänster.¹⁶⁹ Detta gör att dessa PMF och dess personal troligen inte kan klassas som nationella grupper, något som i sin tur antyder att de inte kan klassas som *belonging to a Party*.

4.1.2.2 Krav (a) till (d), enligt artikel 4 A (2) GK III

I tillägg till att klassas som *belonging to a Party* måste ett PMF, som grupp, uppfylla de fyra ovan nämnda kraven (a) till (d) för att falla in under artikel 4 A (2) till tredje Genèvekonventionen och därmed erhålla *kombattantstatus*.

Det första kravet, "(a) That of being commanded by a person responsible for his subordinates",¹⁷⁰ innebär att chefen för ett PMF både måste leda sina underställda och ta ansvar för deras handlingar. Enligt kommentarerna till tredje Genèvekonventionen så har det ingen

¹⁶⁴ Ibid.

¹⁶⁵ Se Pictet. J. S. (Red.). (1960), s. 52-61.

¹⁶⁶ Kapitel 2.1 avhandlar begreppet *Privata militära företag (PMF)*

¹⁶⁷ Se FM 3-100.21 *Contractors on the Battlefield*, avsn. 1-6.

¹⁶⁸ Se CRS Report for Congress, s. 9-11.

¹⁶⁹ Ibid., s. 3.

¹⁷⁰ Se artikel 4 A (2) GK III.

betydelse om den som för befälet är civil eller militär, däremot så skall hans kompetens vara jämförbar med en militär befälhavares.¹⁷¹

Det andra kravet, "(b) That of having a fixed distinctive sign recognizable at a distance",¹⁷² handlar om distinktionen mellan *kombattanter* och *civila*. Den historiska bakgrunden till detta var att *partisanerna* inte bar uniform och att deras insignier eller tecken blev det som utmärkte dem istället. För att uppfylla detta krav måste all personal i enheten bära samma tecken. Detta specifika tecken får dessutom bara bäras av just den enheten eller organisationen. Exempel på tecken är uniformer, mössor, tröjor, emblem mm. I detta sammanhang är det viktigt att poängtera att det inte bara är individerna som skall bära dessa tecken. Tecknet måste även finnas på de eventuella fordon som enheten nyttjar. Det finns däremot inga krav om att tecknet eller insignierna formellt skall vara offentliggjorda för den andra parten för att kravet om att ha "...a fixed distinctive sign..." skall uppfyllas.¹⁷³

Även det tredje kravet, "(c) That of carrying arms openly",¹⁷⁴ handlar om distinktion. Att bära sitt vapen öppet syftar till att kunna skilja mellan vem som är *kombattant* och vem som är *civil*.¹⁷⁵ För personalen i ett PMF som tillhandahåller beväpnade tjänster handlar detta om att deras vapen skall bäras synligt.

Det fjärde kravet, "(d) That of conducting their operations in accordance with the laws and customs of war.",¹⁷⁶ handlar om att enheten skall följa gällande lagar när de genomför sina operationer.¹⁷⁷ Implicit kan detta tolkas som att personalen i PMF måste ha kunskap i och kring gällande lagar i väpnade konflikter.

Generellt så visar exemplen från Irak och Afghanistan att de flesta PMF har någon form av företagsstruktur med en chef eller företagsledning som både leder sina underställda och som är ansvarig för deras handlingar.¹⁷⁸ Hur ansvaret i praktiken har hanterats går däremot att

¹⁷¹ Se Pictet, J. S. (Red.). (1960), s. 52-61; Doswald-Beck, L. (2007). *Private military companies under international humanitarian law*. I: Chesterman, S. & Lehnardt, C. *From Mercenaries to Market*. New York: Oxford University Press, s. 119-120. Hädanefter Doswald-Beck, L. (2007).

¹⁷² Se artikel 4 A (2) GK III.

¹⁷³ Se Pictet, J. S. (Red.). (1960), s. 52-61; Doswald-Beck, L. (2007), s. 119-120.

¹⁷⁴ Se artikel 4 A (2) GK III.

¹⁷⁵ Se Pictet, J. S. (Red.) (1960), s. 52-61; Doswald-Beck, L. (2007), s. 119-120.

¹⁷⁶ Se artikel 4 A (2) GK III.

¹⁷⁷ Se Pictet, J. S. (Red.) (1960), s. 52-61; Doswald-Beck, L. (2007), s. 119-120.

¹⁷⁸ Se FM 3-100.21 *Contractors on the Battlefield*, avsn. 4.2.

ifrågasätta eftersom inga anställda från PMF har ställts till rätta¹⁷⁹ för de rapporterade övergreppen i Abu Gharib fängelset 2004 eller angreppet i Najaf april 2004.¹⁸⁰ Detta skapar tveksamheter om ett PMF i praktiken kan uppfylla det första kravet "(a) That of being commanded by a person responsible for his subordinates".

När det gäller distinktionsprincipen så visar exemplen, från både Irak och Afghanistan, att personalen i PMF är svåra att urskilja, något som kan ha sin grund i att deras utrustning omfattar allt ifrån rent civila kläder till olika typer av militärliknande camouflagefärgad utrustning.¹⁸¹ I praktiken är det dessutom så att personalen i PMF, anställda av US DoD, har rätt att bära de väpnade styrkorna officiella uniform, även om de inte har status som *kombattanter*.¹⁸² Detta i kombination med att vissa av dem bär vapen öppet¹⁸³ har skapat problem för civilbefolkningen att identifiera om denna personal är medlemmar i de väpnade styrkorna eller om de är *civila*.¹⁸⁴ Dessa exempel antyder att personalen i ett PMF kan uppfylla det tredje kravet, "(c) That of carrying arms openly", men att det är mer osäkert om det andra kravet, "(b) That of having a fixed distinctive sign recognizable at a distance", kan uppfyllas i praktiken.

Om personalen i PMF har kunskap om och om de agerar i enlighet med gällande lagar går givetvis att diskutera, eftersom det finns exempel på övergrepp liknande de i Abu Ghraib och Najaf. Det finns dock ingenting som tyder på att det finns en systematik i övergrepp av det här slaget.¹⁸⁵ Likaväl så bidrar dessa händelser till att skapa osäkerhet kring om ett PMF kan sägas uppfylla kravet "(d) That of conducting their operations in accordance with the laws and customs of war". En indikation på att det finns tveksamheter kring detta är att *Montreuxdokumentet* specificerar att en stat, kopplat till urvalet av vilka PMF som de skall kontraktera, bör:

¹⁷⁹ I december 2008 ställdes dock fem stycken före detta Blackwater anställda inför rätta för den så kallade "Nisoor Square shooting" som skedde den 16 september 2007. Se US Department of Justice (2008, 8 december), *Five Blackwater Employees indicted on manslaughter and weapons charges for fatal Nisoor Square shooting in Iraq*. Washington: Department of Justice; CRS Report for Congress, s. 8.

¹⁸⁰ Se Cameron, L. (2006), s. 574; CRS Report for Congress, s. 8.

¹⁸¹ Se Gillard, E.-C. (2006), s. 535.

¹⁸² Se CRS Report for Congress, s. 14; US Department of the Army. (2006, 4 december). *MEMORANDUM FOR ALL GRD Personnel, SUBJECT: Policy Letter #02-06, GRD, Standards for the Proper Wear of the Military and Civilian Uniforms and the Civilian Attire Dress Code*. Baghdad, Irak: Gulf Region Division, U.S Army Corps of Engineers, Department of the Army, p. 3 (c).

¹⁸³ Se CRS Report for Congress, s. 2-3.

¹⁸⁴ Se Gillard, E.-C. (2006), s. 535.

¹⁸⁵ Se CRS Report for Congress, s. 8; Gillard, E.-C. (2006), s. 531-535; Schmitt, M. N. (2004), s. 528-529.

”Take into account that PMSC’s personnel are sufficiently trained, ...to respect relevant national law, international humanitarian law and human rights law; ...”¹⁸⁶

Det faktum att ICRC och 17 experter har kommit fram till att detta måste specificeras som ett krav indikerar att detta inte är en självklarhet och att det finns brister kopplat till detta i realiteten. Denna skrivning i kombination med ovannämnda exempel från de väpnade konflikterna i Irak och Afghanistan bidrar således till att skapa osäkerhet om ett PMF i praktiken kan uppfylla det fjärde kravet, “(d) That of conducting their operations in accordance with the laws and customs of war.”¹⁸⁷

Sammantaget så har jag i mina studier inte funnit några exempel på att PMF har klassats som *other militias* eller *other volunteer corps*, något som i sin tur antyder att ett PMF i praktiken inte faller in under definitionen i artikel 4 A (2) till tredje Genèvekonventionen.

Som visat så finns det dessutom tveksamheter om ett PMF, som grupp, i praktiken kan uppfylla de krav som krävs för att de skall kunna klassas som *other militias* eller *other volunteer corps*, något som krävs för att dess personal skall kunna klassas som *members of other militias and other volunteer corps* och därmed ha *kombattantstatus*.

När det gäller om ett PMF genom sitt kontrakt med en stat kan klassas som *belonging to a Party* så är det oenighet mellan experterna, något som i sin tur bidrar till att skapa osäkerhet kring om ett PMF kan klassas som *belonging to a Party*.

Dessutom är det, som visat, svårt för ett PMF att uppfylla alla de fyra kraven (a) till (d) som krävs för att ett PMF skall kunna klassas som *other militias* eller *other volunteer corps*. Detta kan givetvis ha sin grund i att de stater som hyr in PMF klassar dem som icke-kombattanter, något som indirekt innebär att staterna inte ställer krav om att dessa PMF måste uppfylla de ovan angivna kraven.¹⁸⁸ I praktiken borde det däremot vara genomförbart för ett PMF att uppfylla dessa krav om det så krävdes, det vill säga om en stat hyrde in dem för att *delta direkt i fientligheter*.¹⁸⁹

¹⁸⁶ Se Montreuxdokumentet, part Two, kapitel A, avsn. III, artikel 10.

¹⁸⁷ Se artikel 4 A (2) GK III.

¹⁸⁸ Se CRS Report for Congress, s. 14.

¹⁸⁹ Se Gillard, E.-C. (2006), s. 536.

4.2. **Har personalen i PMF status som kombattanter i väpnade konflikter?**

Generellt så finns det väldigt få exempel på att personal i PMF har erhållit *kombattantstatus* i väpnade konflikter. Detta innebär däremot inte, att de inte kan erhålla denna status.

Frågan om personalen i PMF har status som *kombattanter* kan, som visat, knytas antingen till individen eller till gruppen.

Som tidigare diskuterat¹⁹⁰ så kan personalen i ett PMF kvalificera sig som *members of the armed forces* och därmed ha status som *kombattanter* under artikel 4 A (1) och (3) till tredje Genèvekonventionen samt under artikel 43 (1) och (2) till första tilläggsprotokollet genom att formellt *inkorporeras*, som individer eller som grupp, i de väpnade styrkorna.

Avseende frågan om personalen i ett PMF:s kan erhålla *kombattantstatus* utan en formell *inkorporering* är det däremot inte lika klart.

När det gäller personalens möjligheter att kvalificera sig som *members of the armed forces* grundat i en i praktiken existerande relation mellan ett PMF och en stat, inom ramen för artikel 43 (1) och (2) till första tilläggsprotokollet. Så är det som tidigare diskuterat¹⁹¹ tveksamt om ett PMF, som grupp, kan uppfylla kravet om att vara *under a command responsible*. Detta skapar osäkerhet om ett PMF, utan att formellt *inkorporeras*, kan klassas som del av de väpnade styrkorna och om personalen därmed kan klassas som *members of the armed forces* och ha status som *kombattanter*.

Avseende frågan om ett PMF, som grupp, kan klassas som *other militias* eller *other volunteer corps*, under artikel 4 A (2) till tredje Genèvekonventionen så finns det även här tveksamheter.¹⁹² Detta har sin grund i osäkerheten kring om ett kontrakt mellan ett PMF och en stat kan leda till att ett PMF klassas som *belonging to a Party*. Dessutom finns det oklarheter om ett PMF kan uppfylla de fyra krav som anges i artikel 4 A (2) till tredje Genèvekonventionen.¹⁹³ Detta gör det tveksamt om ett PMF kan klassas som *other militias* eller *other volunteer corps*, något som i sin

¹⁹⁰ Se Kapitel 4.1.1 *Members of the armed forces*.

¹⁹¹ Se Kapitel 4.1.1.4 *Artikel 43 (2) TP I*.

¹⁹² Se Kapitel 4.1.2 *Members of other militias or members of other volunteer corps*.

¹⁹³ (a) *That of being commanded by a person responsible for his subordinates*; (b) *That of having a fixed distinctive sign recognizable at a distance*; (c) *That of carrying arms openly*; (d) *That of conducting their operations in accordance with the laws and customs of war*. Se artikel 4 A (2) GK III.

tur skapar tveksamheter om personalen i ett PMF kan klassas som *members of the other militias and other volunteer corps* och därmed ha *kombattantstatus*.

Trots dessa tveksamheter så finns det, som ovan angivet, möjligheter för personalen i ett PMF, genom en formell *inkorporering* i de väpnade styrkorna, att erhålla *kombattantstatus*. Trots denna möjlighet så har jag inte funnit några exempel på att så har skett i de väpnade konflikterna i Irak eller Afghanistan.

Detta kan ha sin grund i att de uppgifter som personalen i PMF löser inte kräver att de tar *direkt delaktighet i fientligheter*. Om uppgifterna inte kräver detta så finns det heller ingen anledning till att personalen i PMF skall klassas som *kombattanter*. I lösandet av uppgifter av denna typ kan de hellre klassas som *persons who accompany the armed forces* eller *vanliga civila*, något jag kommer att diskutera senare i uppsatsen. Om de däremot nyttjas för att lösa *kombattantuppgifter*, det vill säga om de *deltar direkt i fientligheter* så finns det behov för att formellt inkorporera personalen, på individuell basis, eller det privata militära företaget, som grupp, i de väpnade styrkorna.

I praktiken så delar USA in de uppgifter som PMF löser i två huvudkategorier; *beväpnade* och *obeväpnade* tjänster.¹⁹⁴ *Beväpnade* tjänster omfattar bevakning av fasta platser, skydd av konvojer, eskort och personskydd och *obeväpnade* tjänster omfattar bland annat operationskoordinering, underrättelseanalyser och träning av nationella säkerhetsstyrkor.

Frågan kopplat till dessa typer av tjänster är om personalen i ett PMF, i och med uppdragens natur, i realiteten är involverade i verksamhet som kan klassas som *direkt deltagelse i fientligheter*,¹⁹⁵ det vill säga uppgifter som lagligt sätt endast får lösas av *kombattanter*, eller om dessa uppgifter inte kan klassas som *direkt deltagelse i fientligheter*, något som innebär att de kan lösas av *civila*?¹⁹⁶

Detta är ett mycket omtvistat område och det finns experter som menar att flera av de uppdrag som löses av personalen i PMF i både Irak och Afghanistan är att klassas som *direkt deltagelse i*

¹⁹⁴ Se CRS Report for Congress, s. 3.

¹⁹⁵ Detta omfattar inte självförsvaret. Självförsvaret utgör en del av sedvanerätten och innebär att alla, oavsett status, har rätt att hindra ett påbörjat eller överhängande angrepp mot sig själv eller tredje person. Utövandet av våld i självförsvaret skall vara proportionellt och nödvändigt i förhållande till hotet/våldet man utsetts för. Självförsvaret kan därför bara tillämpas i den aktuella situationen och inte retrospektivt eller förebyggande.

¹⁹⁶ Se artikel 43 (2) TP I; artikel 51 (3) TP I.

fientligheter och att det krävs *kombattantstatus* för att lösa dessa uppgifter lagligt.¹⁹⁷ USA å andra sidan klassar personalen i PMF, som de anlitar i denna typ av tjänster, som *non-combatants*.¹⁹⁸ Detta kan tolkas som att USA inte anser att denna personal löser *kombattant* uppgifter, det vill säga att de uppgifter som de är kontrakterade för att lösa inte kräver handlingar som är att klassas som *direkt deltagelse i fientligheter*.

Jarl Eirik Hemmer vid det norska Försvarsdepartementet presenterar dock en annan syn i en artikel i *Pro Patria*. Enligt Hemmer så utgörs *direkt deltagelse i fientligheter* av varje form av vapenbruk mot fienden. Detta kan bland annat vara Computer Network Attacks (CNA),¹⁹⁹ direkt deltagande i operationsplanläggning, taktiskt underhåll av vapensystem och militära informationssystem i frontlinjen, betjäning av radar- och sambandssystem som stöttar militärverksamhet, deltagande i tillfångatagande av fienden, livvaktstjänst och annat väpnat skydd av lovliga militära mål samt deltagelse i underrättelseverksamhet på taktisk och operativ nivå.²⁰⁰ Exempel som kan tolkas omfatta flera av de tjänster som PMF löser för US DoD i både Irak och Afghanistan.²⁰¹

M. N. Schmitt har en liknande tillnärmning och nämner bland annat att skydd av militär personal från fientlig attack, elektronisk krigföring, planering av operationer på operationell och taktisk nivå samt förhör av fångar som exempel på verksamhet som kan klassas som *direkt deltagelse i fientligheter*.²⁰²

Kopplat till detta så finns det ingen enhetlig eller klar ståndpunkt hos de stater som nyttjar PMF. Enligt David Isenberg så finns det snarare en tendens hos de stater som hyr in PMF att vilja offentligt distansera sig från de privata militära företagen och deras aktiviteter.²⁰³ Detta kan vara en bidragande orsak till att inte finns några exempel på att PMF har *inkorporerats* i de väpnade styrkorna i dagens väpnade konflikter, något som i sin tur kan tolkas som att detta först och främst inte är en legal fråga utan en fråga vars svar troligen går att finna inom politiken.

¹⁹⁷ Se Schmitt, M. N. (2004). s. 536-546; Hemmer, J. E. (2008). s. 40-42.

¹⁹⁸ Se FM 3-100.21 *Contractors on the Battlefield*, avsn. 1-21, 2-33; CRS Report for Congress, s. 1 och 14.

¹⁹⁹ Computer Network Attacks (CNA) utgör en del av det som kallas Computer Network Operations (CNO). CNA omfattas av operationer som syftar till att störa, förneka, bryta ner, eller förstöra datorer eller nätverk eller den information som finns i datorer eller datanätverk. Se AJP-3.10 [Allied Joint Publications]. (2007), dvs.: NATO Standardization Agency. (2007). *NATO Military Doctrine for Information Operations, 6th Study Draft*. Bryssel: NATO Standardization Agency (NSA), avsn. 0128 (a).

²⁰⁰ Se Hemmer, J. E. (2008), s. 41.

²⁰¹ Se CRS Report for Congress, s 2-3.

²⁰² Se Schmitt, M. N. (2004), s. 536-546.

²⁰³ Se Isenberg, D. (2006). *A government in search of cover: Private Military Companies in Iraq*. Washington: British American Security Information Council [BASIC], s. 7.

Som visat så kan personalen i ett PMF klassas som *kombattanter* i väpnade konflikter, däremot så verkar detta inte ske i praktiken. Eftersom personalen i PMF i Irak och Afghanistan inte är klassade som *members of the armed forces*, och därmed inte har status som *kombattanter*, är frågan om de istället har status som *civila*? Denna fråga kommer jag att diskutera i nästa kapitel.

5. Civila

Eftersom personalen i PMF i internationella väpnade konflikter, enligt vad som visats ovan, inte klassas som *kombattanter* är frågan om de har status som *civila*. Att klassas som *civil* ger rätt till särskilt skydd enligt folkrätten, bland annat så får en person som har status som *civil* inte attackerats, det vill säga att de inte är lovliga mål.²⁰⁴ För att behålla detta skydd har personer med *civil* status inte rätt till att *delta direkt i fientligheter*. Om de skulle delta i aktiviteter som kan klassas som *direkt deltagelse i fientligheter* så kan de, under den tid de deltar, förlora sin immunitet mot attacker.²⁰⁵

Enligt artikel 50 (1) till första tilläggsprotokollet är *civila*:

”...any person who does not belong to one of the categories of persons referred to in Article 4 (A) (1), (2), (3) and (6) of the Third Convention and in Article 43 of this Protocol....”

Denna definition är en så kallad negativ definition, det vill säga en definition som anger att alla som inte tillhör de kategorier som specifikt anges är att klassas som *civila*, något som i sin tur bidrar till att definitionen blir både bred och omfattande.

Personalen i PMF kan som *civila* falla in under två olika kategorier. Den första kategorin, en kategori jag benämner *persons who accompany the armed forces*, utgörs av de *civila* som omfattas av artikel 4 A (4) och (5) till tredje Genèvekonventionen. Denna personalkategori har primärstatus som *civila* och sekundärstatus som *krigsfångar*,²⁰⁶ något som i sin tur innebär att de

²⁰⁴ Se artikel 51 (2) TP I.

²⁰⁵ Se artikel 51 (3) TP I.

²⁰⁶ Se artikel 50 (1) TP I; artikel 4 A (4) och (5) GK III. Att ha sekundärstatus som krigsfånge (Prisoner of war/POW) innebär att man skall behandlas enligt särskilda regler, definierade i tredje Genèvekonventionen, se GK III. Status som krigsfånge innebär dessutom att man har straffrättslig immunitet för deltagande i lagliga militära operationer. En immunitet som dock inte omfattar brott mot internationell lag. Se Ipsen, K. (2008), s. 95, 107.

inte har laglig rätt att delta i strid, att de är inte lovliga mål och om de blir tillfångatagna så skall de behandlas som *krigsfångar*.²⁰⁷

Den andra kategorin, som jag benämner *vanliga civila*, utgörs av de personer som E.-C. Gillard kallar *ordinary civilians*.²⁰⁸ Det vill säga *civila* som inte har någon särskild sekundärstatus eller straffrättslig immunitet.²⁰⁹

För att svara på frågan om personalen i PMF har status som *civila* i väpnade konflikter kommer jag först att diskutera om de kan klassas som *persons who accompany the armed forces*. Med svaret från denna diskussion som utgångspunkt kommer jag därefter att diskutera om personalen i PMF, i praktiken, har status som *persons who accompany the armed forces* i väpnade konflikter. Därefter kommer jag diskutera om personalen i PMF kan klassas som *vanliga civila* för att därefter diskutera om denna personal, i praktiken, har status som *vanliga civila* i väpnade konflikter. Avslutningsvis kommer jag att presentera mina slutsatser kring frågan om personalen i PMF har status som *civila* i väpnade konflikter.

5.1 Kan personalen i PMF klassas som persons who accompany the armed forces?

Det finns två personkategorier som har primärstatus som *civila* och sekundärstatus som *krigsfångar* i IAC:s.²¹⁰ Dessa är:

1. "Persons who accompany the armed forces without actually being members thereof, such as civilian members of military aircraft crews, war correspondents, supply contractors, members of labour units or of services responsible for the welfare of the armed forces, provided that they have received authorisation from the armed forces which they accompany, who shall provide them for that purpose with an identity card similar to the annexed model."²¹¹
2. "Members of crews, including masters, pilots and apprentices, of the merchant marine and the crew of civilian aircraft of the Parties to the conflict, who do not

²⁰⁷ Se artikel 51 (3) TP I; artikel 48 TP I; artikel 4 A (4) och (5) GK III.

²⁰⁸ Se Gillard, E.-C. (2006), s. 539.

²⁰⁹ Se Gasser, H.-P. (2008), s. 261.

²¹⁰ Se artikel 50 (1) TP I.

²¹¹ Se artikel 4 A (4) GK III.

benefit by a more favourable treatment under any other provision of international law”.²¹²

För att ge personal, som medföljer eller arbetar med de väpnade styrkorna, som inte har *kombattantstatus* extra skydd vid ett eventuellt tillfångatagande kan de väpnade styrkorna utse dem till att ingå i någon av de ovanstående kategorierna.

I mitt fortsatta arbete kommer jag inte att avhandla den andra personalkategorin ”Members of crews...” då denna omfattar besättningsmedlemmar inom handelsflottan och på civila flygplan som inte är direkt kopplade till partens väpnade styrkor. En kategori som inte är relevant kopplat till de uppgifter som PMF tillhandahåller i väpnade konflikter.²¹³

För att personalen i PMF skall kunna klassas som *persons who accompany the armed forces* måste de uppfylla tre krav.²¹⁴ För det första så får personalen inte vara medlemmar av de väpnade styrkorna.²¹⁵ För det andra så skall de vara auktoriserade att följa de väpnade styrkorna samt vara utrustade med ett identitetskort som styrker deras tillhörighet och status.²¹⁶ För det tredje så får de inte lösa *kombattantuppgifter*, det vill säga att de inte får *delta direkt i fientligheter*.²¹⁷

När det gäller frågan om personalen i PMF kan klassas som *persons who accompany the armed forces* så kommer jag att diskutera detta med utgångspunkt i dessa tre krav.

Inledningsvis kommer jag att diskutera kravet om att personalen i PMF inte får vara medlemmar i de väpnade styrkorna. Därefter kommer jag att diskutera kraven om att personalen skall vara auktoriserade samt utrustade med ett identitetskort. Avslutningsvis kommer jag att diskutera kravet om att personalen i PMF, för att kunna klassas som *persons who accompany the armed forces*, inte får *delta direkt i fientligheter*. Jag kommer att presentera mina slutsatser under respektive diskussionspunkt.

²¹² Se artikel 4 A (5) GK III.

²¹³ Se CRS Report for Congress, s. 2-11.

²¹⁴ Se Ipsen, K. (2008), s. 106-107; Doswald-Beck, L. (2007), s. 123-124; Geneva Expert Meeting, s. 13-15.

²¹⁵ Detta nämns explicit i artikel 4 A (4) GK III ”...without being members there of, ...”.

²¹⁶ Pictet, J. S. (Red.). (1960), s. 64-65.

²¹⁷ Se Ipsen, K. (2008), s. 106-107; Gasser, H.-P. (2008), s. 239.

5.1.1 Inte medlemmar av de väpnade styrkorna

När det gäller det första kravet om att personalen i ett PMF inte skall vara medlemmar av de väpnade styrkorna så definierar artikel 4 A (4) till tredje Genèvekonventionen att:

”Persons who accompany the armed forces without actually being members thereof, ...”²¹⁸

Ordvalet i denna definition, *without actually being members thereof*, anger tydligt att man, för att falla in under denna kategori, inte får vara medlem av de väpnade styrkorna. För personalen i ett PMF innebär detta att de för att falla in under denna kategori inte får vara medlemmar i de väpnade styrkorna eller klassas som *kombattanter*.²¹⁹ En kategori som jag tidigare diskuterat under *kapitel 4*.²²⁰ Denna diskussion visade att personalen i PMF, i internationella väpnade konflikter, inte har erhållit status som *members of the armed forces*, något som i sin tur indikerar att personalen i PMF kan uppfylla det första kravet om att inte vara medlemmar i de väpnade styrkorna.

5.1.2 Auktoriserade och utrustade med identitetskort

När det gäller det andra kravet som skall uppfyllas för att kunna klassas som *persons who accompany the armed forces* utgörs det av att personalen i PMF måste vara auktoriserade av de väpnade styrkorna samt utrustade med ett identitetskort som styrker deras tillhörighet och status.

Hur en auktorisering skall ske och vad som krävs för att bli auktoriserad anges inte i folkrätten.²²¹ Eftersom detta i likhet med hur en *inkorporering* i de väpnade styrkorna skall ske, tidigare diskuterat under *kapitel 4.1.1.2*,²²² inte specificeras i folkrätten kan det tolkas utgöra en fråga som omfattas av den nationella lagstiftningen.

Enligt US DoD så sker auktoriseringen av så kallade *Contractors Personnel Authorized to accompany the U.S. Armed Forces* genom kontraktet mellan PMF och US DoD. Enligt US DoD omfattar denna auktorisering:

“...defense contractors and employees of defense contractors and their subcontractors at all tiers under DoD contracts, including third country national

²¹⁸ Se artikel 4 A (4) GK III.

²¹⁹ Se artikel 50 (1) TP I. Denna artikel anger att de som faller in under artikel 4 A (4) GK III har status som *civila*.

²²⁰ Kapitel 4 avhandlar *Kombattanter*.

²²¹ Se Gillard, E.-C. (2006), s. 537.

²²² Kapitel 4.1.1.2 avhandlar *Inkorporering*.

(TCN) and host nation (HN) personnel, who are authorized to accompany the U.S. Armed Forces under such contracts.”²²³

Detta innebär att både personalen i ett PMF och dess eventuella underleverantörer kan auktoriseras ”...to accompany the armed forces...” genom ett kontrakt med US DoD.

I den internationella debatten existerar det dock viss oenighet om ett kontrakt är tillräckligt för att uppfylla kravet om auktorisation. Enligt en expert så är det inte tillräckligt med att ett PMF utför ett kontrakt för en stat, det som är väsentligt i sammanhanget är att de tjänster som utförs är för de väpnade styrkorna.²²⁴ Detta kan tolkas som att det viktiga är att det finns en faktisk koppling mellan de som klassas som *persons who accompany the armed forces* och de väpnade styrkorna. Samma expert tog upp att det i detta sammanhang är oklart om det krävs att medlemmar av de väpnade styrkorna måste vara fysiskt närvarande där *persons who accompany the armed forces* löser sina uppgifter för att de skall kunna ha denna status.

Denna koppling mellan personalen i ett PMF, som klassas som *persons who accompany the armed forces*, och de väpnade styrkorna samt ordvalet, *persons who accompany the armed forces*, i artikel 4 A (4) i tredje Genèvekonventionen ger en tydlig indikation på att det endast är de som löser uppgifter för de väpnade styrkorna som kan klassas som *persons who accompany the armed forces*. I detta sammanhang är det dock oklart om alla PMF som har ett kontrakt med US DoD utför uppgifter för de väpnade styrkorna eller om de nyttjas av andra enheter, tillhörande US DoD, än de som utgör eller klassas som de väpnade styrkorna.

När det gäller PMF som har kontrakt med US State Department²²⁵ så verkar det däremot vara klart att dessa PMF inte kan falla in under denna kategori. Detta eftersom de inte utför tjänster åt de väpnade styrkorna.

Avseende kravet om att *persons who accompany the armed forces* skall vara utrustade med ett identitetskort som skall visa deras tillhörighet och status så anger kommentarerna till tredje Genèvekonventionen att det inte är själva identitetskortet som är det avgörande. Det är auktoriseringen av personalen i PMF att *accompany the armed forces* som är det viktiga.

²²³ Se US Department of Defence (2005). *Instruction No. 3020.41. Contractor Personnel Authorized to Accompany the U.S. Armed Forces*. Washington: Department of Defence, avsn. 1.

²²⁴ Se Geneva Expert Meeting, s. 15.

²²⁵ US State Department är att jämföra med utrikesdepartementet. US State Department nyttjar PMF främst för *perimeter säkerhet* av ambassader och konsulat samt som livvakter till tjänstemän. PMF *Blackwater* var bland annat ansvariga för skyddet av Coalition Provincial Authority (CPA) chefen Paul Bremer i Irak. Se CRS Report for Congress, s. 6-9.

Identitetskortet är bara ett bevis på tillhörighet, något som kan jämföras med en soldats uniform eller en partisans armband.²²⁶

I praktiken utrustas dock personalen i PMF med identitetskort. Ett exempel på detta utgörs av att beviset på att en person är auktoriserad att *accompany the armed forces*, enligt US Field Manual 3-100.21 *Contractors on the Battlefield*, är det så kallade *DD Form 489*. Ett identitetskort som klassas som ett *Genèvekonventions identitetskort* för *persons who accompany the armed forces*.²²⁷

Statusen som *persons who accompany the armed forces* kan således inte erhållas genom att enbart tilldelas ett identitetskort av en stat, det krävs som tidigare redovisats att ett PMF är auktoriserat att *accompany the armed forces*.

5.1.3 Direkt deltagelse i fientligheter

Rätten till att *direkt delta i fientligheter* och behålla sin *krigsfångestatus* för personer som klassas som *persons who accompany the armed forces* är omtvistad.²²⁸

Enligt artikel 51 (3) till första tilläggsprotokollet så förlorar alla med status som *civila* sitt skydd om de *deltar direkt i fientligheter*, något som även omfattar personer som klassas som *persons who accompany the armed forces* eftersom dessa personer har primärstatus som *civila*. Detta innebär att personal i PMF som klassas som *persons who accompany the armed forces* inte har rätt till att *delta direkt i fientligheter*.

Artikel 4 A (4) till tredje Genèvekonventionen anger att *persons who accompany the armed forces* kan utgöras av följande personalkategorier:

“...civilian members of military aircraft crews, war correspondents, supply contractors, members of labour units or of services responsible for the welfare of the armed forces, ...”²²⁹

Dessa personalkategorier, förutom *civilian members of military aircraft crews*,²³⁰ kan tolkas lösa uppgifter som främst utgör stöd till militära operationer snarare än uppgifter eller funktioner vars

²²⁶ Se Pictet. J. S. (Red.). (1960), s. 64-65.

²²⁷ Se FM 3-100.21 *Contractors on the Battlefield*, avsn. 1-21.

²²⁸ Se Geneva Expert Meeting, s. 13-15.

²²⁹ Se artikel 4 A (4) GK III; Pictet. J. S. (Red.). (1960), s. 64-65. Ordet “such as” ger en indikation på att detta endast är exempel på personalkategorier och aktiviteter som kan omfattas av denna artikel.

huvudsyfte är strid. Enligt E.- C. Gillard så är detta ett bevis på att *persons who accompany the armed forces* inte kan *delta direkt i fientligheter* och behålla sin *krigsfångestatus*.²³¹ En uppfattning som delades av flera experter vid *the Geneva Expert Meeting on Private Military Contractors* år 2005.²³²

Detta indikerar att personalen i PMF för att de skall kunna klassas som *persons who accompany the armed forces* och därmed ha rätt till *krigsfångestatus* inte kan vara kontrakterade för eller engagerade i att lösa uppgifter som klassas som *direkt deltagelse i fientligheter*.

Denna uppfattning delas dock inte av alla. I US DoD *Instruction No 1100.22 Guidance for Determining Workforce Mix* anges det att:

“Civilians accompanying the Armed Forces may be directly targeted for such time as they take a direct part in hostilities but do not lose their entitlement to POW status upon capture.”²³³

Enligt USA:s definition innebär detta att personalen i PMF såsom *civilians who accompany the armed forces* kan delta i fientligheter utan att förlora sin *krigsfångestatus* vid ett eventuellt tillfångatagande.

En av experterna vid *the Geneva Expert Meeting on Private Military Contractors* år 2005 var av uppfattningen att denna tolkning kan ha sin utgångspunkt i att artikel 4 A (4) till tredje Genèvekonventionen omfattar personal, såsom *civilian members of military aircraft crews*, vilka kan förväntas *delta direkt i fientligheter*. Enligt denna expert kan detta implicit tolkas innebära att det inte finns några krav om att personer som klassas som *persons who accompany the armed forces* skall avstå från *direkt deltagelse i fientligheter*.²³⁴ En tolkning som i sin tur kan vara ett argument för att personalen i ett PMF kan klassas som *persons who accompany the armed forces* oavsett om de *deltar direkt i fientligheter* eller ej.

Denna tolkning kan dock uppfattas strida mot formuleringen i artikel 43 (2) till första tilläggsprotokollet, vilken anger att det endast är *kombattanter* som har laglig rätt till att *delta*

²³⁰ En kategori som enligt en expert vid *the Geneva Expert Meeting on Private Military Contractors* år 2005 “might be expected to take direct part in hostilities”. Se Geneva Expert Meeting, s. 14.

²³¹ Se Gillard, E.-C. (2006), s. 538.

²³² Se Geneva Expert Meeting, s. 13-15.

²³³ Se US Department of Defence. (2007). *Instruction No. 1100.22. Guidance for Determining Workforce Mix*. Washington: Department of Defence, enclosure 3, E.3.2.5.5.1.

²³⁴ Se Geneva Expert Meeting, s. 14.

direkt i fientligheter.²³⁵ Personer med status som *persons who accompany the armed forces* är enligt artikel 50 (1) till första tilläggsprotokollet att klassas som *civila*,²³⁶ en personkategori som enligt artikel 51 (3) till första tilläggsprotokollet inte har laglig rätt till att *delta direkt i fientligheter*.²³⁷ Detta innebär att *civila* som *deltar direkt i fientligheter* förlorar sitt skydd, något som kan indikera att ovanstående tolkningar av *persons who accompany the armed forces* rätt till att *delta direkt i fientligheter* och behålla sin *krigsfångestatus* saknar legalt stöd.

Vad som konstituerar *direkt deltagelse i fientligheter* är som tidigare nämnt omstritt, men att personal som har status som *civila* inte har laglig rätt att *delta direkt i fientligheter* och att de förlorar sitt skydd om de gör det verkar det däremot vara allmän enighet kring.

Denna uppfattning delas av H.- P. Gasser, som menar att *persons who accompany the armed forces* är *civila* och som *civila* får de inte delta i militära operationer eller begå några våldshandlingar.²³⁸ Enligt kommentarerna till första tilläggsprotokollet så omfattas militära operationer av varje form av förflyttningar, manövrar och andra former av aktiviteter som genomförs av de väpnade styrkorna med syfte att strida.²³⁹ Att *persons who accompany the armed forces* inte kan delta i några av dessa aktiviteter, som i stort sätt omfattar all aktivitet som de väpnade styrkorna företar sig på slagfältet, kan dock ses som en ytterpunkt när det gäller detta.

Som visat så verkar det vara allmän enighet om att personalen i PMF, under vissa förutsättningar, kan falla in under artikel 4 A (4) till tredje Genèvekonventionen och därmed klassas som *persons who accompany the armed forces*.

5.2 Har personalen i PMF status som *persons who accompany the armed forces* i väpnade konflikter?

Personalen i PMF löser, som tidigare nämnt, en mängd olika typer av uppgifter i väpnade konflikter. Vissa av dessa uppgifter är omtvistade när det gäller om de kan klassas som *direkt deltagelse i fientligheter* eller inte. Kopplat till detta är det intressant att konstatera att det finns

²³⁵ "Members of the armed forces ... are combatants, that is to say, they have the right to participate directly in hostilities." Se artikel 43 (2) TP I.

²³⁶ "A civilian is any person who does not belong to one of the categories ... in Article 4 (A) (1), (2), (3) and (6) of the Third Convention..." Se artikel 50 (1) TP I.

²³⁷ "Civilians shall enjoy the protection ..., unless and for such time as they take a direct part in hostilities." Se artikel 51 (3) TP I.

²³⁸ Se Gasser, H.-P. (2008), s. 239.

²³⁹ Se Sandoz, Zimmermann, Eberlin, Gasser & Wenger. (1987), avsn. 2191.

en tvist kring om personer som klassas som *persons who accompany the armed forces* kan delta direkt i fientligheter och trots detta behålla sin krigsfångestatus vid ett eventuellt tillfångatagande eller inte.

Till skillnad mot erhållandet av *kombattantstatus* för personalen i PMF i de väpnade konflikterna i Irak och Afghanistan så visar exemplen från både Irak och Afghanistan att personalen i PMF, som är auktoriserade av och arbetar för US DoD, är att klassa som:

“...civilians “authorized” to accompany the force in the field...”²⁴⁰

Det vill säga att de har status som *persons who accompany the armed forces*.

Det intressanta här är att detta endast gäller personalen i PMF som är auktoriserade av och arbetar med de väpnade styrkorna och US DoD. Detta innebär att det finns personal som är medlemmar av PMF, vilka är anställda av US State Department eller andra icke militära tjänstemän från USA, som inte är att klassa som *persons who accompany the armed forces* trots att de arbetar för amerikanska myndigheter.

Det är dessutom intressant att konstatera att USA, vilka anser att *persons who accompany the armed forces* kan delta direkt i fientligheter utan att förlora sin krigsfångestatus, i praktiken auktoriserar personalen i PMF som arbetar för US DoD som *persons who accompany the armed forces*. USA:s tolkning av denna personkategori kan bidra till att skapa osäkerhet kring om personal som klassas som *persons who accompany the armed forces* kan lösa uppgifter som innebär att de deltar direkt i fientligheter. En tolkning som av en expert, vid *the Geneva Expert Meeting on Private Military Contractors* år 2005, omnämndes som:

”...an attempt at extending POW [Prisoner of war] protection to a new category of persons the State has in fact hired to fight in its behalf.”²⁴¹

Som visat så kan personalen i PMF klassas som *persons who accompany the armed forces*, något som även sker i praktiken. Eftersom endast personal i PMF som är auktoriserade av de väpnade styrkorna och US DoD kan klassas som *persons who accompany the armed forces* blir frågan om personalen i ett PMF som är anställda av andra myndigheter och enheter är att klassas som *vanliga civila*? Denna fråga kommer jag att diskutera i nästa kapitel.

²⁴⁰ Se FM 3-100.21 *Contractors on the Battlefield*, avsn. 1-21.

²⁴¹ Se Geneva Expert Meeting, s. 15.

5.3 Kan personalen i PMF klassas som vanliga civila?

För att personalen i ett PMF skall kunna klassas som så kallade *vanliga civila* och erhålla det skydd som detta innebär måste de uppfylla två krav.²⁴² För det första får de inte vara medlemmar av de väpnade styrkorna och för det andra får de inte *delta direkt i fientligheter*.²⁴³

5.3.1 Inte medlemmar av de väpnade styrkorna

Enligt artikel 50 (1) till första tilläggsprotokollet är en *civil*:

”...any person who does not belong to one of the categories of persons referred to in Article 4 (A) (1), (2), (3) and (6) of the Third Convention and in Article 43 of this Protocol. ...”

Enligt kommentarerna till första tilläggsprotokollet så innebär detta att alla bortsett från medlemmar av de väpnade styrkorna är att klassa som *civila*.²⁴⁴ Diskussionen kring *kombattanter*, i kapitel 4,²⁴⁵ har visat att personalen i PMF i internationella väpnade konflikter inte har erhållit status som *members of the armed forces*. Detta faktum innebär i sin tur att personalen i PMF uppfyller kravet om att inte vara medlemmar i de väpnade styrkorna.

5.3.2 Direkt deltagelse i fientligheter

Enligt H.- P. Gasser så finns det två olika typer av civil inblandning i fientligheter. Den första typen utgörs av ett individuellt och spontant deltagande i fientligheter, det vill säga det som kallas *levée en masse*.²⁴⁶ Den andra typen av inblandning utgörs av individer eller företag som är inhyrda för att lösa uppdrag som traditionellt löses av de väpnade styrkorna, en typ av inblandning som kan tolkas omfatta personalen i PMF.²⁴⁷

Denna tolkning kan indikera att personal i PMF som är kontrakterade för eller engagerade i att lösa uppgifter som normalt löses av personalen i de väpnade styrkorna kan sägas *delta direkt i fientligheter*. M. N. Schmitt har dock en annan syn på detta. Enligt Schmitt så går det inte att generalisera och säga att alla uppgifter som normalt löses av personalen i de väpnade styrkorna är att klassa som *direkt deltagelse i fientligheter*. Det finns många uppgifter som normalt löses av

²⁴² Se Gasser, H.-P. (2008), s. 238 – 240.

²⁴³ Se artikel 50 (1) TP I; artikel 51 (3) TP I; Gasser, H.-P. (2008), s. 238-240.

²⁴⁴ Se Sandoz, Zimmermann, Eberlin, Gasser & Wenger. (1987), avsn. 1917.

²⁴⁵ Kapitel 4 avhandlar *Kombattanter*.

²⁴⁶ Se Kapitel 4 *Kombattanter*.

²⁴⁷ Se Gasser, H.-P. (2008), s. 261.

personalen i de väpnade styrkorna som inte är att klassas som *direkt deltagelse i fientligheter*.²⁴⁸ Detta innebär att varje enskild situation måste granskas var för sig för att klarlägga om den är att klassas som *direkt deltagelse i fientligheter* eller ej. En fråga som jag kommer att diskutera mer under *kapitel 6*.²⁴⁹

När det gäller kopplingen mellan *vanliga civila* och *direkt deltagelse i fientligheter* så är det, som nämnt under *kapitel 3*,²⁵⁰ en skillnad mellan direkt deltagelse, vilket leder till att civila förlorar sitt skydd, och indirekt deltagelse, där civila behåller sitt skydd.²⁵¹ Detta indikerar att personalen i ett PMF som *vanliga civila*, utan att förlora sitt skydd, kan leverera eller tillhandahålla indirekt stöd till sin uppdragsgivare.

Sammantaget innebär detta att personalen i ett PMF kan klassas som *vanliga civila* under förutsättning att de ej är kontrakterade för att lösa uppdrag som kan innebära eller kräva handlingar som är att klassas som *direkt deltagelse i fientligheter*.

5.4 Har personalen i PMF status som vanliga civila i väpnade konflikter?

Eftersom endast personalen i PMF som blivit auktoriserade av de väpnade styrkorna eller US DoD kan klassas som *persons who accompany the armed forces*,²⁵² verkar det tämligen klart att personalen i övriga PMF är att klassas som *vanliga civila*.

Detta innebär i sin tur att personalen i PMF som har kontrakt med US State Department i Irak, vilka bland annat utgörs av *Blackwater Worldwide*, *DynCorp International LLC* och *Triple Canopy, Inc.*, har status som *vanliga civila*, det vill säga de har inte rätt till att *delta direkt i fientligheter*.²⁵³

Sammantaget så har exemplen från de väpnade konflikterna i Irak och Afghanistan visat att personalen i PMF både kan ha status som *persons who accompany the armed forces* och som så kallade *vanliga civila*.

²⁴⁸ Se Schmitt, M. N. (2004), s. 535.

²⁴⁹ Kapitel 6 avhandlar *Uppdragets art versus status*.

²⁵⁰ Kapitel 3 avhandlar *Direkt deltagelse i fientligheter*.

²⁵¹ Se Jørgensen, O. S. (2008). *Når er enkeltpersoner lovlige mål i væpnede konflikter?* Oslo: Forsvarets stabsskole, s. 23.

²⁵² Se Kapitel 5.1 *Kan personalen i PMF klassas som persons who accompany the armed forces*; Kapitel 4.2. *Är personalen i PMF klassade som persons who accompany the armed forces i väpnade konflikter?*

²⁵³ Se CRS Report for Congress, s. 6-9.

Trots detta så finns det en osäkerhet kopplat till den *civila* statusen hos personalen i PMF. Denna osäkerhet har sin grund i de tjänster som PMF tillhandahåller i väpnade konflikter. Frågan är hur denna *civila* status, och det skydd som den ger, påverkas av den verksamhet eller de handlingar som personalen i ett PMF utför för att lösa sina uppdrag. Det är i detta sammanhang oklart om vissa tjänster som tillhandahålls av personalen i PMF kan klassas som *direkt deltagelse i fientligheter* och hur detta, i så fall, påverkar denna personals status enligt folkrätten. Denna frågeställning kommer jag att diskutera i nästa kapitel.

6. Uppdragets art versus legal status

Som visat hade personalen i PMF i de internationella väpnade konflikterna i Irak och Afghanistan status som *civila*. Eftersom det endast är *kombattanter* som har laglig rätt att *delta direkt i fientligheter* är det intressant att se om några av de tjänster som tillhandahålls av personalen i PMF kräver eller innebär handlingar som kan klassas som *direkt deltagelse i fientligheter*.

6.1 Direkt deltagelse i fientligheter

Eftersom personalen i PMF tillhandahåller många olika typer av tjänster till sina uppdragsgivare och det som visat, i *kapitel 3*,²⁵⁴ är svårt att hitta en definition av *direkt deltagelse i fientligheter* som är applicerbar på alla typer av tjänster eller situationer som PMF är involverade i.

Detta gör att det är oklart om PMF personalens handlingar, i lösandet av olika typer av tjänster som tillhandahålls i väpnade konflikter, kan klassas som *direkt deltagelse i fientligheter* eller inte. Om handlingarna kan klassas som *direkt deltagelse i fientligheter* kan det innebära att personalen i ett PMF blir klassade som *oprivilegierade stridande*, det vill säga civila som utan laglig rätt deltar i fientligheter och som därigenom förlorar sin immunitet och blir lovliga mål.²⁵⁵

För personal som klassas som *persons who accompany the armed forces* kan detta även innebära att de förlorar sin rätt till *krigsfångestatus* vid ett eventuellt tillfångatagande.

Kopplat till den osäkerhet som föreligger, avseende om vissa uppdrag kan kräva att personal i PMF utför handlingar som är att klassas som *direkt deltagelse i fientligheter*, tar *Montreuxdokumentet* upp att stater inte bör kontraktera PMF för att utföra tjänster som:

²⁵⁴ Kapitel 3 avhandlar *Direkt deltagelse i fientligheter*.

²⁵⁵ Se Dörmann, K. (2003), s. 46; United Kingdom Ministry of Defence. (2007). *The Manual of The Law of Armed Conflict*. New York: Oxford University Press, s. 279, avsn. 11.14.

”...could cause PMSC [Private Military and Security Companies] personnel to become involved in direct participation in hostilities.”²⁵⁶

Dokumentet specificerar däremot inte vilken typ av tjänster som är att klassa som *direkt deltagelse i fiendtligheter*.

Norge som inte deltog i utarbetandet av *Montreuxdokumentet*, har i Norges *Konsept for Offentlig privat partnerskap* (OPP) i försvarssektorn, fastslagit att:

”Ingen private aktører skal tillates å utføre stridende funksjoner (kombattant virksomhet). Med stridende funksjoner menes funksjoner som etter krigens folkerett kun kan utføres av personer som har rett til å delta direkte i fiendtlighetene uten å pådra seg straffansvar.”²⁵⁷

Inte heller detta dokument specificerar eller ger exempel på vilken typer av tjänster som är att klassa som *direkt deltagelse i fiendtligheter*.

När det gäller vilka handlingar som kan klassas som *direkt deltagelse i fiendtligheter* så måste detta, som tidigare poängterat, värderas från fall till fall. Eftersom personalen i PMF, som diskuterat under *kapitel 5*,²⁵⁸ är klassade som *civila* och därmed inte har laglig rätt till att vara involverade i verksamhet som kan leda till *direkt deltagelse i fiendtligheter*, kan det vara värdefullt att undersöka om vissa uppgifter kräver handlingar av personalen i PMF som kan klassas som *direkt deltagelse i fiendtligheter*. Det vill säga handlingar som kan leda till att personalen blir klassade som *oprivilegierade stridande*. Denna frågeställning kommer jag att behandla i nästa kapitel.

²⁵⁶ Se Montreuxdokumentet, part Two, avsn. A, kapitel I, artikel 1.

²⁵⁷ Se OPP. (2005), dvs.: Kongelige Forsvarsdepartement. (2005). *Konsept for offentlig privat partnerskap(OPP) i Forsvarssektorn – justert versjon*. Oslo: Kongelige Forsvarsdepartement, s. 15.

²⁵⁸ Kapitel 5 avhandlar *Civila*.

6.2 ***Kan uppdragets art leda till att personalen i PMF blir klassade som oprivilegierade stridande?***

För att belysa detta kommer jag att undersöka två olika typer av tjänster som tillhandahålls av PMF i väpnade konflikter. Undersökningen kommer att ta utgångspunkt i de två kategorier, *beväpnade* och *obeväpnade* tjänster, som USA delar in de tjänster som PMF tillhandahåller i.²⁵⁹

Den första typen av tjänst som jag kommer att diskutera är en *beväpnad* tjänst som kallas *statisk säkerhet*. En typ av tjänst som bland annat omfattar bevakning av fasta baser och installationer. Den andra typen av tjänst som jag kommer att diskutera är en *obeväpnad* tjänst vilken omfattas av *logistiktransporter*.

Anledningen till att jag väljer att avgränsa mig till dessa två tjänster är att *logistiktransporter* utgör ett exempel på en av de mest förekommande tjänsterna som PMF tillhandahåller i väpnade konflikter och att *statisk säkerhet* är ett exempel på en av de mest omdebatterade tjänsterna som tillhandahålls av personal i PMF i väpnade konflikter.²⁶⁰ Dessutom är detta exempel på tjänster som kan leda till en interaktion mellan den lokala civilbefolkningen och personalen i ett PMF, något som kan skapa särskilda utfodringar kopplat till distinktionsprincipen.

I diskussionen om uppgifterna, som personalen i ett PMF är kontrakterade för att lösa, kan kräva handlingar av personalen som är att klassa som *direkt deltagelse i fientligheter*, kommer jag främst att ta utgångspunkt i vilken *nexus* det finns mellan handlingarna och den väpnade konflikten.

6.2.1 **Statisk säkerhet**

Statisk säkerhet eller *perimeter säkerhet* innebär enligt US Army Field Manual FM 7-15 *The Army Universal task list* att man skall:

“Employ defensive measures to protect a unit, facility, or location from attack, unauthorized access, theft, or sabotage. Measures may include

²⁵⁹ Se CRS Report for Congress, s. 3. Rätten för personalen i PMF att vara beväpnade styrs antingen genom nationella bestämmelser eller genom Status of Force Agreements (SOFA) mellan staten, på vars territorium konflikten utkämpas, och den stat som bidrar med styrkor till konflikten.

²⁶⁰ Se Cancian, M. (2008). Contractors: The New Element of Military Force Structure. *Parameters, US Army War College Quarterly, 2008/XXXVIII* (3), s. 62 – 65; CRS Report for Congress, s. 3-11; Singer, P. W. (2007). Can't Win with Ém, Can't Go to War without Ém: Private Military Contractors and Counterinsurgency. *Foreign Policy at Brookings, Policy Paper, 2007(4)*, s. 2-3.

physical barriers, clear zones, lighting, guards or sentries, reaction forces, intrusion detection devices, and defensive positions.”²⁶¹

Det vill säga att man skall vidta defensiva åtgärder och förberedelser för att skydda en plats mot attacker, olovligt intrång, stöld eller sabotage. Åtgärder som bland annat kan innebära att man förbereder sig för att med våld försvara den plats eller det objekt man har till uppgift att skydda. Denna typ av åtgärder faller in under det som kallas *Force protection* och som enligt US Army Field Manual FM 3-100.21 *Contractors on the Battlefield* definieras som:

“...actions taken to prevent or mitigate hostile actions against DOD personnel, resources, facilities and critical information...”²⁶²

Det vill säga handlingar som görs för att förhindra eller minska effekten av fientliga handlingar mot dem eller det som skall skyddas.

I både Irak och Afghanistan har personal från PMF tillhandahållit *statisk säkerhet* av bland annat militära baser och installationer för US DoD.²⁶³ Ett exempel från Afghanistan är att US DoD anlitar PMF för bevakning av så kallade *Forward Operating Bases*.²⁶⁴ Kopplat till detta är det intressant att notera att US Army i sin Field Manual 3-100.21 *Contractors on the battlefield* anger att personalen i PMF, på grund av sin *civila* status, inte får nyttjas för att lösa *Force Protection* uppgifter.²⁶⁵ En ståndpunkt som kan tolkas antyda att *Force Protection* är en uppgift som skall lösas av *kombattanter*.

När det gäller frågan om uppgiftskategorin *Statisk säkerhet* kan ställa krav till att personalen i ett PMF måste utföra handlingar som är att klassa som *direkt deltagelse i fientligheter* är det första vi måste undersöka om det objekt som personalen bevakar är att klassa som ett militärt mål eller ett civilt objekt.

Enligt artikel 52 (2) till första tilläggsprotokollet så utgörs ett militärt mål av:

²⁶¹ Se FM 7-15. (2003), dvs.: US Department of the Army. (2003). *Field Manual 7-15 The Army Universal task list*. Washington: Department of the Army, Headquarters, artikel 5.3.5.5.3, avsn. 5-67.

²⁶² Se FM 3-100.21 *Contractors on the Battlefield*, avsn. 6-1.

²⁶³ Se CRS Report for Congress, s. 3-11; Cameron, L. (2006), s. 576; Gillard, E.-C. (2006), s. 540.

²⁶⁴ Se CRS Report for Congress, s. 1. Forward Operating Bases (FOB) är framskjutna militära baser, ofta med ett flygfält, som militära styrkor utgår ifrån för att lösa taktiska uppgifter. Genom att FOB:en finns nära de områden där oroligheter existerar och taktiska operationer bedrivs kan förbandens reaktions- och insatstider reduceras. Se US Department of Defence. (2001). *Joint Publication 1-02, Dictionary of Military and Associated Terms (As Amended Through 17 October 2008)*. Washington: Department of Defence, s. 219.

²⁶⁵ Se FM3-100.21 *Contractors on the Battlefield*, avsn. 6-3.

”...objects which by their nature, location, purpose or use make an effective contribution to military action and whose total or partial destruction, capture or neutralization, in circumstances ruling at the time, offers a definite military advantage.”

Detta innebär att ett objekt för att kunna klassas som ett militärt mål måste uppfylla två kriterier. För det första skall det via sin natur, lokalisering, syfte eller utnyttjade bidra effektivt till militära handlingar och för det andra så skall dess totala eller delvisa förstörelse, intagande eller neutralisering leda till en definitiv militär fördel.

Att en militärbas eller militära installationer kan uppfylla båda av de ovannämnda kraven och därmed klassas som militära mål verkar det bland experter vara bred enighet kring.²⁶⁶ När det gäller andra objekt, som myndighetsbyggnader, byggområden med flera, som inte har en lika tydlig militär anknytning är det dock inte lika klart. Som utgångspunkt kan man tolka att dessa objekt, just på grund av deras natur, lokalisering, syfte eller nyttjade inte bidrar effektivt till militära handlingar och således är att klassas som civila objekt.²⁶⁷ Detta är dock inte ett statiskt förhållande utan förutsättningarna kan ändra sig över tiden.²⁶⁸ Om objektets natur, lokalisering, syfte eller nyttjade ändrar sig så att det effektivt bidrar till militära handlingar och att dess totala eller delvisa förstörelse, intagande eller neutralisering kommer leda till en definitiv militär fördel kommer objektet inte längre att vara ett civilt objekt utan det kommer att klassas som ett militärt mål.

Detta innebär att varje enskilt objekt som bevakas av ett PMF måste analyseras var för sig för att identifiera om det är att klassas som ett civilt objekt eller ett militärt mål. När det gäller militära baser och installationer verkar det dock vara enighet om att dessa är att klassas som militära mål.

Det andra vi måste undersöka är mot vilka man skyddar dessa objekt, det vill säga om personalen i det PMF är inhyrda för att skydda objektet mot fientliga styrkor eller mot *civila*, och om det finns någon *nexus* mellan våldshandlingen och den väpnade konflikten.

Om personalen i ett PMF är inhyrda för att skydda en militärbas, något som tidigare visat är att klassas som ett militärt mål, mot attacker från den andra parten i en IAC och de tvingas ta till våld

²⁶⁶ Se Cameron, L. (2006), s. 576; Gillard, E.-C. (2006), s. 540; Schmitt, M. N. (2004), s. 538-539; Hemmer, J. E. (2008), s. 41.

²⁶⁷ Se artikel 52(2) TP I.

²⁶⁸ Se Geneva Expert Meeting, s. 27; Cameron, L. (2006), s. 588.

för att försvara objektet mot de fientliga styrkorna så kan detta klassas som *direkt deltagelse i fientligheter*.²⁶⁹ Detta eftersom det, i och med att personalen i PMF skyddar ett lovligt mål mot angrepp från *kombattanter* vilka har laglig rätt att delta i fientligheter, uppstår en *nexus* mellan våldshandlingen och den väpnade konflikten.

Personalen i ett PMF som däremot är inhyrda för att skydda ett militärt mål mot kriminell verksamhet, så som stöld, olovlig inpassering mm, och som tvingas ta till våld för att lösa denna uppgift begår handlingar som inte är att klassa som *direkt deltagelse i fientligheter*. Detta har sin grund i att personalen i ett PMF i detta fall skyddar det lovliga militära målet mot olika typer av kriminell verksamhet. Det vill säga mot verksamhet som inte är direkt kopplat till den väpnade konflikten och därmed inte omfattas av folkrätten, utan istället faller in under nationell lagstiftning. Det vill säga att det inte finns något tydligt *nexus* mellan handlingen och den väpnade konflikten, något som i sin tur indikerar att detta inte är att klassa som *direkt deltagelse i fientligheter*.²⁷⁰

Om personalen däremot skyddar ett militärt mål mot angrepp av *civila*, det vill säga *civila* som angriper ett militärt mål och således kan sägas vara involverade *direkt i fientligheter*, och tvingas ta till våld för att lösa denna uppgift kan man hävda att det finns ett tydlig *nexus* mellan handlingen och den väpnade konflikten. Detta innebär att handlingen kan klassas som *direkt deltagelse i fientligheter*. Bland experter så är det oenighet om det verkligen existerar en *nexus* mellan våldshandlingen och den väpnade konflikten i fall som detta, något som gör att det trots allt är osäkert om våldshandlingar mot *civila* som angriper ett militärt mål är att klassa som *direkt deltagelse i fientligheter* eller inte.²⁷¹

Enligt M. N. Schmitt så kan även skydd eller försvar mot krigsförbrytelser sägas vara våldshandlingar som inte har en *nexus* till den väpnade konflikten. Med andra ord så är våldshandlingar i försvar mot krigsförbrytelser inte att klassa som *direkt deltagelse i fientligheter*.²⁷² Det verkar däremot mindre troligt att denna tolkning skulle kunna vara tillämpbar i praktiken. Att personalen i ett PMF, vid ett angrepp, skulle kunna avgöra om

²⁶⁹ Se Cameron, L. (2006), s. 591; Schmitt, M. N. (2004), s. 538.

²⁷⁰ Se Geneva Expert Meeting, s. 26-27; Schmitt, M. N. (2004), s. 538-539.

²⁷¹ Se Hemmer, J. E. (2008), s. 41; Geneve Expert Meeting, s. 26-27; Schmitt, M. N. (2004), s. 538-539.

²⁷² Se Schmitt, M. N. (2004), s. 538.

angreppet är att klassa som krigsförbrytelser eller inte och därmed avgöra om de kan delta i striderna eller inte verkar inte helt realistiskt.²⁷³

Om personalen i ett PMF å andra sidan är inhyrda för att skydda ett civilt objekt mot kriminell verksamhet, så som stöld, olovlig inpassering mm, och de tvingas ta till våld för att lösa denna uppgift så är detta inte att klassa som *direkt deltagelse i fientligheter*.²⁷⁴ Eftersom personalen i detta fall är inhyrda för att skydda ett civilt objekt mot kriminell verksamhet så finns det inte någon tydlig *nexus* mellan våldshandlingen och den väpnade konflikten. Handlingen är således inte att klassa som *direkt deltagelse i fientligheter* utan snarare som ett agerande, mot olovliga handlingar, som faller in under nationell lag.

Dessutom är det så att om personalen i ett PMF är inhyrda för att skydda ett civilt objekt mot kriminell verksamhet och de blir angripna av en av parterna till konflikten och tvingas ta till våld för att skydda sig och sitt objekt så är detta inte att klassa som *direkt deltagelse i fientligheter*. Detta är istället ett exempel på självförsvar mot en olovlig handling, det vill säga ett angrepp på ett civilt objekt, något som alla har rätt till.²⁷⁵

Att hyra in personal i PMF för att enbart skydda militära mål mot kriminell verksamhet i en väpnad konflikt verkar inte vara helt realistiskt. Att denna personal skulle kunna undgå att dras in i strider mot fiendens styrkor, och därmed *delta direkt i fientligheter*, om de skulle utsättas för ett angrepp verkar i praktiken mindre troligt. Denna tillnärmning ger ett exempel på de problem som kan uppstå då personal i ett PMF, med status som *civila*, nyttjas för att skydda militära objekt.

Som visat så kan personalen i ett PMF som löser uppgiften *statisk säkerhet* av objekt som är att klassa som militära mål, under vissa förutsättningar, delta i handlingar som är att klassa som *direkt deltagande i fientligheter*. Detta innebär, eftersom personalen som tidigare visat i *kapitel 5*²⁷⁶ är att klassa som *vanliga civila* eller *persons who accompany the armed forces*, att de kan klassas som *oprivilegierade stridande*. Det vill säga att de förlorar sin immunitet och blir lovliga mål samt att de kan straffas för sitt olagliga deltagande i fientligheter.

²⁷³ Vad som klassificeras som Krigsförbrytelser (War crimes) anges i artikel 8 till Statute of the International Criminal Court, July 17, 1998. Hädanefter ICC. Krigsförbrytelser kan bland annat enligt artikel 8 (2) (a) till ICC utgöras av ” (i) Wilful killing; (ii) Torture or inhumane treatment...; (iii) Wilfully causing great suffering, or serious injury to body or health;”

²⁷⁴ Se Geneva Expert Meeting, s. 26-27; Schmitt, M. N. (2004), s. 538-539

²⁷⁵ Se Schmitt, M. N. (2004), s. 538-539; Geneva Expert Meeting, s. 26-27.

²⁷⁶ Kapitel 5 avhandlar *Civila*.

6.2.2 Logistiktransporter

När det gäller frågan om *logistiktransporter* kan innebära handlingar som är att klassa som *direkt deltagelse i fientligheter* är det första vi måste undersöka om logistiktransporten utgör en del av en militär eller en civil försörjningskedja. Det vill säga om den är att klassa som ett militärt mål eller ett civilt objekt.

För att ett objekt, som tidigare nämnt under *kapitel 6.1.1*,²⁷⁷ skall kunna klassas som ett militärt mål måste det uppfylla två kriterier. För det första skall det via sin natur, lokalisering, syfte eller utnyttjade bidra effektivt till militära handlingar och för det andra så skall dess totala eller delvisa förstörelse, intagande eller neutralisering leda till en definitiv militär fördel.²⁷⁸

En logistiktransport som till exempel levererar ammunition, drivmedel eller mat till militära styrkor, kan tolkas vara avgörande för att den militära verksamheten skall kunna fortsätta, något som kan innebära att den uppfyller kraven om att via sin natur, syfte och utnyttjande effektivt bidra till militära handlingar. Att förstörandet av en logistiktransport därmed kan leda till en definitiv militär fördel verkar tämligen klart, något som kan exemplifieras med att en av *Manöverkrigföringens metoder, den indirekta metoden*, specifikt nämner att man för att bryta fiendens vilja till fortsatt kamp skall angripa logistiklinjen istället för motståndarens vapensystem eller hans manöverstyrkor.²⁷⁹ Detta kan innebära att *logistiktransporter* till militära styrkor, det vill säga transporter som ingår i en militär försörjningskedja, är att klassa som militära mål som är lovliga att angripa.

När det gäller *logistiktransporter* som levererar förnödenheter till civila baser eller installationer som inte har en direkt militär anknytning så verkar det mindre troligt att de skulle kunna klassas som ett militärt mål och falla in under de kriterier som nämns i artikel 52 (2) till första tilläggsprotokollet. Det är dock så, som nämnt under *kapitel 6.1.1*,²⁸⁰ att detta inte är ett statiskt förhållande. Om förutsättningarna ändrar sig så att transporterna effektivt bidrar till militär verksamhet och att dess förstörelse ger en definitiv militär fördel så kommer de att klassas som militära mål.

²⁷⁷ Kapitel 6.1.1 avhandlar *Statisk säkerhet*.

²⁷⁸ Se Kapitel 6.1.1 *Statisk säkerhet*; artikel 52 (2) TP I.

²⁷⁹ Se FFOD (2007), s. 74-78. Manöverkrigföring handlar om att bryta ner motståndarens vilja till fortsatt kamp, för att lyckas med detta finns det inom manöverkrigföringen olika metoder. En av dessa metoder är den *indirekta metoden*. Den *indirekta metoden* går ut på att ha en indirekt tillnärmning till motståndaren och undvika hans styrkor och slå mot hans svagheter och därigenom byta hans vilja och förmåga till fortsatt kamp.

²⁸⁰ Kapitel 6.1.1. avhandlar *Statisk säkerhet*.

Avseende *logistiktransporter* som ingår i en militär försörjningskedja, vilka kan klassas som militära mål, måste vi även undersöka om transporten, som handling, är att klassas som direkt eller indirekt deltagelse.

Som tidigare nämnt så skall det göras skillnad mellan vilken *nexus* som finns mellan handlingen och den väpnade konflikten. Kopplat till detta gäller det att skilja mellan vad som är att klassas som *direkt deltagelse i fientligheter* och vad som kan klassas som indirekt deltagelse.²⁸¹

När det gäller *logistiktransporter* så kan man ta utgångspunkt i var i försörjningskedjan transporten genomför sina leveranser, det vill säga vilken närhet till striderna leveransen har. För att exemplifiera detta tar jag utgångspunkt i US Armys definition av ett operationsområde. Ett operationsområde delas enligt US Army Field Manual *FM 3-0 Operations* in i *Deep*, *Close* och *Rear Areas*.²⁸²

Deep areas utgörs av områden som är inne på djupet av fiendens område, i detta område försöker man påverka de fientliga styrkorna förmåga till fortsatt strid.²⁸³ Det är i detta område som *den indirekta metoden*²⁸⁴ till exempel kan nyttjas för att slå mot fiendens logistiklinjer.

Close areas är de områden där de egna väpnade styrkorna är i omedelbar kontakt med och i strid med fienden.²⁸⁵

Rear areas är de områden där främst stödoperationer till de egna styrkorna genomförs, så som reparations- och underhållstjänster mm.²⁸⁶

Logistiktransporter till väpnade styrkor som genomför operationer inom *Deep* och *Close areas* kan utgöra logistikstöd till styrkor som är direkt involverade i fientligheter. Att till exempel leverera drivmedel eller ammunition till en militär enhet som är engagerad i strid kan vara avgörande för att den enheten skall kunna fortsätta att delta i striden. Logistikleveransen är, med

²⁸¹ Se Kapitel 3 *Direkt deltagelse i fientligheter*; Sandoz, Zimmermann, Eberlin, Gasser & Wenger. (1987), avsn. 1945.

²⁸² Dagens operationsområden är ofta fragmenterade, det vill säga att det inte existerar någon tydlig front. US Army Field Manual *FM 3-0 Operations* indelning i *Deep*, *Close* och *Rear* är trots detta relevant då den ger exempel på hur man planerar att genomföra striden. Det är dock *de facto* situationen som avgör. Om det till exempel sker ett angrepp i ett *Rear area* så kommer det område som situationen omfattar att *de facto* klassas som ett *Close area*, det vill säga ett område där man är i strid med fienden, något som i sin tur påverkar om *logistiktransporten*, som handling, skall klassas som direkt eller indirekt deltagelse.

²⁸³ Se FM 3-0. (2001), dvs.: US Department of the Army. (2001). *Field Manual 3-0 Operations*. Washington: Department of the Army, Headquarters, avsn. 4-98. Hädanefter FM 3-0 *Operations*.

²⁸⁴ Se FFOD (2007), s. 74-78.

²⁸⁵ Se FM 3-0 *Operations*, avsn. 4-96.

²⁸⁶ Ibid., avsn. 4-99.

andra ord, avgörande för att striden skall kunna fortgå och kan därmed klassas som en fientlig handling. Detta kan därför tolkas som att det finns ett direkt *nexus* mellan den fientliga handlingen och den väpnade konflikten, något som i sin tur innebär att dessa handlingar kan klassas som *direkt deltagelse i fientligheter*. Enligt flera experter så kan *logistiktransporter* av detta slag utgöra handlingar som är att klassas som *direkt deltagelse i fientligheter*.²⁸⁷

Logistiktransporter inom *Rear areas* utgörs oftast inte av logistikstöd till styrkor som är direkt involverade i strider. Att leveranser av drivmedel eller ammunition till enheter som har dragit sig ur striderna för att återhämta eller som är på väg fram till de främre operationsområdena skall kunna klassas direkt deltagelse i fientligheter verkar enligt M. N. Schmitt mindre troligt.²⁸⁸ Att det finns en *nexus* till den väpnade konflikten är tämligen klar, men denna *nexus* kan i detta fall tolkas vara av en mer indirekt karaktär.

Att *logistiktransporter* i en militär försörjningskedja kan klassas som militära mål, det vill säga mål som för motståndarens väpnade styrkor är lovliga att angripa, är tämligen klart. Att dessa transporter utförs av personal tillhörande PMF, vilka har status som *civila*, finns det flera exempel på.²⁸⁹

Som visat så kan personalen i ett PMF som löser *logistiktransporter* delta i handlingar som både är att klassas som indirekt deltagelse och *direkt deltagelse i fientligheter*. Det som avgör om det är indirekt eller direkt deltagelse är främst kopplat till om transporten utgör en del av en militär försörjningskedja och om transporten eller leveransen, som handling, kan klassas som direkt avgörande för striderna eller inte.

Detta kan tolkas innebära, eftersom personalen som tidigare visat är att klassas som *vanliga civila* eller *persons who accompany the armed forces*, att de i lösandet av vissa *logistiktransporter* kan klassas som *oprivilegerade stridande*.

Som visat, både under *kapitel 6.1.1* och *6.1.2*,²⁹⁰ så kan vissa typer av tjänster som tillhandahålls av PMF i väpnade konflikter innebära att personalen deltar i handlingar som är att klassas som *direkt deltagelse i fientligheter*, något som tidigare visat endast *kombattanter* har laglig rätt

²⁸⁷ Se Schmitt, M. N. (2004), s. 538-539; Geneva Expert Meeting, s. 26-27; Hemmer, J. E. (2008), s. 41.

²⁸⁸ Se Schmitt, M. N. (2004), s. 538-539.

²⁸⁹ Se Cancian, M. (2008). Contractors: The New Element of Military Force Structure. *Parameters, US Army War College Quarterly, 2008/XXXVIII* (3), s. 62 – 65; CRS Report for Congress, s. 3-11; Singer, P. W. (2007). Can't Win with Ém, Can't Go to War without Ém: Private Military Contractors and Counterinsurgency, *Foreign Policy at Brookings, Policy Paper, 2007*(4), s. 2-3.

²⁹⁰ Kapitel 6.1.1 avhandlar *Statisk säkerhet*; Kapitel 6.1.2 avhandlar *Logistiktransporter*.

till.²⁹¹ Eftersom exemplen visar att personalen i PMF har status som *civila* så begår de därmed en handling de inte har laglig rätt till, något som i sin tur innebär att de kan klassas som *oprivilegierade stridande* och straffas för sitt olagliga deltagande i fientligheter.

Den kommersiella natur som präglar PMF bidrar dock till att skapa osäkerhet kring detta. Frågan är om personalen i ett PMF som *deltar direkt i fientligheter* är att klassas som *oprivilegierade stridande* eller om de är att klassas som *mercenaries*? Denna fråga kommer jag att diskutera närmare i nästa kapitel.

7. Mercenaries

Personalen i PMF kategoriseras ofta i dagens media som *mercenaries* eller legosoldater. Vad är då en *mercenary*? Enligt artikel 47 (2) till första tilläggsprotokollet så är en *mercenary*:

” ...any person who:

- (a) is specially recruited locally or abroad in order to fight in an armed conflict;
- (b) does, in fact, take a direct part in the hostilities;
- (c) is motivated to take part in the hostilities essentially by the desire for private gain and, in fact, is promised, by or on behalf of a Party to the conflict, material compensation substantially in excess of that promised or paid to combatants of similar ranks and functions in the armed forces of that Party;
- (d) is neither a national of a Party to the conflict nor a resident of territory controlled by a Party to the conflict;
- (e) is not a member of the armed forces of a Party to the conflict; and
- (f) has not been sent by a State which is not a Party to the conflict in official duty as a member of its armed forces.”

Detta innebär att endast personer som uppfyller alla dessa sex krav är att klassas som *mercenaries*. En *mercenary* har enligt artikel 47 (1) till första tilläggsprotokollet begränsade privilegier och har inte rätt till att klassas som varken *kombattant* eller *krigsfånge*.²⁹²

²⁹¹ Se artikel 43 (2) TP I.

²⁹² *Mercenaries* är trots detta inte helt utan skydd, i likhet med övriga personer som inte åtnjuter särskilt skydd omfattas de av de ”*Fundamental guarantees*” som specificeras i artikel 75 till första tilläggsprotokollet.

I tillägg till det som nämns angående *mercenaries* i första tilläggsprotokollet har det utarbetas två konventioner, *AU-konventionen om Mercenaries* från 1977 och *FN-konventionen om Mercenaries* från 1989. Dessa två konventioner har tagit utgångspunkt i första tilläggsprotokollets definition, med några få undantag som jag återkommer till nedan, när det gäller vem som kan klassas som *mercenary*. Det som främst skiljer dessa konventioner från första tilläggsprotokollet är att de kriminaliserar statusen som *mercenary*.²⁹³

För att svara på frågan om personalen i PMF har status *mercenaries* i väpnade konflikter kommer jag inledningsvis att diskutera om personalen kan falla in under första tilläggsprotokollets sex krav (a) till (f), i denna diskussion kommer jag även belysa de undantag eller skillnader som finns i *AU- och FN-konventionerna om Mercenaries* kopplat till dessa krav. Avslutningsvis kommer jag att diskutera om personalen i PMF har status som *mercenaries* i väpnade konflikter. Jag kommer att presentera mina slutsatser under respektive diskussionspunkt.

7.1 Kan personalen i PMF klassas som mercenaries?

För att kunna klassas som *mercenaries* måste personalen i ett PMF falla in under alla de sex specificerade kraven, (a) till (f), i artikel 47 (2) till första tilläggsprotokollet.

7.1.1 (a) is specially recruited locally or abroad in order to fight in an armed conflict

För att falla in under detta krav måste personalen i ett PMF vara speciellt rekryterade för att strida. Enligt kommentarerna till första tilläggsprotokollet så är frivilliga som tjänstgör i ett annat lands väpnade styrkor på permanent eller långvarig basis, genom individuell värvning (Franska främlingslegionen) eller genom speciella arrangemang via deras nationella myndigheter (Nepalesiska Ghurkhas i Indien), exkluderade från att falla in under detta kriterium. Detta eftersom dessa frivilliga är *inkorporerade* som reguljära medlemmar i landets väpnade

²⁹³ Första tilläggsprotokollet anger inte att det är kriminellt att vara en *mercenary* utan begränsar istället dessa personers privilegier i och med att artikel 47 (1) till TP I anger att *Mercenaries* inte har rätt till att klassas som *kombattanter* eller *krigsfångar*. Se artikel 47 (1) TPI. *AU-konventionen om Mercenaries* å sin sida anger att individer, grupper, organisationer, representanter för stater och stater som skyddar, organiserar, finansierar, assisterar, utrustar, tränar, främjar, stöttar eller på något annat sätt anlitar *mercenaries* med syfte att genom väpnat våld stoppa en självbestämmande process eller angripa en stats territoriella integritet begår en kriminell handling. Se *AU-konventionen om Mercenaries*, dvs.: *Convention of the Organization of African Unity (OAU) for the Elimination of Mercenarism in Africa, 1977*, artikel 1 (2) (a) och (c). Hädanefter *AU- (Afrikanska Unionen) konventionen om Mercenaries*. *FN-konventionen om Mercenaries* har en liknande tillnärmning och anger att det är ett brott mot konventionen för personer eller stater, som är anslutna till konventionen, att rekrytera, nyttja, finansiera och träna *mercenaries*. Se *FN-konventionen om Mercenaries*, dvs.: *International Convention against the Recruitment, Use, Financing and Training of Mercenaries, 1989*, artikel 2-5. Hädanefter *FN-konventionen om Mercenaries*.

styrkor.²⁹⁴ För personalen i ett PMF kan detta tolkas som att om de *inkorporeras* i ett lands väpnade styrkor, som diskuterat i *kapitel 4.1.1.2*,²⁹⁵ så faller de inte in under detta krav.

Personal i ett PMF som har status som *civila* och som är inhyrda för att till exempel skydda en militärbas. Ett objekt som diskuterat i *kapitel 6.1.1* är att klassa som ett militärt mål.²⁹⁶ Kan anses vara *speciellt rekryterade för att strida* eftersom de tjänster som personalen i detta PMF är inhyrda för att lösa kan kräva att de tar *direkt delaktighet i fientligheter*.

Enligt flera experter, vid *the Geneva Expert Meeting on Private Military Contractors* år 2005, krävs det, för att personalen i ett PMF skall kunna uppfylla detta krav, att de tjänster som de är inhyrda för att lösa leder till handlingar som är att klassa som *direkt delaktighet i fientligheter*.²⁹⁷ Detta antyder att det är faktumet att personalen är inhyrda för att lösa tjänster som kräver *direkt deltagelse i fientligheter* som är avgörande för att uppfylla detta krav.

Å andra sidan har en expert, vid *the Geneva Expert Meeting on Private Military Contractors* år 2005, framfört att det inte är helt klart om personalen i ett PMF som är inhyrt för att lösa säkerhetsoperationer av en defensiv natur kan klassas som *speciellt rekryterad för att strida*.²⁹⁸ Detta argument, som tidigare diskuterat i *kapitel 3*,²⁹⁹ verkar dock inte ta in över sig att folkrätten inte gör någon skillnad på om våldshandlingarna sker offensivt eller defensivt. Enligt folkrätten så är alla våldshandlingar, oavsett dess natur, mot en motståndare att klassas som *attacks*.³⁰⁰ Detta innebär att det inte har någon betydelse om personalen i ett PMF är inhyrda för att lösa uppgifter av offensiv eller defensiv natur för att uppfylla detta krav.

När det gäller frågan om personalen i ett PMF som är inhyrda för att skydda civila objekt eller civil personal, i IAC:s, kan klassas som *speciellt rekryterade för att strida* är det inte lika klart. Eftersom kravet anger att personerna skall vara *speciellt rekryterade för att strida i en väpnad konflikt*, kan det argumenteras för att skyddet av ett civilt objekt eller en civil person inte har en tydlig *nexus* till den väpnade konflikten utan istället är att klassas som självförsvar. Detta antyder att personal i ett PMF som är inhyrda för att lösa uppgifter av denna typ inte uppfyller detta krav.

²⁹⁴ Se Sandoz, Zimmermann, Eberlin, Gasser & Wenger. (1987), avsn. 1805.

²⁹⁵ Kapitel 4.1.1.2 avhandlar *Inkorporering*.

²⁹⁶ Kapitel 6.1.1 avhandlar *Statisk säkerhet*.

²⁹⁷ Se Geneva Expert Meeting, s. 26-27.

²⁹⁸ Se Geneva Expert Meeting, s. 23.

²⁹⁹ Kapitel 3 avhandlar *Direkt deltagelse i fientligheter*.

³⁰⁰ Se artikel 49 (1) TP I.

7.1.2 (b) *does, in fact, take a direct part in the hostilities*

För att uppfylla detta krav måste personalen i ett PMF *delta direkt i stridigheter*. Som tidigare visat, under *kapitel 6*,³⁰¹ så kan vissa tjänster som tillhandahålls av PMF i väpnade konflikter kräva att personalen tar *direkt delaktighet i fientligheter* för att lösa uppgiften.

Till exempel så kan det av personal i ett PMF inhyrda för att ansvara för skyddet av en militärchef som *personal security details*, det vill säga livvakter för en person som är att klassa som ett militärt mål, krävas att de *deltar direkt i fientligheter* för att lösa sin uppgift. Å andra sidan så finns det exempel på tjänster, såsom byggnationsarbeten, kantin och mässtjänst mm, som tillhandahålls av personal i PMF som inte kräver handlingar som är att klassa som *direkt deltagelse i fientligheter*.³⁰² Detta innebär att personalen i PMF i lösandet av vissa tjänster kan uppfylla kravet om att *delta direkt i fientligheter*.

FN-konventionen om Mercenaries från 1989 omfattar alla krav som anges i artikel 47 (2) till första tilläggsprotokollet utom just detta krav.³⁰³ Detta innebär att personalen i PMF, om de uppfyller de övriga fem kraven, inte behöver *delta direkt i fientligheter* för att klassas som *mercenaries* under denna FN-konvention. Detta gör *FN-konventionen om Mercenaries* bredare i sin tillnärmning, något som gör att den kan omfatta flera personer än artikel 47 till första tilläggsprotokollet och *AU-konventionen om Mercenaries*.³⁰⁴

Enligt kommentarerna till första tilläggsprotokollet så är utländska rådgivare och militära tekniker, som utför träning av brukare eller underhåll av vissa avancerade vapensystem, inte omfattade av detta krav så länge som de inte *deltar direkt i fientligheter*.³⁰⁵ Som tidigare visat så finns det dock experter som menar att personal i PMF som tillhandahåller tjänster som rådgivare och militära tekniker kan utföra handlingar som är att klassa som *direkt deltagelse i fientligheter*.³⁰⁶ Detta innebär att man inte, med utgångspunkt i den funktion som personalen i ett PMF har, kan avgöra om personalen uppfyller detta krav eller inte.

³⁰¹ Kapitel 6 avhandlar *Uppdragets art versus status*.

³⁰² Se Schmitt, M. N. (2004), s. 536-546; Hemmer, J. E. (2008), s. 40-42.

³⁰³ Se FN-konventionen om Mercenaries, artikel 1 (1).

³⁰⁴ Se Fallah, K. (2006). Corporate actors: the legal status of mercenaries in armed conflict. *ICRC Review*, 88(863). Geneva: ICRC, s. 609. Hädanefter Fallah, K. (2006).

³⁰⁵ Se Sandoz, Zimmermann, Eberlin, Gasser & Wenger. (1987), avsn. 1806.

³⁰⁶ Se Schmitt, M. N. (2004), s. 536-546; Hemmer, J. E. (2008), s. 40-42.

7.1.3 (c) is motivated to take part in the hostilities essentially by the desire for private gain and, in fact, is promised, by or on behalf of a Party to the conflict, material compensation substantially in excess of that promised or paid to combatants of similar ranks and functions in the armed forces of that Party

Detta utgör ett av de mest omtvistade kraven under artikel 47 (2) till första tilläggsprotokollet.³⁰⁷ Enligt kommentarerna till första tilläggsprotokollet så är den bakomliggande orsaken och motivationen som en person har för att delta i fientligheter det som skiljer *mercenaries* från frivilliga.³⁰⁸ Detta innebär att personalen i ett PMF för att falla in under detta krav måste vara motiverade för att ta del i fientligheter för egen vinning skull. Vad som utgör motivation finns det många olika uppfattningar om. Det verkar däremot, i detta sammanhang, vara enighet kring att det är motivationen att göra något för egen vinning skull istället för att vara ideologiskt eller patriotiskt motiverad till att delta i fientligheter som är avgörande.³⁰⁹ Kopplat till detta så nämner en expert, vid *the Geneva Expert Meeting on Private Military Contractors* år 2005, att det är väldigt svårt att avgöra om den primära motivationen har en ideologisk grund eller om den är en form av äventyrslust,³¹⁰ något som antyder att det är svårt att avgöra om personalen i ett PMF på grund av sin motivation kan uppfylla detta krav eller inte.

Eftersom texten i artikel 47 (2) (c) till första tilläggsprotokollet mellan motivationskravet och kravet om materiell ersättning utgörs av ordet *and* så skall personalen i ett PMF i tillägg till att vara motiverade för egen vinning skull även erhålla en överdriven materiell ersättning för sina tjänster för att uppfylla detta krav.

Detta innebär att personalen i ett PMF faktiskt måste vara lovade, av eller på vägnarna av en part till konflikten, en materiell ersättning som är väsentligt överdriven i jämförelse med den ersättning som likaställda i de väpnade styrkorna erhåller.

Från Irak finns det exempel som visar att personal i PMF som löser uppgifter som *personal security details*, det vill säga livvakter, för militära chefer från US Forces tjänade cirka 2000 US\$ om dagen, det vill säga cirka 60 000 US\$ per månad.³¹¹ Enligt US Army Field Manual *FM 19-10 Military Police Law and Order Operations* är *personal security details* en uppgift som löses av militärpolisen inom US Army, något som innebär att detta kan nyttjas för att göra en jämförelse

³⁰⁷ Se Fallah, K. (2006), s. 605.

³⁰⁸ Se Sandoz, Zimmermann, Eberlin, Gasser & Wenger, (1987), avsn. 1802.

³⁰⁹ Se Geneva Expert Meeting, s. 25; Fallah, K. (2006), s. 602.

³¹⁰ Se Geneva Expert Meeting, s. 25.

³¹¹ Se Cameron, L. (2006), s. 581.

mellan vad en likaställd medlem av de väpnade styrkorna tjänar för att utföra denna typ av tjänster.³¹² En sergeant inom militärpolisen i US Army, med fyra års tjänst, tjänade år 2008 cirka 47 000 US\$ i årslön, inklusive diverse tillägg.³¹³ Till detta kan det tillkomma speciella tjänstetillägg för *Hardship duties*, upp till 150 US\$ extra per månad och för *Special duties*, upp till 450 US\$ extra per månad.³¹⁴ Detta innebär att den totala årslönen för en militärpolis, som ingår i en *personal security detail*, blir cirka 54 200 US\$ per år. Något som kan jämföras med att personalen i ett PMF, vilka löser samma typ av uppgift, tjänar cirka 60 000 US\$ per månad. Det vill säga att personalen i PMF tjänar mer på en månad än vad den aktuella militärpolisen tjänar på ett år. En jämförelse som kan tolkas som att personalen i ett PMF kan erhålla en väsentligt överdriven ersättning för de tjänster de tillhandahåller.

Enligt M. N. Schmitt så finns det exempel på att personal i PMF tjänar mellan 80 000 till över 240 000 US\$ per år beroende på vilka tjänster de tillhandahåller.³¹⁵ Dessa löner som i relation till militära löner är väsentligt högre, har enligt Schmitt bidragit till att en stor mängd vältränade soldater från US Special Forces slutar för att börja jobba inom den privata marknaden.³¹⁶ En företeelse som på grund av skillnaden i löner kan tolkas som en bakomliggande motivation grundad i personlig vinning.

När det gäller den materiella ersättningen så anger artikel 1 (1) till *AU-konventionen om Mercenaries* att:

“1. A mercenary is any person who:

(c) is motivated to take part in the hostilities essentially by the desire for private gain and in fact is promised by or on behalf of a party to the conflict material compensation;...”³¹⁷

Detta innebär att ersättningen, enligt *AU-konventionen om Mercenaries*, inte behöver vara överdriven i jämförelse med likaställda. Det enda som krävs är att parten har utlovat en materiell

³¹² Se FM 19-10. (1987), dvs.: US Department of the Army. (1987). *Field Manual 19-10 Military Police Law and Order Operations*. Washington: Department of the Army, Headquarters, kapitel 19.

³¹³ Se US Department of the Army. (2009). *Benefits. Total Compensation*. Washington: Department of the Army.

³¹⁴ Se US Department of the Army. (2009). *Benefits. Special pay: For Special Duties & Skills*. Washington: Department of the Army.

³¹⁵ Se Schmitt, M. N. (2004), s. 515.

³¹⁶ Se Schmitt, M. N. (2004), s. 515.

³¹⁷ Se *AU-konventionen om Mercenaries*, artikel 1 (1) (c).

ersättning,³¹⁸ något som i sin tur innebär att det räcker med att personalen i ett PMF får ersättning för sina tjänster för att de skall kunna uppfylla detta krav.

Endast genom att uppfylla de två villkoren, motivation för personlig vinning skull och erhållande av överdriven ersättning, kan personalen i ett PMF uppfylla detta krav. När det gäller överdriven ersättning så finns det som visat exempel på att personal i PMF uppfyller detta krav. När det gäller motivationen så är det däremot svårare att klargöra vad som utgör personalens bakomliggande motivation. Exempelen pekar dock på att den i jämförelse höga lönen kan utgöra en motivation grundad i personlig vinning, något som i sin tur antyder att personalen i ett PMF, under vissa förutsättningar, kan uppfylla detta krav.

7.1.4 (d) is neither a national of a Party to the conflict nor a resident of territory controlled by a Party to the conflict

För att uppfylla detta krav får personalen i ett PMF inte vara statsborgare till en part till konflikten eller boende på ett territorium som kontrolleras av en part till konflikten. När det gäller boende på ett territorium som kontrolleras av en part till konflikten så kan detta enligt kommentarerna till första tilläggsprotokollet även omfatta utländska bofasta. Anledningen till detta är att dessa bofasta utlänningar, om de värvas till de väpnade styrkorna inte skall kunna klassas som *mercenaries*.³¹⁹ Om någon i personalen i ett PMF är bofast på ett territorium som kontrolleras av en part till konflikten, till exempel Irak eller Afghanistan, så kan detta leda till att denna person inte kan falla in under detta kriterium. Vissa hävdar dock att det finns oklarheter kring vad det innebär att vara "...a resident...", · något som kan skapa tveksamheter om vilka som kan uppfylla detta krav.

Kravet om att inte vara "...a national..." kan till exempel, då konflikten i Irak var att klassas som en IAC, ha inneburit att personal i ett PMF, som var av svensk nationalitet och vilka var inhyrda för att lösa uppgifter i Irak kunde ha uppfyllt detta krav. Detta eftersom Sverige inte var en part till konflikten i Irak. Om den svenska personalen ifråga, dessutom hade varit bosatta i Sverige så skulle kravet om att vara "...nor a resident..." dessutom varit uppfyllt. Detta eftersom Sverige som territorium inte kontrollerades av en part till konflikten.³²⁰ Å andra sidan så skulle detta ha inneburit att personal i samma PMF, vilka var av till exempel amerikansk eller brittisk

³¹⁸ Se AU-konventionen om Mercenaries, artikel 1 (1) (c).

³¹⁹ Se Sandoz, Zimmermann, Eberlin, Gasser & Wenger. (1987), avsn. 1812.

³²⁰ Deltagande länder i Iraq Freedom utgjordes av den så kallade *Coalition of the willing* i vilken 49 länder inledningsvis deltog, däribland USA och Storbritannien men inte Sverige. Se The White House. (2003, 27 mars). *Operation Iraqi Freedom: Coalition Members*. Washington: The White House.

nationalitet, skulle ha fallit utanför det ställda kravet. Detta eftersom de alla var statsborgare till en part till konflikten. Detta innebär att personalen i ett PMF, på grund av sin nationalitet, har olika förutsättningar för att uppfylla detta krav.

Experter har dessutom tagit upp frågan om nationaliteten till det enskilda privata militära företaget kan påverka möjligheten för dess medlemmar att uppfylla detta krav.³²¹ Detta är en fråga som det finns stor oenighet kring. Formuleringen i artikel 47 (2) till första tilläggsprotokollet, vilken anger att "A mercenary is any person who..." ger dock en indikation om att detta krav omfattar enskilda personer och inte företaget som grupp. Något som i sin tur antyder att företagets nationalitet inte är det som avgör om en person kan uppfylla detta krav eller ej.

7.1.5 (e) is not a member of the armed forces of a Party to the conflict

För att uppfylla detta krav så får personalen i ett PMF inte vara medlemmar av de väpnade styrkorna till en part till konflikten, det vill säga de får inte ha *kombattantstatus*. Som tidigare visat, i *kapitel 4*,³²² så har inte personalen i PMF status som *kombattanter* i dagens väpnade konflikter. Detta gör att de uppfyller detta krav. Om personalen däremot skulle erhålla status som *kombattanter*, något som jag tidigare under *kapitel 4* visat är möjligt,³²³ så kommer de att falla utanför detta krav.

7.1.6 (f) has not been sent by a State which is not a Party to the conflict in official duty as a member of its armed forces

För att uppfylla detta krav så får personalen i ett PMF inte vara skickade, av en stat som inte är en part till konflikten, på officiell tjänst som medlem av detta landets väpnade styrkor. Eftersom det, som visat under *kapitel 4*,³²⁴ inte finns några exempel på att personalen i PMF i praktiken erhåller status som medlemmar av de väpnade styrkorna så uppfyller de detta krav. Om till exempel Sverige³²⁵ skulle skicka personal tillhörande ett PMF, vilka hade *inkorporerats* i de svenska väpnade styrkorna och därmed erhållit *kombattantstatus*, till Irak på officiell tjänst som medlem av Sveriges väpnade styrkor så skulle personalen i detta PMF falla utanför detta krav.

³²¹ Se Geneva Expert Meeting, s. 24-25.

³²² Kapitel 4 avhandlar *Kombattanter*.

³²³ Kapitel 4 avhandlar *Kombattanter*.

³²⁴ Kapitel 4 avhandlar *Kombattanter*.

³²⁵ Sverige var inte en part till konflikten i Irak år 2003. Se The White House. (2003, 27 mars). *Operation Iraqi Freedom: Coalition Members*. Washington: The White House.

Samlat sett så finns det oklarheter kring om personalen i ett PMF kan uppfylla alla de sex krav som ställs enligt artikel 47 (2) till första tilläggsprotokollet eller de krav som ställs i *AU- och FN-konventionerna om Mercenaries* och därmed kunna klassas som *mercenaries*. Denna osäkerhet går främst att koppla till oklarheterna kring vad som är att klassa som *direkt deltagelse i fientligheter* samt vilken motivation som utgör den bakomliggande faktorn till deltagandet i fientligheter för den enskilda personen. Trots detta så verkar det finns möjligheter för personalen i ett PMF att falla in under alla dessa krav och därmed kunna klassas som *mercenaries*. En uppfattning som delas av både experter och en rapport till USA:s kongress.³²⁶

7.2 Har personalen i PMF status som mercenaries i väpnade konflikter?

Som tidigare visat, under *kapitel 4*,³²⁷ så hade personalen i PMF inte *kombattantstatus* i de *internationella väpnade konflikterna* i Irak och Afghanistan. Trots detta så finns det exempel på att de har löst uppgifter som kräver handlingar som är att klassa som *direkt deltagelse i fientligheter*,³²⁸ något som tidigare visat endast *kombattanter* har laglig rätt till att göra.³²⁹ I min undersökning har jag däremot inte, förutom medias generella syn, funnit några officiella ställningstaganden av stater eller organisationer eller rättsavgörelser som klassar eller straffar personalen i PMF som *mercenaries*.

För att exemplifiera om personalen i ett PMF hade kunnat klassas som *mercenaries* under artikel 47 till första tilläggsprotokollet tar jag utgångspunkt i ett scenario som bygger på fakta från Irak år 2003, en tidpunkt då den väpnade konflikten i Irak var att klassa som en IAC/ockupation.

Enligt en rapport till USA:s kongress så har det arbetat medborgare från cirka 30 olika länder för PMF i Irak. Flera av dessa kommer från länder som var en part till konflikten, där ibland USA och Storbritannien, medan andra kommer från länder som inte var en part till konflikten såsom Chile, Fiji, Nepal och Nigeria.³³⁰

För att åskådliggöra om personalen i ett PMF kunde ha haft status som *mercenaries* i Irak år 2003 kommer jag att ta utgångspunkt i två personer som är anställda av ett PMF som är

³²⁶ Se CRS Report for Congress, s. 17-18; Geneva Expert Meeting, s. 5.

³²⁷ Kapitel 4 avhandlar *Kombattanter*.

³²⁸ Se Kapitel 6 *Uppdragets art versus status*.

³²⁹ Se artikel 43 (2) TP I.

³³⁰ Se CRS Report for Congress, s. 3.

kontrakterade av US DoD för att skydda en amerikansk militärbas i Irak. Den ena personen är en amerikansk medborgare och den andra är en chilensk medborgare.

I diskussionen kring om någon av dessa personer kunde ha klassats som *mercenary* kommer jag att gå igenom alla de sex kriterier, (a) till (f), som anges i artikel 47 (2) till första tilläggsprotokollet. Där *AU- och FN-konventionerna om Mercenaries* har avvikande krav kommer detta anges speciellt.

För det första så måste vi undersöka om dessa individer kunde ha klassats som *speciellt rekryterade för att strida*.³³¹ Eftersom bägge två är inhyrda för att bevaka en militärbas, något som är att klassa som ett militärt mål, kan uppgiften kräva att personalen *deltar direkt i fientligheter*.³³² Ett sådant förhållande kan tolkas som att dessa individer är anställda för att lösa en uppgift som kan leda till *direkt deltagelse i fientligheter*, något som innebär att de kan klassas som *speciellt rekryterade för att strida*.

För det andra så måste vi undersöka om dessa individer *deltar direkt i stridigheter* eller inte.³³³ Som tidigare nämnt så kan skydd av en militär bas, det vill säga skydd av ett militärt mål, kräva att personalen *deltar direkt i stridigheter*.³³⁴ Detta antyder att dessa individers agerande i lösandet av uppgiften kan klassas som *direkt deltagande i fientligheter*, något som innebär att de uppfyller detta krav.

Under *FN-konventionen om Mercenaries* så behövs inte detta krav uppfyllas för att en individ skall kunna klassas som *mercenary*. Kopplat till den existerande internationella debatten om vad som egentligen är att klassa som *direkt deltagelse i fientligheter* kan *FN-konventionen om Mercenaries* tillnärmning bidra till att underlätta klassificeringen av eventuella *mercenaries*.

För det tredje så måste vi undersöka om dessa individers motivation för att ta del i fientligheter, tar utgångspunkt i personlig vinning och om de erhåller överdriven ersättning för de tjänster de tillhandahåller.³³⁵ När det gäller ersättningen så finns det flera exempel på att den i jämförelse med likaställda i de väpnade styrkorna är avsevärt mycket större.³³⁶ När det gäller motivationen så är den avsevärt svårare att avgöra. Dock så finns det experter som hävdar att det finns

³³¹ Se artikel 47 (2) (a) TP I.

³³² Se Kapitel 6.1.1 *Statisk säkerhet*.

³³³ Se artikel 47 (2) (b) TP I.

³³⁴ Se Kapitel 6 *Uppdragets art versus status*.

³³⁵ Se artikel 47 (2) (c) TP I.

³³⁶ Se Kapitel 7.1 *Kan personalen i PMF klassas som mercenaries?*

exempel på att personal i PMF har uttryckt att deras motivation för att arbeta i ett PMF grundas på den höga lönen.³³⁷ Sammantaget indikerar detta att dessa individer kan uppfylla de två villkor som krävs för att falla in under detta krav.

Enligt *AU-konventionen om Mercenaries* så behöver inte ersättningen vara överdriven i jämförelse med vad den är för personalen i de väpnade styrkorna, utan det räcker med att personalen erhåller ersättning för de tjänster de tillhandahåller.³³⁸ Detta antyder att all personal i PMF, enligt *AU-konventionen om Mercenaries*, som avlönas för sina tjänster, oavsett nivå på ersättningen, uppfyller detta krav.

För det fjärde så får dessa individer inte vara statsborgare till en part till konflikten eller vara invånare i ett territorium som kontrolleras av en part till konflikten.³³⁹ Här uppstår det en skillnad mellan de två angivna individerna. Amerikanen som, år 2003, var statsborgare till en part till konflikten,³⁴⁰ faller just på grund av sitt statsborgarskap utanför kravet. Chilenaren å andra sidan, som var statsborgare till ett land som inte var part till konflikten, uppfyller kravet.

För det femte så får dessa individer inte vara medlemmar av de väpnade styrkorna.³⁴¹ Som tidigare visat, under *kapitel 5*,³⁴² så var personal i PMF kontrakterade av US DoD i Irak klassade som *persons who accompany the armed forces*, något som innebar att dessa individer inte var medlemmar av de väpnade styrkorna. Ett förhållande som innebär att dessa individer uppfyller detta krav.

För det sjätte så får dessa individer inte vara skickade, av en stat som inte är en part till konflikten, på officiell tjänst som medlem av detta lands väpnade styrkor.³⁴³ Det faktum att ingenting tyder på att varken amerikanen eller chilenaren var medlemmar av ett lands väpnade styrkor, som inte var en part till konflikten, indikerar att dessa individer uppfyller detta krav.

Som exemplet visar kan viss personal i ett PMF, på grund av sin nationalitet, klassas som *mercenaries* medan andra individer, som löser samma typ av uppgifter och är anställda på

³³⁷ Se Geneva Expert Meeting, s. 25.

³³⁸ Se AU-konventionen om Mercenaries, artikel 1 (c).

³³⁹ Se artikel 47 (2) (d) TP I. I Irakkriget 2003 var USA en part till konflikten, medan Chile inte ingick i den så kallade *Coalition of the willing*. Se The White House. (2003, 27 mars). *Operation Iraqi Freedom: Coalition Members*. Washington: The White House.

³⁴⁰ USA var en part till konflikten i och med att invasionen av Irak (Operation Iraqi Freedom) startade den 20/3-2003. Se Cordesman, A. H. (2003). *The Iraq War: strategy, tactics and military lessons*. Westport: Praeger Publishers, s. 61.

³⁴¹ Se artikel 47 (2) (e) TP I.

³⁴² Kapitel 5 avhandlar *Civila*.

³⁴³ Se artikel 47 (2) (f) TP I.

samma villkor, på grund av sin nationalitet inte kan klassas som *mercenaries*. I praktiken kan detta innebära att det i ett och samma PMF kan finnas en blandning av personal med status som *mercenaries* och *civila*, något som kan bidra till att skapa problem kring vilken status och vilket skydd personal i PMF har rätt till i väpnade konflikter.

Dessutom så anger *FN-konventionen om Mercenaries* att det är ett brott mot konventionen för personer eller stater, som är anslutna till konventionen, att rekrytera, nyttja, finansiera och träna *mercenaries*.³⁴⁴ Enligt *AU-konventionen om Mercenaries* begår dessutom individer, grupper, organisationer, representanter för stater och stater som skyddar, organiserar, finansierar, assisterar, utrustar, tränar, främjar, stöttar eller på något annat sätt anlitar *mercenaries* med syfte att genom väpnat våld stoppa en självbestämmande process eller angripa en stats territoriella integritet en kriminell handling.³⁴⁵ Detta innebär att alla aktiviteter som kan kopplas till *mercenaries* är kriminaliserade under *AU- och FN-konventionerna om Mercenaries*,³⁴⁶ något som i sin tur kan skapa problem för personalen, det privata militära företaget i sig och den kontrakterande staten eftersom de då kan sägas vara involverade i kriminellverksamhet.

8. Slutsatser

8.1 Vilken status, enligt folkrätten, har personalen i PMF som opererar i väpnade konflikter?

Min undersökning har visat att det existerar en gråzon med många olika uppfattningar och synpunkter kring vilken status personalen i ett PMF har i väpnade konflikter.

När det gäller frågan om personalen i ett PMF har status som *kombattanter* så har min undersökning visat att detta kan kopplas antingen till individen eller till gruppen som individen tillhör. Undersökningen visar att personalen i ett PMF, på individuell basis, kan erhålla *kombattantstatus* genom att formellt *inkorporeras* i de väpnade styrkorna. Genom denna *inkorporering* blir personalen, som individer, klassade som medlemmar av de väpnade styrkorna, något som i sin tur innebär att de erhåller status som *kombattanter* under tredje Genèvekonventionen samt första tilläggsprotokollet.³⁴⁷

³⁴⁴ Se FN-konventionen om Mercenaries, artikel 2 -5.

³⁴⁵ Se AU-konventionen om Mercenaries, artikel 1 (2) (a) och (c).

³⁴⁶ Se AU-konventionen om Mercenaries, artikel 1 (2); FN-konventionen om Mercenaries, artikel 2- 5.

³⁴⁷ Se Kapitel 4.1.1 *Members of the armed forces*; artikel 4 A (1) och (3) GK III; artikel 43 (1) och (2) TP I.

Avseende personalens möjligheter att erhålla *kombattantstatus* genom sin gruppstillhörighet, visar undersökningen att det finns flera aspekter kring detta.

För det första kan ett PMF, som grupp, genom en formell *inkorporering* klassas som en del av de väpnade styrkorna. Detta innebär att personalen, på grund av sin gruppstillhörighet, klassas som medlemmar av de väpnade styrkorna, något som i sin tur innebär att de erhåller status som *kombattanter* under tredje Genèvekonventionen samt första tilläggsprotokollet.³⁴⁸

För det andra så verkar det vara osäkert om ett PMF, som grupp, utan formell *inkorporering* kan klassas som en del av de väpnade styrkorna och falla in under första tilläggsprotokollets definition av de väpnade styrkorna.³⁴⁹ Denna osäkerhet har sin grund i frågan kring om ett PMF, som grupp, kan uppfylla kravet i första tilläggsprotokollet om att vara *under a command responsible*. Anledningen till detta är att det är oklart om ett kontrakt mellan en part till konflikten och ett PMF är tillräckligt för att ett PMF skall kunna sägas vara *under a command responsible*. Dessutom visar exempel att PMF i praktiken inte utgör en del av den militära kommandokedjan, något som enligt experter utgör ett krav för att ett PMF skall kunna vara *under a command responsible*. Sammantaget innebär detta att det är tveksamt om ett PMF, som grupp, utan formell *inkorporering* kan klassas som en del av de väpnade styrkorna. Detta innebär i sin tur att personalen inte kan klassas som medlemmar av de väpnade styrkorna, det vill säga att de inte är att klassas som *kombattanter*.³⁵⁰

För det tredje så visar undersökningen tveksamheter kring om ett PMF, som grupp, kan klassas som *other militias and other volunteer corps* under tredje Genèvekonventionen.³⁵¹ Dessa tveksamheter kretsar kring frågan om ett PMF via ett kontrakt med en stat kan uppfylla kravet om att klassas som *belonging to a Party*. Kopplat till detta så visar undersökningen att den historiska bakgrunden, utgörandes av *partisanerna*, till utformningen av artikel 4 A (2) till tredje Genèvekonventionen skapar tveksamheter om ett PMF kan klassas som *belonging to a Party*.³⁵² Undersökningen visar dessutom att PMF har svårigheter med att i praktiken uppfylla de fyra krav som tredje Genèvekonventionen ställer på *other militias and other volunteer corps*.³⁵³ Sammantaget är det därför tveksamt om ett PMF, som grupp, kan klassas som *other militias* eller

³⁴⁸ Se Kapitel 4.1.1 *Members of the armed forces*; artikel 4 A (1) och (3) GK III; artikel 43 (1) och (2) TP I.

³⁴⁹ Se Kapitel 4.1.1 *Members of the armed forces*; artikel 43 (1) TP I.

³⁵⁰ Se Kapitel 4.1.1 *Members of the armed forces*; artikel 43 (1) och (2) TP I.

³⁵¹ Se Kapitel 4.1.2 *Members of other militias and members of other volunteer corps*; artikel 4 A (2) GK III.

³⁵² Se Kapitel 4.1.2 *Members of other militias and members of other volunteer corps*; artikel 4 A (2) GK III.

³⁵³ (a) *That of being commanded by a person responsible for his subordinates*; (b) *That of having a fixed distinctive sign recognizable at a distance*; (c) *That of carrying arms openly*; (d) *That of conducting their operations in accordance with the laws and customs of war*. Se artikel 4 A (2) GK III.

other volunteer corps belonging to a Party, något som i sin tur innebär att personalen inte kan klassas som individuella medlemmar av *other militias* eller *other volunteer corps* och således inte erhålla *kombattantstatus*.³⁵⁴

Undersökningen visar således att det enda sättet för personalen i ett PMF, både på individuell basis och som medlemmar av en grupp, att kunna klassas som *kombattanter* är genom att formellt *inkorporeras* i de väpnade styrkorna. Trots detta så finns det nästan inga exempel på att detta görs i praktiken. Detta leder till slutsatsen att personalen i PMF, i praktiken, inte har status som *kombattanter* i internationella väpnade konflikter.³⁵⁵

När det gäller frågan om personalen i PMF har status som *civila* så har min undersökning visat att det finns två aspekter kring detta.

För det första så visar min undersökning att personalen i ett PMF kan klassas som *persons who accompany the armed forces* under förutsättning att de uppfyller tre krav. För det första får de inte vara medlemmar av de väpnade styrkorna. För det andra skall de vara auktoriserade, av de väpnade styrkorna eller relevant försvarsdepartement, att följa de väpnade styrkorna samt utrustade med ett identitetskort som styrker deras tillhörighet och status. För det tredje så får de inte lösa *kombattantuppgifter*, det vill säga de får inte *delta direkt i fientligheter*.

Undersökningen visar att personalen i PMF kan uppfylla dessa tre krav. Exempel visar dessutom att det var statspraxis för USA, i de väpnade konflikterna i både Irak och Afghanistan, att auktorisera PMF som var anställda av de väpnade styrkorna eller US DoD som *persons who accompany the armed forces*. I detta sammanhang är det intressant att konstatera att USA hävdar att personal som klassas som *persons who accompany the armed forces*, det vill säga personal med primärstatus som *civila*, kan *delta direkt i fientligheter* utan att förlora sin *krigsfångestatus* om de skulle bli tillfångatagna. En sådan tolkning kan uppfattas strida mot folkrättens syn på vilka som har laglig rätt till att delta i fientligheter och hur skyddet för personer som har status som *civila* påverkas av deras deltagande i fientligheter.³⁵⁶

För det andra så visar min undersökning att personal i ett PMF, som är anställda av andra myndigheter eller statliga enheter än de väpnade styrkorna och US DoD, är att klassas som så

³⁵⁴ Se Kapitel 4.1.2 *Members of other militias and members of other volunteer corps*; artikel 4 A (2) GK III.

³⁵⁵ Se Kapitel 4.2 *Har personalen i PMF status som kombattanter i väpnade konflikter?*

³⁵⁶ Se Kapitel 5.1 *Kan personalen i PMF klassas som persons who accompany the armed forces?*; Kapitel 5.2 *Har personalen i PMF status som persons who accompany the armed forces i väpnade konflikter?*

kallade *vanliga civila*, något som exemplen visar är den faktiska statusen för personalen i PMF som är anställda av US State Department i Irak och Afghanistan.³⁵⁷

Sammantaget innebär detta att personalen i PMF har status som både *persons who accompany the armed forces* och *vanliga civila* i väpnade konflikter.

Avseende frågan om uppdragets art kan leda till att personalen i ett PMF blir klassade som *oprivilegerade stridande* så har min undersökning visat att vissa uppdrag som löses av personalen i PMF kan förorsaka detta. De uppgifter som kan leda till att personalen blir klassade som *oprivilegerade stridande* är de uppgifter som kräver att personalen tar *direkt deltagelse i fientligheter*. Eftersom begreppet *direkt deltagelse i fientligheter* är omstritt har jag inte funnit någon entydig definition som är applicerbar på alla de typer av tjänster som tillhandahålls av personalen i ett PMF. Däremot så pekar undersökningen mot att våldshandlingar som utförs av personal i PMF för att skydda militära mål eller militära personer är att klassas som *direkt deltagelse i fientligheter*, något som i sin tur innebär att personal i PMF som löser denna typ av uppgifter kan klassas som *oprivilegerade stridande*.³⁵⁸

När det gäller frågan om personalen i ett PMF har status som *mercenaries* så visar min undersökning att personalen, under vissa förutsättningar, kan falla in under första tilläggsprotokollets samt AU- och FN-konventionerna om *Mercenaries* definitioner om vad som konstituerar *mercenaries*.³⁵⁹ Det är dock många kriterier som skall uppfyllas av individen och som undersökningen visar kan detta leda till att viss personal i ett PMF, på grund av sin nationalitet, är att klassas som *mercenaries* medan andra, även de på grund av sin nationalitet, inte är att klassas som *mercenaries*. Detta oavsett om de är anställda för att lösa samma typ av uppdrag. Som undersökningen visat så är det i teorin möjligt att personalen i ett PMF kan klassas som *mercenaries*. Trots detta så har jag inte funnit några exempel på att personal i PMF har klassats eller straffats för att vara *mercenaries* i väpnade konflikter, något som indikerar att det i praktiken är mindre troligt att personalen i ett PMF har status som *mercenaries* i väpnade konflikter.³⁶⁰

³⁵⁷ Se Kapitel 5.3 *Kan personalen i PMF klassas som vanliga civila?*; Kapitel 5.4 *Har personalen i PMF status som vanliga civila i väpnade konflikter?*

³⁵⁸ Se Kapitel 6 *Uppdragets art versus status*.

³⁵⁹ Se artikel 47 TP I; AU-konventionen om *Mercenaries* artikel 1 (1); FN-konventionen om *Mercenaries* artikel 1 (1).

³⁶⁰ Se Kapitel 7 *Mercenaries*.

8.2 Den folkrättsliga statusen i praktiken

Som exemplen i undersökningen visar så verkar huvuddelen av den personal i PMF som agerar i väpnade konflikter ha status som *civila*, något som omfattar både *persons who accompany the armed forces* och *vanliga civila*. Problemet med detta är att viss del av denna personal, trots sin status som *civila*, nyttjas för att lösa uppgifter som kan innebära *direkt deltagelse i fientligheter*. Eftersom flera stater nyttjar personalen i PMF för att lösa uppgifter som kräver agerande som ligger utanför det som den legala statusen medger, bidrar staterna till att sudda ut distinktionen mellan *civila* och *kombattanter*. En utsuddning som förstärks av att vissa stater utökar sin tolkning av vilka rättigheter, kopplat till *direkt deltagelse i fientligheter*, som gäller för dem som har status som *persons who accompany the armed forces*.

Den stadigt ökande förekomsten av PMF i dagens konflikter innebär att norska styrkor i internationell tjänst kan komma att arbeta direkt eller indirekt med en kategori av personer vars status, enligt folkrätten, är oklar. Detta i kombination med att vissa av de stater som hyr in PMF har en annorlunda tolkning av vilka rättigheter personal med status som *persons who accompany the armed forces* har kan leda till problem avseende distinktionsprincipen. För de norska styrkorna kan detta i praktiken innebära att de ställs inför situationer där de genom ett direkt eller indirekt samarbete med personal i PMF kan medverka till en utsuddning av distinktionsprincipen.

8.3 Vad kan/bör göras?

I debatten kring PMF hävdar vissa att folkrätten inte täcker PMF. Jag hävdar dock motsatsen, problemet kring statusen till personal i PMF i väpnade konflikter är först och främst inte en fråga kopplad till existerande regelverk. Det är en fråga om staters vilja att nyttja eller följa gällande lagstiftning och de möjligheter dessa lagar ger när det gäller status för personalen i ett PMF. För att kunna komma till rätta med detta har det börjats ta flera internationella initiativ.

*Montreuxdokumentet*³⁶¹ och Europarådets parlamentariska församlings rekommendation, *Recommendation 1858*,³⁶² är båda två exempel på detta. Initiativ som dessa utgör ett första steg mot en bättre reglering av PMF, men det är inte tillräckligt.

För att man skall få effekt och nå resultat måste det även tas initiativ på nationell nivå. Det är i detta sammanhang, för Norskt vidkommande, inte tillräckligt med att man i *Norges Konsept for*

³⁶¹ Se Montreuxdokumentet.

³⁶² Se Europarådet, *Recommendation 1858*.

Offentlig privat partnerskap (OPP) i försvarssektorn bara nämner att personalen i ett PMF inte får nyttjas för *kombattantverksamhet*, något som kan innebära *direkt deltagelse i fientligheter*. Som denna undersökning visat finns det många olika uppfattningar kring vad som är att klassa som *kombattantverksamhet* och vad som är att klassa som *direkt deltagelse i fientligheter*. För att möta detta bör Norge utarbeta en tydlig policy som reglerar vilka uppgifter PMF får lösa för staten Norge och vilken status personalen i PMF har då de löser dessa uppgifter. En sådan policy bör omfatta ställningstagande till alla de frågor som diskuterats i denna studie.

Vidare så krävs det utbildning av de norska styrkorna i folkrätt, speciellt riktad mot statusproblematiken, detta så att det upparbetas en djupare kunskap och förståelse för den problematik som föreligger kring personalen i PMF. Denna typ av utbildning måste genomföras enda ner till enskild soldats nivå, detta eftersom det ofta är den enskilde soldaten som kommer att stå i situationen där kunskapen och förståelsen behövs och det är där och då han eller hon skall kunna fatta ett så pass riktigt beslut som möjligt. Genom att fokusera på utbildning av detta slag kan man bidra till att de norska styrkorna är bättre förberedda när situationen väl uppstår.

9. Käll- och litteraturförteckning

- AJP-3.10 [Allied Joint Publications]. (2007), dvs.: NATO Standardization Agency. (2007). *NATO Military Doctrine for Information Operations, 6th Study Draft*. Bryssel: NATO Standardization Agency (NSA).
- Boldt, N. (2004). Outsourcing War – Private Military Companies and International Humanitarian Law. *German yearbook of international law, 2004(47)*, Berlin: Duncker und Humblot, s. 502-544.
- Cameron, L. (2006). Private military companies and their status under international humanitarian law and its impact in their regulation. *ICRC Review, 88 (863)*. Geneva: ICRC, s. 573-598.
- Cancian, M. (2008). Contractors: The New Element of Military Force Structure. *Parameters, US Army War College Quarterly, 2008/XXXVIII (3)*, s. 61-77. Lokaliserad 26 februari 2009 på world wide web: <http://www.carlisle.army.mil/usawc/Parameters/08autumn/cancian.pdf>.
- Cordesman, A. H. (2003). *The Iraq War: strategy, tactics and military lessons*. Westport: Praeger Publishers.
- CRS Report for Congress. (2008), dvs.: Congressional Research Service. (2008). *Private Security Contractors in Iraq: Background, Legal status, and other Issues*. Washington: Congressional Research Service [CRS]. Lokaliserad 7 januari 2009 på world wide web: <http://fas.org/sgp/crs/natsec/RL32419.pdf>.
- Dahl, A. W. (2008). *Håndbok i militær folkerett*. Oslo: Cappelen Akademisk Forlag.
- Doswald-Beck, L. (2007). Private military companies under international humanitarian law. I: Chesterman, S, & Lehnardt, C. *From Mercenaries to Market* (s. 115-138). New York: Oxford University Press.
- Dörmann, K. (2003), The legal situation of “unlawful/unprivileged combatants”. *ICRC Review, 85 (849)*. Geneva: ICRC, s. 45-74.
- Europarådet. (2009). *Recommendation 1858 (2009) Private military and security firms and the erosion of the state monopoly on the use of force*. Strasbourg: Parliamentary Assembly, Council of Europe. Lokaliserad 12 januari 2009 på world wide web: <http://www.assembly.coe.int/Main.asp?link=/Documents/AdoptedText/ta09/EREC1858.htm>.
- Fallah, K. (2006). Corporate actors: the legal status of mercenaries in armed conflict. *ICRC Review, 88 (863)*. Geneva: ICRC, s. 599-611.
- FFOD. (2007), dvs.: Forsvarsstaben. (2007). *Forsvarets fellesoperative doktrine 2007*. Oslo: Forsvarsstaben.
- Flaherty, A. (2009, 22 mars). *In Afghanistan, US military's 'Help Wanted' sign*. Washington: Associated Press (AP). Lokaliserad 6 maj 2009 på world wide web: http://www.breitbart.com/article.php?id=D9737EB81&show_article=1.

- FM 3-0. (2001), dvs.: US Department of the Army. (2001). *Field Manual 3-0 Operations*. Washington: Department of the Army, Headquarters. Lokaliserad 1 april 2009 på world wide web: http://www.dtic.mil/doctrine/jel/service_pubs/fm3_0a.pdf.
- FM 3-100.21. (2003), dvs.: US Department of the Army. (2003). *Field Manual 3-100.21 Contractors on the Battlefield*. Washington: Department of the Army, Headquarters. Lokaliserad 1 april 2009 på world wide web: http://www.osc.army.mil/gc/files/fm3_100x21.pdf.
- FM 7-15. (2003), dvs.: US Department of the Army. (2003). *Field Manual 7-15 The Army Universal task list*. Washington: Department of the Army, Headquarters. Lokaliserad 1 april 2009 på world wide web: <http://www.globalsecurity.org/military/library/policy/army/fm/7-15/fm7-15.pdf>.
- FM 19-10. (1987), dvs.: US Department of the Army. (1987). *Field Manual 19-10 Military Police Law and order Operations*. Washington: Department of the Army, Headquarters. Lokaliserad 5 mars 2009 på world wide web: <http://www.globalsecurity.org/military/library/policy/army/fm/19-10/index.html>.
- Gasser, H. - P. (2008). Protection of the civilian population. I: Fleck, D. (Red.). *The Handbook of International Humanitarian Law, Second Edition* (s. 237-323). New York: Oxford University Press.
- Geneva Expert Meeting. (2005), dvs.: The University Centre for International Humanitarian Law. (2005). *Expert Meeting on Private Military Contractors: Status and State Responsibility for their Actions (29-30 August 2005)*. Geneva: The University Centre for International Humanitarian Law. Lokaliserad 7 januari 2009 på world wide web: http://www.adh-geneve.ch/pdfs/2rapport_compagnies_privees.pdf.
- Gillard, E. -C. (2006). Business goes to war: private military/security companies and international humanitarian law. *ICRC Review*, 88 (863). Geneva: ICRC, s. 525-572.
- Greenwood, C. (2008). Scope of application of Humanitarian Law. I: Fleck, D. (Red). *The Handbook of International Humanitarian Law, Second Edition* (s. 45-78). New York: Oxford University Press.
- Hellestveit, C. (2008). *Föreläsning i Non-international Armed Conflicts (NIACs) and Combatant Status*. Föreläsningsunderlag till föreläsning i International Humanitarian Law (JUR 5730) på Oslo Universitet, hösten 2008. Lokaliserad 28 april 2009 på world wide web: <http://www.uio.no/studier/emner/jus/jus/JUR5730/h08/undervisningsmateriale/NIAC%20foredrag%20IHL%20kurs%20til%20web.ppt>.
- Hemmer, J-E. (2008). Humanitærrettslige aspekter ved kommersielle aktører i militære operasjoner. *Pro Patria*, 2008 (4), s. 40-42.
- ICRC. (2004, 5 augusti). *Iraq post 28 June 2004: protecting persons deprived of freedom remains a priority*. Geneva: ICRC. Lokaliserad 24 mars 2009 på world wide web: <http://www.icrc.org/Web/eng/siteeng0.nsf/html/63KKJ8>.

- ICRC. (2009). *International Humanitarian Law – Treaties & Documents*. Geneva: ICRC.
Lokaliserad 12 februar 2009 på world wide web:
<http://www.icr.org/ihl.nsf/CONVPRES?OpenView>.
- ICRC and the TMC Asser Institute. (2005). *Third Expert Meeting on the Notion of Direct Participation in Hostilities*. Geneva: ICRC.
- International and Operational Law Department. (2008). *Operational Law Handbook*.
Charlottesville, Virginia: The Judge Advocate General's Legal Center & School, US Army.
- Ipsen, K. (2008). Combatants and Non-combatants. I: Fleck, D. (Red.). *The Handbook of International Humanitarian Law, Second Edition* (s. 79-117). New York: Oxford University Press.
- Isenberg, D. (2006). *A government in search of cover: Private Military Companies in Iraq*.
Washington: British American Security Information Council [BASIC]. Lokaliserad 8 maj 2009 på world wide web: <http://www.basicint.org/pubs/Papers/pmcs0603.pdf>.
- Jørgensen, O. S. (2008). *Når er enkeltpersoner lovlige mål i væpnede konflikter?* Oslo: Forsvarets stabsskole.
- Montreuxdokumentet. (2008), dvs.: ICRC and the Government of Switzerland. (2008). *Montreux document on Pertinent International Legal Obligations and Good Practices for States related to Operations of Private Military and Security companies during Armed Conflict*. Montreux: ICRC and the Government of Switzerland. Lokaliserad 7 januar 2009 på world wide web: [http://www.icrc.org/web/eng/siteeng0.nsf/htmlall/montreux-document-170908/\\$FILE/Montreux-Documents-eng.pdf](http://www.icrc.org/web/eng/siteeng0.nsf/htmlall/montreux-document-170908/$FILE/Montreux-Documents-eng.pdf).
- Nilsen, A. (2006). *Afghanistan: En reise med norske soldater*. Oslo: Kagge Forlag AS.
- Oeter, S. (2008). Methods and means of combat. I: Fleck, D. (Red.). *The Handbook of International Humanitarian Law, Second Edition* (s. 119-235). New York: Oxford University Press.
- OPP. (2005), dvs.: Kongelige Forsvarsdepartement. (2005). *Konsept for offentlig privat partnerskap (OPP) i Forsvarssektoren – justert versjon*. Oslo: Kongelige Forsvarsdepartement.
- Pictet, J. S. (Red.). (1960). *Commentary III Geneva Convention relative to the treatment of prisoners of war*. Geneva: ICRC.
- Sandoz, Y., Zimmermann, B. Eberlin, P., Gasser, H.P. & Wenger, C. F. (1987). *Commentary on the Additional Protocols of 8 June 1977 to the Geneva Conventions of 12 August 1949*. Geneva: ICRC.
- Schmitt, M., N. (2004). Humanitarian Law and Direct Participation in Hostilities by Private Contractors or Civilian Employees. *Chicago Journal of International Law*, 5 (2), s. 511-546.
- Singer, P. W. (2003). *Corporate Warriors, the rise of the Privatized Military Industry*. New York: Cornell University Press.

- Singer, P. W. (2007). Can't Win with Ém, Can't Go to War without Ém: Private Military Contractors and Counterinsurgency. *Foreign Policy at Brookings, Policy Paper, 2007* (4), s. 1-18. Lokaliserad 26 februari 2009 på world wide web: <http://www.brookings.edu/~media/Files/rc/papers/2007/0927militarycontractors/0927militarycontractors.pdf>.
- The Oxford English Dictionary. (2002), dvs.: Pearsall, J. (Ed.). (2002). *The Concise Oxford English Dictionary* (Tenth Edition, Revised). New York: Oxford University Press.
- The White House. (2003, 27 mars). *Operation Iraqi Freedom: Coalition Members*. Washington: The White House. Lokaliserad 24 mars 2009 på world wide web: <http://georgewbush-whitehouse.archives.gov/news/releases/2003/03/20030327-10.html>.
- United Kingdom Ministry of Defence. (2007). *The Manual of The Law of Armed Conflict*. New York: Oxford University Press.
- United Nations. (2001). *Agreement on provisional arrangements in Afghanistan pending the re-establishment of permanent government institutions*. New York: Security Council. Lokaliserad 6 maj 2009 på world wide web: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/3f48f4754.html>.
- US Department of the Army. (2009). *Benefits. Total Compensation*. Washington: Department of the Army. Lokaliserad 5 mars 2009 på world wide web: http://www.goarmy.com/benefits/total_compensation.jsp.
- US Department of the Army. (2009). *Benefits. Special pay: For Special Duties & Skills*. Washington: Department of the Army . Lokaliserad 5 mars 2009 på world wide web: http://www.goarmy.com/benefits/money_special_pay.jsp.
- US Department of the Army. (2006, 4 december). *MEMORANDUM FOR ALL GRD Personnel, SUBJECT: Policy Letter #02-06, GRD, Standards for the Proper Wear of the Military and Civilian Uniforms and the Civilian Attire Dress Code*. Baghdad, Irak: Gulf Region Division, U.S Army Corps of Engineers, Department of the Army. Lokaliserad 13 maj 2009 på world wide web: <http://www.tac.usace.army.mil/deploymentcenter/documents/GRD%20Unifrom%20Policy%20Chg%202.pdf>.
- US Department of Defence. (2001). *Joint Publication 1-02, Dictionary of Military and Associated Terms (As Amended Through 17 October 2008)*. Washington: Department of Defence. Lokaliserad 1 april 2009 på world wide web: http://www.dtic.mil/doctrine/jel/new_pubs/jp1_02.pdf.
- US Department of Defence. (2005). *Instruction No. 3020.41, Contractor Personnel Authorized to Accompany the U.S. Armed Forces*. Washington: Department of Defence. Lokaliserad 16 februari 2009 på world wide web: <http://www.dtic.mil/whs/directives/corres/pdf/302041p.pdf>.
- US Department of Defence. (2007, 6 april). *Instruction No. 1100.22, Guidance for Determining Workforce Mix*. Washington: Department of Defence. Lokaliserad 16 februari 2009 på world wide web: <http://www.dtic.mil/whs/directives/corres/pdf/110022p.pdf>.

US Department of Justice. (2008, 8 december). *Five Blackwater Employees indicted on manslaughter and weapons charges for fatal Nisur Square shooting in Iraq*. Washington: Department of Justice. Lokaliserad 1 april 2009 på world wide web: <http://www.usdoj.gov/opa/pr/2008/December/08-nsd-1068.html>.

Lag- och traktatsregister

AU-konventionen om Mercenaries, dvs.: Convention of the Organization of African Unity (OAU) for the Elimination of Mercenarism in Africa, 1977.

FN-konventionen om Mercenaries, dvs.: International Convention against the Recruitment, Use, Financing and Training of Mercenaries, 1989.

Geneva Convention for the Amelioration of the Condition of the Wounded and Sick in Armed Forces in the Field, August 12, 1949.

Geneva Convention for the Amelioration of the Condition of the Wounded and Sick and Shipwrecked Members of the Armed Forces at Sea, August 12, 1949.

Geneva Convention Relative to the Treatment of Prisoners of War, August 12, 1949.

Geneva Convention Relative to the Protection of Civilian Persons in Time of War, August 12, 1949.

Lov om særlige rådgerder under krig, krigsfare og liknende forhold, 15:e december 1950, nr. 7.

Protocol Additional to the Geneva Convention of 12 August 1949, and Relating to the Protection of Victims of International Armed Conflicts (Protocol I), June 8, 1977.

Protocol Additional to the Geneva Convention of 12 August 1949, and Relating to the Protection of Victims of Non-international Armed Conflicts (Protocol II), June 8, 1977.

Statute of the International Criminal Court, July 17, 1998.

Statutes of the International Court of Justice, June 26, 1945.

United States Code. Lokaliserad 9 februari 2009 på world wide web: <http://uscode.house.gov/download/ascii.shtml>.

Rättsavgörelser

International Court of Justice (ICJ). *Reports of Judgements, advisory opinions and orders, case concerning the continental shelf, Libyan Arab Jamahiriya/Malta*. Judgement, 3 June 1985.

International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia (ICTY). *The Prosecutor v. Dusko Tadic* (IT-94-1). Appeals Chamber Judgement, 15. July 1999.